

CERCETAREA practicii judiciare privind cazurile de exploatare sexuală și abuz sexual asupra copiilor în Republica Moldova

www.coe.int/children

Construim Europa
pentru și cu copiii

CERCETAREA **practicii judiciare privind cazurile** **de exploatare sexuală și abuz sexual** **asupra copiilor în Republica Moldova**

Elaborat de

Nathalia Berkowitz

în baza documentelor transmise
și a informațiilor colectate de

Arina Țurcan-Donțu
și Viorel Plopa

Ediția engleză:

*Research of the judicial practice related
to child sexual exploitation and abuse
cases in the Republic of Moldova*

Opiniile exprimate în prezenta lucrare
aparțin autorului și nu reflectă neapărat
politica oficială a Consiliului European.

Toate drepturile sunt rezervate. Nicio parte a
prezentei publicații nu poate fi tradusă, reprodusă
sau transmisă, sub nicio formă sau prin niciun
fel de mijloace, electronice (Internet etc.) sau
mecanice, inclusiv fotocopiere, înregistrare
sau orice sistem de stocare sau recuperare
de informații, fără permisiunea prealabilă
în scris a Direcției de Comunicare (F-67075
Strasbourg Cedex sau publishing@coe.int).

Toate cererile privind reproducerea sau
traducerea integrală sau parțială a acestui
document trebuie adresate Direcției Comunicări.
Orice corespondență referitoare la această
publicație ar trebui să fie adresată Direcției
Drepturile Copilului; children@coe.int.

Copertă și machetă: Foxtrot SRL

© Fotografie copertă: Imagine folosită
sub licența Shutterstock.com

© Consiliul European, octombrie 2020

*Cercetarea practicii judiciare privind cazurile
de exploatare sexuală și abuz sexual
asupra copiilor în Republica Moldova*

Text elaborat și folosit cu permisiunea Consiliului
European. Această traducere neoficială este
publicată în coordonare cu Consiliul European, dar
cu responsabilitatea unică a traducătorului.

© Consiliul European, octombrie 2020

Acest raport a fost elaborat în cadrul proiectelor
Consiliului European „Protecția copiilor împotriva
exploatării sexuale și a abuzului sexual în
Republica Moldova” și „Combaterea violenței
împotriva copiilor în Republica Moldova”

Context

Prezenta Cercetare a practicii judiciare privind cazurile de exploatare sexuală și abuz sexual împotriva copiilor în Republica Moldova (Cercetarea) a fost efectuată sub egida Diviziei pentru drepturile copilului din cadrul Departamentul pentru Drepturile Copilului și Valorile Sportului al Consiliului Europei, în contextul proiectelor Consiliului Europei „Protecția copiilor împotriva exploatarea sexuală și a abuzului sexual în Republica Moldova” și „Combaterea violenței împotriva copiilor în Republica Moldova”.

În elaborarea prezentei Cercetări au fost utilizate cadrul legal național și standardele internaționale relevante, precum și alte materiale și documente relevante. Prezenta Cercetare a fost posibilă datorită cooperării eficiente și utile cu Consiliului Superior al Magistraturii prin informarea tuturor instanțelor judecătorești relevante cu privire la programul de cercetare; facilitarea accesului la instanțe/arhive pentru a permite analiza înregistrărilor audio a declarațiilor copiilor și a dosarelor penale relevante; furnizarea de autorizații și asistență necesară pentru a permite cercetarea înregistrărilor audio a audierilor din instanță și soluționarea dosarelor penale.

Cercetarea a fost realizată de consultantul internațional **Nathalia Berkowitz**, expert în reforma legislației și avocat cu experiență profesională în domeniul infracțiunilor sexuale și traficului de persoane. Experiența sa include activitatea în calitate de avocat în instanță, avocat al Ministerului Justiției, specialist în tehnică legislativă, manager superior de instanță și consultant internațional, în baza contribuțiilor valoroase ale consultantilor naționali **Arina Țurcan-Donțu**, avocat cu experiență în domeniul asistenței juridice pe cazurile de abuz sexual asupra copiilor și **Viorel Plopa**, avocat cu experiență în domeniul asistenței juridice în cazurile de abuz sexual online asupra copiilor, precum și ale echipei de proiect a Consiliului Europei.

Cuprins

CONTEXT	3
ABREVIERI	5
INFRAȚIUNILE AVUTE ÎN VEDERE DE PREZENTA CERCETARE	5
CAP. 1 – INTRODUCERE	6
CAP. 2 – DOMENIUL DE APLICARE ȘI METODOLOGIA	7
2.1 Scopul Cercetării	7
2.2 Prezentarea generală a Cercetării și a Metodologiei	7
CAP. 3: ANALIZA CONFORMITĂȚII CADRULUI JURIDIC AL REPUBLICII MOLDOVA LA STANDARDELE CONSILIULUI EUROPEI	9
3.1 Introducere și scopul prezentului capitol	9
3.2 Dreptul penal material	9
3.3 Cercetare, urmărire penală, drept procesual	12
<i>Dreptul la informare (Art. 31.1(a) și (b), 31.2 și 31.6 ale Convenției Lanzarote)</i>	16
<i>Protecția vieții private, siguranța împotriva intimidării, represaliile și revictimizarea (Art. 31.1 (e), (f), (g) ale Convenției Lanzarote)</i>	18
<i>Prescripția (Art. 33 al Convenției Lanzarote)</i>	19
<i>Instruirea actorilor din cadrul sistemului justiției penale (Art. 34.1, 35.1c, 36 ale Convenției Lanzarote)</i>	20
<i>Recomandări</i>	20
CAP. 4 DATE OBTINUTE DE LA ACTORII DIN SISTEMUL JUSTIȚIEI PENALE	22
Date obținute de la poliție	22
Cercetarea datelor furnizate de poliție	24
Date privind urmărirea penală (evoluția dosarelor în cadrul procuraturii și al instanțelor)	24
Cercetarea infracțiunilor din dosarele transmise instanței	25
Colectarea, stocarea și utilizarea datelor	26
Recomandări	27
CAP. 5 – CERCETAREA DOSARELOR DIN INSTANȚELE DE JUDECATĂ	28
5.1 Introducere	28
5.2 Care au fost instanțele de judecată ale căror dosare au fost cercetate?	28
5.3 Reprezentarea juridică	29
5.4 Procedura „specială” de audiere a copiilor victime în baza Art. 110/1 CPP	29
5.5 Acțiuni procedurale potențial traumatizante	32
<i>Implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei / asistența psihologică pentru copii victime</i>	33
<i>Procesul de judecată / audieri, viața privată a victimei și publicarea hotărârilor</i>	34
<i>Publicarea hotărârilor</i>	36
<i>Recomandări</i>	38
CAP. 6 – CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	39
BIBLIOGRAFIE	41
ANEXĂ – METODOLOGIE	43
Anexa I: Lista de verificare <i>Cercetarea cazurilor penale privind abuzul sexual asupra copiilor</i>	50
Anexa II: Date privind urmărirea penală	64
Anexa III: Lista recomandărilor	67

Abrevieri

CP	Codul penal al Republicii Moldova
Studiul Consiliului Europei	Studiul Consiliului Europei privind problemele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copiilor la exploatarea sexuală și abuzul sexual împotriva copiilor în Republica Moldova
CPP	Codul de procedură penală al Republicii Moldova
ESASC	Exploatarea sexuală și abuzul sexual împotriva copiilor
Convenția Lanzarote	Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale
Centrul internațional „La Strada”	Centrul internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeilor „La Strada”
ONG	Organizație neguvernamentală
Noua Hotărâre de Guvern	Hotărâre de Guvern pentru aprobarea regulamentului cadru privind Centrul Regional pentru Asistență Regională
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii

Infracțiunile avute în vedere de prezenta cercetare

Art. 171 alin. (2) litera b) CP	(violul minorului cu vârsta sub 18 ani)
Art. 171 alin. (3) litera b) CP	(violul minorului cu vârsta sub 14 ani)
Art. 172 alin. (2) litera b) CP	(acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 18 ani)
Art. 172 alin. (3) litera b) CP	(acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 14 ani)
Art. 174 CP	(raportul sexual cu o persoană cu vârsta sub 16 ani)
Art. 175 CP	(acțiuni perverse împotriva unei persoane cu vârsta sub 16 ani)
Art. 175/1 CP	(ademenirea unui minor în scopuri sexuale)
Art. 206 CP	(traficul de copii)
Art. 208/1 CP	(pornografie infantilă)
Art. 208/2 CP	(recurgerea la prostituția practică de un copil)

Cap. 1 – Introducere

Prezenta Cercetare vizează analizarea practicilor în cazurile penale de abuz sexual și exploatare sexuală împotriva copiilor în Republica Moldova. Astfel, Cercetarea a urmărit să completeze „*Studiul privind aspectele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual și implementarea eficientă a Convenției Lanzarote*” care a fost desfășurat în anul 2019 de către proiectul Consiliului Europei privind Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova.

Acest exercițiu a fost demarat în cadrul proiectului Consiliului Europei privind Protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual în Republica Moldova¹ și a continuat precum și a fost finalizat în cadrul proiectului Consiliului Europei privind Combaterea violenței împotriva copiilor în Republica Moldova², care este implementat în contextul Planului de Acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova (2017–2020)³. Acest Proiect acordă asistență în vederea consolidării cadrului național și a sistemului judiciar privind protecția copiilor, punând accent pe protecția copiilor împotriva violenței sexuale, pe promovarea unor practici juridice în interesul copilului și pe drepturile copilului în mediul digital, printr-o implementare mai eficientă a [Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale](#) (Convenția Lanzarote)⁴ în Republica Moldova. În particular, această Cercetare contribuie la realizarea obiectivului intermediar 2 al Proiectului „Cadrul legal și strategic armonizat la standardele Consiliului Europei privind exploatarea sexuală și abuzul sexual împotriva copiilor și drepturile copilului în mediul digital / interesul superior ale copilului”.

Obiectivul Cercetării este să ofere principalelor părți interesate o analiză a problemelor curente cu care se confruntă urmărirea penală și practica judiciară. În ce măsură normele juridice curente ale Republicii Moldova sunt aplicate în practică de actorii relevanți din sectorul justiției și cât de eficiente sunt acestea în asigurarea drepturilor copilului în conformitate cu Convenția Lanzarote. Cercetarea a vizat de asemenea să examineze consecvența jurisprudenței relevante și a practicii judiciare. În măsura în care a fost posibil, proiectul a vizat de asemenea analiza tuturor problemelor observate în practică și a potențialelor lipsuri legate de capacitate sau de instruire.

Obiectivele specifice ale Cercetării sunt:

- ▶ analiza procedurilor în cazurile de abuz sexual / exploatare sexuală a copiilor, în scopul furnizării unor informații obiective legate de tendințele din practica curentă a Republicii Moldova;
- ▶ Identificarea factorilor care sunt cel mai adesea luați în considerare de către instanțele judecătorești în condamnarea infractorilor declarați vinovați de abuz sexual / exploatare sexuală a copiilor și identificarea dacă este necesară instruire suplimentară pentru profesioniști în scopul condamnării infracțiunilor sexuale împotriva copiilor;
- ▶ identificarea dacă este necesară o ghidare suplimentară pentru profesioniști în scopul creșterii nivelului de conștientizare asupra importanței respectării drepturilor copilului în contextul procedurilor penale și al justiției în interesul copilului.

Ultimul Capitol al Cercetării prezintă principalele domenii în care sunt emise recomandări pentru autoritățile Republicii Moldova în vederea implementării unor măsuri urgente în scopul soluționării unor aspecte critice pentru a asigura respectarea interesului superior al copilului în cadrul procedurilor penale.

---

1. Mai multe detalii despre proiect pot fi găsite la <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/protecting-children>

2. Mai multe detalii despre proiect pot fi găsite la <https://www.coe.int/ro/web/chisinau/combating-violence>

3. Planul de acțiune al Consiliului Europei pentru Republica Moldova (2017–2020), aprobat de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 1 februarie 2017 (CM/Del/Dec(2017)1276/2.1bisa), disponibil la: <https://rm.coe.int/final-approved-ap-moldova-2017-2020-en-prems-2-/168071bcd2>

4. Mai multe detalii despre Convenția Lanzarote (25.10.2007) pot fi găsite în limba engleză la: <https://www.coe.int/en/web/children/lanzarote-convention>

Cap. 2 – Domeniul de aplicare și metodologia

2.1 SCOPUL CERCETĂRII

Prezenta Cercetare a examinat infracțiunile de exploatare sexuală examinate de instanțele de judecată din Republica Moldova în perioada **01 ianuarie 2017 – 31 decembrie 2019**, în care victima era un copil (inclusiv infracțiunile comise în mediul online). Prezenta Cercetare a analizat doar dosarele penale în care instanța a emis o hotărâre finală (în scopul respectării confidențialității urmăririi și procedurilor penale și a principiilor privind respectarea drepturilor copilului la libertate și demnitate (Art. 10 alin. 6 din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova (CPP)) secretul corespondenței (Art. 14 din CPP), Inviolabilitatea vieții private (Art. 15 CPP), publicitatea ședinței de judecată (Art. 18 din CPP)). Au fost cercetate dosarele care implică următoarele infracțiuni: Articolele 171 (2) b, (3) b, 172 (2) b, (3) a, 174, 175, 175/1, 206, 208/1, 208/2 din Codul Penal al Republicii Moldova (CP).

Prezenta Cercetare a analizat următoarele:

- ▶ Conformitatea legislației naționale cu normele legale relevante ale Consiliului Europei și cu alte standarde internaționale, în special cu Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatarea sexuală și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote).
- ▶ Protejarea drepturilor copiilor victime ale abuzului sexual/exploatarea sexuală de la depunerea plângerii până la hotărârea definitivă a instanței.⁵
- ▶ Analiza sentințelor de condamnare, inclusiv a pedepselor aplicate, proporționalitatea pedepselor aplicate în funcție de daunele materiale și fizice suferite de victimă;
- ▶ Rezultatele justiției penale în cazurile de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor, luând în calcul de asemenea și durata acestor proceduri;
- ▶ Potențialul impact asupra reformelor legislative privind condamnările în perioada de referință;
- ▶ Colectarea datelor și monitorizarea procedurilor.

În contextul restricțiilor pandemice impuse în perioada derulării acestui exercițiu, prezenta Cercetare a avut o durată mai lungă decât cea preconizată de echipa de proiect. Astfel că, nu toate aspectele menționate în metodologia de lucru au fost analizate, de ex. datele statistice privind asistența juridică internațională pentru cazurile ESASC; compararea pedepsei aplicate pentru infracțiuni cu copii victime cu cele cu victime adulte; analiza hotărârilor publicate pe paginile web oficiale ale instanțelor în legătură cu confidențialitatea datelor; statistici punitive deduse din datele furnizate de Procuratura Generală pentru deciziile instanțelor din prima instanță în 2019 etc.

2.2 PREZENTAREA GENERALĂ A CERCETĂRII ȘI A METODOLOGIEI

Metodologia Cercetării

Prezenta Cercetare cuprinde trei părți principale: 1) o analiză a cadrului legal național al Republicii Moldova 2) o analiză a datelor statistice obținute de la poliție și de la procuratură și 3) o analiză a datelor colectate din dosarele instanțelor de judecată, puse la dispoziția consultanților naționali, privind cazurile în care a fost emisă o hotărâre judecătorească definitivă, pentru perioada anilor 2017–2019 (inclusiv).

- ▶ *Metodologia pentru partea 1) analiza cadrului legal național al Republicii Moldova*

5. Pentru detalii suplimentare a se vedea Metodologia inclusă în Anexele la prezenta Cercetare.

În scopul asigurării consecvenței prezentei Cercetări, analiza cadrului legal național al Republicii Moldova a fost realizată pentru fiecare dintre articolele Convenției Lanzarote.

În cadrul Cercetării au fost luate de asemenea în considerare, și trasate concluzii în baza studiilor anterioare asupra practicii judiciare din Republica Moldova în acest domeniu⁶.

- ▶ *Metodologie pentru partea 2) Analiza datelor statistice generate de actorii din sistemul justiției penale (instanțe, procuratură, poliție și avocați), pentru perioada dintre 2017 și 2019 inclusiv*

În vederea realizării analizei statistice, echipa de proiect a solicitat toate datele statistice disponibile legate de infracțiunile de exploatare / abuz asupra copiilor pentru perioada 2017–2019 inclusiv. Această acțiune a inclus date de la instanțe, procuraturi, poliție și avocați.

- ▶ *Metodologie pentru partea 3) analiza dosarelor din instanțele de judecată (în cazurile finalizate cu o decizie definitivă a instanței) pentru perioada 2017–2019 inclusiv*

Partea a 3-a a Cercetării vizează modul de instrumentare a cazurilor de abuz / exploatare a copiilor de către sistemul justiției penale în perioada 2017–2019. În scopul identificării și analizei practicii, consultanții naționali au obținut toate dosarele relevante (și înregistrările audio relevante ale audierii copiilor) în care instanțele au adoptat hotărâri definitive în perioada 2017–2019. Dosarele penale au fost obținute din toate instanțele de judecată din țară care s-au ocupat de cazurile relevante.

Analiza dosarelor din instanțe reprezintă bazele capitolului 5 din prezentul raport, care prezintă toate constatările legate de practica actorilor din sistemul de justiție cu privire la infracțiunile de exploatare / abuz sexual împotriva copiilor.

În scopul asigurării consecvenței în analiza fiecărui dosar din instanță și pentru a permite stabilirea concluziilor, fiecare dosar penal (și toate înregistrările audio relevante) au fost analizate de consultanții naționali cu ajutorul întrebărilor standard din formularul listei de verificare⁷. Toate răspunsurile din lista de verificare au fost grupate și generalizate pentru a obține o imagine de ansamblu asupra eficienței și calității procesului penal din punct de vedere al drepturilor și libertăților copiilor victime.

Întrebările au vizat evidențierea celor mai importante informații legate de acțiunile întreprinse și deciziile adoptate de actorii din cadrul sistemului justiției penale pe tot parcursul procesului justiției penale, de la etapa de primire a plângerii sau de la începerea procesului penal, până la emiterea unei decizii definitive a instanței asupra unui caz penal.

Criteriile de bază pentru elaborarea acestui formular de listă de verificare au fost:

- ▶ respectarea principiului legalității în cadrul dosarului penal;
- ▶ respectarea termenului rezonabil în cadrul dosarului penal;
- ▶ oportunitatea și temeinicia activităților de urmărire penală desfășurate, sau refuzul de a le executa;
- ▶ calitatea asistenței juridice și a protecției necesare oferite pentru copiii victime;
- ▶ reprezentarea intereselor copilului victimă;
- ▶ despăgubirea copilului victimă;
- ▶ decizia în dosar și nivelul măsurilor speciale de prevenție întreprinse;
- ▶ soluții/acțiuni întreprinse cu privire la încălcările procedurale identificate în cadrul procesului;
- ▶ cooperarea națională și internațională a organelor de aplicare a legii în gestionarea acestei categorii de dosare penale;
- ▶ protecția datelor cu caracter personal ale copilului victimă, inclusiv în urma publicării hotărârilor judecătorești.

6. Raportul „Normele penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu” din 2018 și studiul „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova” din 2017 elaborate de organizația neguvernamentală Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeilor „La Strada”.

7. A se vedea formularul listei de verificare folosit pentru Cercetarea curentă în Anexele la prezenta Cercetare.

Cap. 3: Analiza conformității cadrului juridic al Republicii Moldova la Standardele Consiliului Europei

3.1 INTRODUCERE ȘI SCOPUL PREZENTULUI CAPITOL

Scopul prezentului capitol este de a analiza pe scurt măsura în care cadrul juridic curent al Republicii Moldova este conform cu standardele Consiliului Europei privind exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copiilor așa cum sunt prevăzute în Convenția Lanzarote. Acest capitol vizează prevederile CP și CPP, însă va acoperi de asemenea, aspecte importante incluse în alte legi sau reglementări interne relevante. Din acest punct de vedere, este important de reținut că Art. 2(4) din CPP prevede că normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în cod.⁸

În scopul prevenirii duplicării, acest capitol nu va aborda aspectele analizate anterior de Studiul privind problemele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copilului la exploatarea și abuzul sexual asupra copilului în Republica Moldova („Studiul Consiliului Europei”)⁹ sau alte rapoarte recente ale Consiliului Europei privind instruirea profesioniștilor din sistemul justiției penale¹⁰. Prezentul raport vizează problemele copiilor victime în cadrul procesului justiției penale față de 1) dreptul penal material (respectiv Capitolul VI din Convenția Lanzarote) și 2) dreptul procesual (respectiv Capitolul VII din Convenția Lanzarote).

Cadrul juridic al Republicii Moldova privind exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copiilor a fost modificat de mai multe ori în ultimii ani. În general, Studiul Consiliului Europei¹¹ a constatat că autoritățile Republicii Moldova au realizat „progrese importante” în vederea armonizării legislației naționale la Convenția Lanzarote. Acesta a concluzionat că „există în continuare anumite probleme care trebuie rezolvate, însă în general Republica Moldova s-a conformat standardelor internaționale din punct de vedere al implementării unui cadru legislativ pentru soluționarea exploatării sexuale și a abuzului sexual asupra copiilor.” În timpul elaborării raportului respectiv, cadrul juridic al Republicii Moldova privind abuzul sexual și exploatarea sexuală asupra copiilor a fost modificat din nou în luna iulie 2020 în ceea ce privește asistența juridică. În prezent sunt elaborate alte amendamente la CP și CPP în ceea ce privește infracțiunea de abuz sexual și investigarea acestor categorii de infracțiuni, care sunt planificate pentru aprobare în toamna anului 2020.

3.2 DREPTUL PENAL MATERIAL

În general, legislația Republicii Moldova incriminează conduita sexuală în conformitate cu cerințele Articolelor 18–23 din Convenția Lanzarote. Legislația prevede infracțiuni separate pentru viol (Art. 171 CP) și activitatea sexuală „homosexuală” (masculină) („acțiuni violente cu caracter sexual” Art. 172 CP) deși pedepsele sunt aceleași pentru ambele. În anul 2015 Consiliul Europei a concluzionat că această distincție stigmatizează copiii victime.¹² În prezent atât Art. 171 CP cât și Art. 172 CP prevăd că elementele esențiale ale infracțiunii sunt a)

8. Art. 2(4) CPP.

9. J.C. Legrand, „Studiul privind problemele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copilului la exploatarea și abuzul sexual asupra copilului în Republica Moldova”, Consiliul Europei, 20 decembrie 2019 Ref nr. 1841/LP/2020/9.

10. A. Bradley, Report, Analiza materialelor, programelor, strategiilor de formare profesională a ofițerilor de urmărire penală/poliție privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor din Republica Moldova, Consiliul Europei, 27 martie 2020, Ref: 1841/LP/2020/10 și P. Chiosac, Analiza materialelor, programelor, strategiilor de formare profesională a judecătorilor și procurorilor privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor din Republica Moldova, Consiliul Europei, 28 martie 2020, Ref: 1841/LP/2020/8.

11. Ibidem, a se vedea p. 19.

12. Consiliul Europei, „Comitetul Lanzarote al statelor semnatare ale Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, Raportul de implementare nr. 1, Protecția copiilor împotriva abuzului sexual în cercul de încredere: Cadrul”, 4 decembrie 2015 la pp 16–17.

o activitate sexuală relevantă și b) ca inculpatul să fi comis o activitate sexuală prin „constrângerea fizică sau psihică a victimei sau profitând de imposibilitatea acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința”. Standardele Consiliului Europei¹³ subliniază faptul că principalul aspect este reprezentat de consimțământul sau de lipsa consimțământului victimei (de exemplu victima și-a dat consimțământul), pe când articolele 171 și 172 din CP vizează faptele inculpatului. În prezent sunt elaborate amendamente la prevederile privind infracțiunile sexuale, dacă sunt adoptate în forma curentă a proiectului de lege, acestea, printre altele, vor elimina distincția dintre viol și acțiuni violente cu caracter sexual și vor introduce în schimb definiții ale actului sexual (pentru a include penetrarea vaginală, anală sau orală), ale acțiunilor sexuale (fără penetrare), și pentru a stabili în mod clar că testul privind actul sexual sau activitatea sexuală ilegală depinde de consimțământ (spre deosebire de prevederile curente care depind de constrângerea fizică sau fiziologică). În baza prevederilor proiectului de lege, copiii cu vârsta sub 16 ani nu își pot exprima acordul pentru actul sexual. Dacă sunt adoptate, amendamentele propuse trebuie să fie însoțite de sesiuni de instruire.¹⁴

Atât legislația în vigoare, cât și proiectele de modificare a legii la Articolele 171 și 172 CP impun necesitatea ca învinuitul/inculpatul să fi cunoscut faptul că victima avea o vârstă mai mică de 18, 16 sau 14 ani, în funcție de caz (acest lucru se aplică de asemenea și pentru incriminarea serviciilor sexuale oferite de un copil în baza Articolului 208 CP). Deși acest lucru satisface cerințele Convenției Lanzarote, în practică demonstrarea acestor cunoștințe se poate dovedi dificilă pentru procurori și ofițerii de urmărire penală. În contrast, legislația Angliei și Țării Galilor prevede că învinuitul trebuie să creadă în mod rezonabil că respectivul copil are o vârstă mai mare decât vârsta relevantă (dacă copilul victimă are sub 13 ani există o răspundere penală expresă).¹⁵ În legătură cu copiii cu dizabilități, Art. 77 din CP prevede că atunci când victima suferă de dizabilități evidente sau cunoscute, acest fapt poate reprezenta o circumstanță agravantă în scopul stabilirii pedepsei. Din contra, legislația Angliei și Țării Galilor prevede infracțiuni distincte împotriva persoanelor cu dizabilități mentale pentru care trebuie să se stabilească dacă învinuitul cunoștea sau în mod rezonabil ar fi trebuit să cunoască tulburările mentale ale victimei.¹⁶

Criticile exprimate de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeilor „La Strada” Moldova (Centrul Internațional „La Strada”) conform cărora CP nu a adoptat în mod corect Art. 23 al Convenției Lanzarote (abordarea online a copiilor în scopuri sexuale)¹⁷ sunt soluționate în proiectul de modificare a legii la Art. 175/1 CP. Cu toate acestea, Art. 175/1 CP incriminează ademenirea copiilor doar în scopurile sexuale prevăzute în Capitolul IV din CP¹⁸ și astfel nu acoperă ademenirea copiilor în scopul săvârșirii infracțiunii de pornografie infantile¹⁹ sau al altor infracțiuni prevăzute la Capitolul VII (Infracțiuni împotriva familiei și minorilor)²⁰ conform cerințelor Convenției Lanzarote. Nu se cunoaște dacă aceste activități de ademenire sunt considerate de legislația Republicii Moldova ca reprezentând o acțiune de „recrutare” în sensul prevederilor privind traficul de minori (Art. 206 CP). Art. 208/1 CP nu include în mod expres termenul de „disponibilizare” și nu este clar dacă această lege incriminează postarea online a materialelor care conțin abuzuri sexuale asupra copilului sau crearea de hiperlinkuri către aceste materialele postate online conform cerințelor Art. 20 al Convenției

13. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice 2011 articolul 36 evidențiază lipsa consimțământului voluntar ca un factor esențial în incriminarea activității sexuale. A se vedea de asemenea decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din cazul MC v Bulgaria (petiția nr. 39272/98) disponibilă online în versiunea engleză la <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%22MC%20v%20Bulgaria%22%22documentcollectionid%22%3A%22GRANDCHAMBER%22%22CHAMBER%22%22itemid%22%3A%22001-61521%22%7D> (ultima accesare 3 septembrie 2020).
14. Întrucât conceptul consimțământului poate ridica probleme legate de dovezi, legislația Angliei și Țării Galilor include prezumții bazate pe dovezi legate de consimțământ, a se vedea capitolele 74–77 din Legea Infracțiunilor Sexuale 2003 disponibilă online în versiunea engleză la <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (ultima accesare 3 septembrie 2020).
15. Legea privind infracțiunile sexuale 2003 disponibilă online la <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (ultima accesare 3 septembrie 2020).
16. Legea privind infracțiunile sexuale 2003 disponibilă online la <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/42/contents> (ultima accesare 3 septembrie 2020).
17. Centrul Internațional „La Strada”, Normele penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu, Centrul Internațional „La Strada”, Moldova 2018 la p. 57. În conformitate cu un studiu din 2011, circa 13% dintre copii de 12 ani și 29% dintre copiii de 16 ani intervievați au declarat că au primit „propuneri indecente” din partea străinilor cunoscuți online; a se vedea R. Rittenhouse, Barriers to Access to Justice for Child Victims of Sexual Exploitation: Legal Framework and Insights from Professionals in the Criminal Justice System in Moldova, ECPAT International, aprilie 2017 la pag. 13, disponibil în versiunea engleză la https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2017/04/Access-to-Justice_LF-and-Insights-from-Professionals-in-the-Criminal-Justice-System_Moldova.pdf
18. Articolele 171, 172, 174, 175 CP.
19. Termenul „pornografie infantilă” va fi utilizat în prezenta Cercetare doar atunci când se va face referire la prevederile Art. 208/1 CP. În celelalte cazuri, va fi folosită expresia „materiale care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor”.
20. Art. 208 CP incriminează atragerea minorilor la activități criminale, cu toate acestea pedepsele sunt mult mai mici decât cele prevăzute în Art. 175/1 CP.

Lanzarote.²¹ În mod similar, sunt necesare clarificări privind măsura în care „utilizarea sau deținerea de imagini” include atât posesia de materiale care conțin abuzuri sexuale asupra copilului, cât și obținerea accesului la aceste materiale prin tehnologia informațiilor și comunicațiilor în baza Art. 20 al Convenției Lanzarote.²²

Art. 175 CP se referă la „participarea sau asistarea la acțiuni pornografice” fără a defini acțiunea pornografică. Această cerință pare mai exigentă decât cerința din Art. 22 al Convenției Lanzarote, care solicită statelor să incrimineze observarea forțată de către un copil a unui abuz sexual sau a unor activități sexuale.

Sanțiuni și măsuri, inclusiv răspunderea persoanelor juridice (Articolele 26, 27, 28 ale Convenției Lanzarote)

În general infracțiunile analizate de prezenta Cercetare prevăd, în general, pedepse cu închisoarea de minim 3 ani pentru persoane fizice. Infracțiunile de viol și acțiuni violente cu caracter sexual asupra copiilor au o pedeapsă minimă mai mare (5–12 ani), în funcție de vârsta victimei²³ similar cu traficul de copii (pedeapsa minimă variază între 10 și 15 ani de închisoare).²⁴ În acest caz pedeapsa care poate fi aplicată pentru infracțiunea de pornografie infantilă pare a fi mică (închisoare pentru 1–3 ani) similar cu pedeapsa pentru prostituție infantilă (3–7 ani). Comparativ, în Anglia și Țara Galilor, posesiunea de imagini indecente cu copii poate conduce la o sentință maximă de 10 ani de închisoare, iar recurgerea la acțiuni de prostituție infantilă, atunci când copilul are o vârstă sub 13 ani, atrage o pedeapsă maximă de închisoare pe viață.²⁵ Trebuie să se aibă în vedere dacă pedepsele în special pentru pornografie infantilă sunt eficiente, proporționale și disuasive în contextul Republicii Moldova, conform cerințelor din Art. 27 al Convenției Lanzarote.

Codul Penal al Republicii Moldova prevede că persoanele juridice (cu excepția autorităților publice) poartă răspundere penală pentru infracțiunile de trafic de copii și pornografie infantilă însă nu se pare că își asumă răspunderea penală pentru alte infracțiuni de abuz sexual asupra copilului. În schimb, Art. 26 al Convenției Lanzarote solicită Statelor să se asigure că persoanele juridice poartă răspundere conform legii penale, civile sau administrative atunci când sunt comise infracțiuni ESASC în beneficiul lor din partea conducătorilor lor și atunci când absența controlului a făcut posibilă comiterea acestor infracțiuni.²⁶ Autoritățile publice sunt responsabile în baza legii civile și administrative pentru neîndeplinirea funcțiilor prevăzute de lege, însă acestea nu includ prevederi specifice legate de ESASC. În cazul persoanelor juridice, infracțiunile de trafic cu copii și de pornografie infantilă sunt pasibile de amendă (în funcție de vârsta victimei și de circumstanțele agravante) și privarea de dreptul de a desfășura o activitate specifică timp de până la cinci ani.²⁷ În ceea ce privește traficul cu copii, persoana juridică poate fi lichidată, însă se pare că această măsură nu se aplică persoanelor juridice condamnate pentru pornografie infantilă.²⁸ Prevederile legale trebuie revizuite pentru a se asigura că Art. 26 al Convenției Lanzarote este implementat corespunzător.

Legislația Republicii Moldova prevede confiscarea bunurilor și a veniturilor provenite din activitatea infracțională.²⁹ Există prerogative extinse legate de infracțiunile de trafic de copii, pornografie infantilă și prostituție infantilă care permit confiscarea veniturilor nedovedite ale infractorului.³⁰ Departamentul de Stat al SUA raportează că în anul 2018 funcționarii agențiilor de aplicare a legii au recuperat active de la traficanți (inclusiv adulți) în valoare de 4,2 milioane lei (247 160 \$).³¹ Obiectele și banii confiscați au devenit parte a fondurilor de Stat; nu există un fond special pentru finanțarea prevenției ESASC sau pentru ajutorarea victimelor. *Moldova poate avea în vedere alocarea obiectelor confiscate către un fond special pentru finanțarea prevenirii ESASC și/sau pentru*

21. A se vedea Raportul explicativ la Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25.X.2007) la pag. 20–22.

22. Ibid.

23. Pentru victimele cu vârstă sub 14 ani, închisoare între 10 și 20 de ani, iar pentru victimele cu vârste între 14 și 18 ani, închisoare între 5 și 12 ani. A se vedea art. 171 și 172 CP.

24. Art. 206 CP.

25. Secțiunea 47 Legea privind infracțiunile sexuale 2003.

26. De exemplu, utilizarea prostituției infantile în contextul „ospitalității” corporative.

27. Articolele 65, 206, 208, 1 CP.

28. Articolele 63, 65, 206, și 208/1 CP.

29. Art. 106 CP, de asemenea articolele 160–162, 302, 388,533(1)3) CPP.

30. Art. 106/1 CP.

31. Departamentul de Stat al Statelor Unite, 2019 Raport privind traficul de persoane: Moldova, disponibil online în versiunea engleză la <https://www.state.gov/reports/2020-trafficking-in-persons-report/moldova/> (ultima accesare 13 august 2020).

asistarea victimelor, conform practicii din anumite state. În acest sens, mai multe țări prevăd că proprietățile publice pot fi utilizate în interesul public sau în scopuri sociale.³²

În cazurile de abuz sexual online a copiilor, trebuie să se asigure că toate materialele care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor (inclusiv, de exemplu, discurile compacte și alte dispozitive de stocare a datelor externe) sunt confiscate și măsuri eficiente sunt întreprinse pentru a se asigura că materialele care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor sunt distruse și nu poate fi circulat în continuare. Legea relevantă și legislația secundară aferentă ar trebui revizuite și, dacă este necesar, modificate, pentru a se asigura că materialele care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor sunt distruse.

Instanțele de judecată din Moldova pot decide ca infractorii condamnați să nu poată deține anumite funcții sau să nu poată exercita anumite activități, drept sancțiune complementară, pe o perioadă de până la cinci ani (norma generală), iar în cazurile expres prevăzute de anumite norme penale, pe un termen de la un an la 15 ani³³ (norma specială); iar în ceea ce privește persoanele juridice, doar pentru infracțiunile de trafic cu copii și pornografie infantilă.³⁴ În practică, norma generală este aplicată rareori. Consilierii de probațiune sunt responsabili legal pentru monitorizarea persoanelor condamnate în privința cărora a fost aplicată suspendarea condiționată a executării pedepsei, persoanele eliberate condiționat de răspundere penală, precum și cele private de dreptul de a ocupa o anumită funcție sau de a exercita o anumită activitate, însă eficiența acestui sistem nu a fost obiectul acestei cercetări. În lumina constatărilor prezentei Cercetări (evidențiate în Capitolul 5 privind utilizarea sentințelor reduse), insuficiența programelor pentru reabilitarea infractorilor sau de asistență a celor care își recunosc teama că ar putea comite asemenea infracțiuni,³⁵ și constatările Studiului Consiliului Europei privind verificările pre-angajare³⁶, se pare că există necesitatea de a asigura ca legea să împiedice infractorii condamnați pentru ESASC să lucreze în calitate de angajați sau de voluntari cu copiii. Cadru juridic trebuie revizuit pentru a asigura conformitatea cu Art. 27(3)(b) al Convenției Lanzarote, astfel încât, la adoptarea sentințelor de condamnare instanțele de judecată să aplice și pedepsele complementare prin care persoana condamnată să fie privată de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a desfășura activitate de voluntariat cu implicarea copiilor.

CP prezintă circumstanțele agravante care trebuie avute în vedere la condamnarea infractorilor. Se pare că comiterea unei infracțiuni în cadrul unei organizații criminale reprezintă o circumstanță agravantă doar pentru infracțiunea de trafic de copii³⁷ cu toate acestea în alte cazuri doar participația la comiterea unei infracțiuni poate reprezenta o circumstanță agravantă³⁸.

În lumina constatărilor prezentei Cercetări privind utilizarea sentințelor cu suspendare³⁹ în cazurile ESASC (prevăzute în Capitolul 5), este important de reținut că CP restricționează utilizarea acestor sentințe în legătură cu infracțiunile clasificate drept infracțiuni deosebit sau excepțional de grave. La această categorie de infracțiuni se atribuie doar câteva infracțiuni ESASC.⁴⁰

3.3 CERCETARE, URMĂRIRE PENALĂ, DREPT PROCESUAL

În ciuda amendamentelor legislative din ultimii ani, există prevederi legate de procesul penal, care nu sunt pe deplin conforme cu cerințele Convenției Lanzarote. Studiul Consiliului Europei a constatat că copiii victime ale ESASC se confruntă cu „un sistem birocratic care nu le asigură o asistență și o protecție suficientă”.⁴¹

32. Acestea includ Belgia, Bulgaria, Spania, Italia, Austria, România, Letonia, Lituania și altele. Comisia Europeană, Report from the Commission to the European Parliament and the Council, Asset recovery and confiscation: Ensuring that crime does not pay, Bruxelles 2 iunie 2020 disponibil online în limba engleză la https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/20200602_com-2020-217-commission-report_en.pdf (accesat la 4 septembrie 2020) la pag. 12–13.

33. Art. 65 CP.

34. Art. 65, 206, 208/1 CP.

35. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 39–40.

36. Studiul Consiliului Europei a constatat că verificările și restricțiile privind angajarea persoanelor cu cazier judiciar există în anumite sectoare (judiciar, procuratură, poliție, învățământ), însă aceste obligații nu există în sectoarele de sănătate și asigurare socială sau în contextul activităților de voluntariat. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 35–36; a se vedea de asemenea Raportul explicativ la pag. 27–28.

37. Art. 206 CP.

38. Articolele 41–45, 77 CP.

39. Art. 90 CP.

40. Articolele 16 & 90(4) CP, a se vedea de asemenea, din punct de vedere al sentințelor cu suspendare, Art. 90/1 (4) CP. În ceea ce privește pedepsirea recidivismului, dacă un infractor a fost condamnat anterior la o sentință cu suspendare și nu a recidivat în perioada suspendării sentinței, se pare că această condamnare nu va fi luată în calcul – a se vedea Art. 34(5)(b/1) CP.

41. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 24.

Îngrijorările anterioare legate de lipsa unor prevederi specifice în legislație cu privire la asistența acordată copiilor de la momentul depunerii plângerii sau sesizării către organul de urmărire penală, au fost soluționate prin amendamente recente a cadrului normativ. La moment, copiii victime ale ESASC trebuie să beneficieze de asistență juridică gratuită de stat din partea unui avocat de la momentul raportării abuzului exploatarei sexuale și trebuie să se întâlnească cu acest avocat înainte de procedurile de investigare.⁴² Se speră că acest amendament va asigura informarea copiilor și capacitatea acestora de a-și exercita drepturile în contextul procesului penal și respectarea nevoilor lor. În plus, atunci când un copil este victima unei infracțiuni ESASC la domiciliu și sunt analizate măsurile pentru protejarea acesteia, instanța de judecată / organul de urmărire penală vor lua măsuri pentru a se asigura că victima este asistată de un avocat.⁴³

Înainte de acest amendament, asistența juridică era disponibilă copiilor victime ESASC⁴⁴, însă pentru a beneficia de aceasta, copiii victime (sau reprezentanții lor legali) trebuiau să depună o cerere. Totodată, această procedură era puțin aplicată din cauza informării insuficiente cu referire la acest drept și la procedura de solicitare a unui avocat. După aprobarea unei astfel de cereri, un avocat/asistența juridică gratuită era atribuită în termen de trei zile de la înregistrarea cererii la Oficiul Teritorial al Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat. În practică, mulți copii și membrii familiei lor nu cunoșteau dreptul copilului de a beneficia de asistența unui avocat achitat de stat indiferent de veniturile familiei. Totuși, atunci când copilul sau reprezentantul său legal dispunea de mijloace financiare, acesta putea fi reprezentat de un avocat plătit în bază de contract privat.⁴⁵

Asigurarea asistenței juridice copilului victimă nu este în sine o garanție că drepturile copilului victimă vor fi pe deplin protejate. Legea ar trebui, de asemenea, să le permită avocaților victimelor să își îndeplinească în mod eficient rolul. În acest sens, de exemplu, ar trebui să se ia în considerație posibilitatea asigurării avocatului victimei dreptul de a solicita audierea copilului victimă în condiții speciale în conformitate cu articolul 110/1 CPC. Impactul și eficacitatea noilor drepturi la asistență juridică pentru copiii victime ar trebui să fie monitorizate și să se acorde atenție oricărui impediment legal sau de altă natură în calea avocatului copilului de a-și reprezenta în mod eficient clienții.

În ceea ce privește cerința de tratare cu prioritate a cazurilor de ESASC și de a acționa fără întârziere în baza Art. 30(3) al Convenției Lanzarote, legislația Republicii Moldova prevede că investigarea și audierea cazurilor penale care implică copii „vor fi soluționate de urgență și în mod preferențial”.⁴⁶

Deși există aspecte pozitive ale cadrului juridic al Republicii Moldova, procedurile nu oferă încă o protecție completă pentru copii și pot supune copiii victime la retraumatizare. Una dintre probleme este legată de procedura de „confruntare” în care victima și presupusul agresor sunt aduși „față în față” pentru a-și susține sau pentru a-și revoca declarațiile anterioare în cazul neconformităților.⁴⁷ Atunci când există mai mulți bănuți/învinuți, confruntarea poate fi organizată cu fiecare bănuț/învinuit în parte.⁴⁸ În timp ce legea prevede că niciun minor nu va fi obligat să participe la o confruntare cu persoana învinuită de infracțiuni contra integrității lui fizice și/sau morale⁴⁹, acest lucru plasează sarcina de a proba asupra copilului victimă mai degrabă decât asupra ofițerilor de urmărire penală. Țările care folosesc procedura de confruntare în timpul investigațiilor au luat măsuri pentru limitarea utilizării sale în ceea ce privește copiii victime. De exemplu, utilizarea acesteia a fost interzisă pentru copii în Croația, și în același timp a fost interzisă pentru copiii sub 14 ani în Muntenegru.⁵⁰ Aducerea unei victime a unei infracțiuni sexuale față în față cu agresorul său este considerată în general ca

42. La data de 9 iulie 2020, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat amendamente la Legea privind prevenirea și combaterea violenței domestice și Legea privind asistența juridică garantată de stat (asistență gratuită oferită de un avocat). A se vedea la https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122517&lang=ro. În urma amendamentelor, la momentul înregistrării unei reclamații privind violența domestică, abuz sexual sau trafic de copii, organul de urmărire penală (sau procuratura sau judecătorul) vor avea obligația să solicite de urgență asistență juridică gratuită (un avocat din partea statului) pentru reprezentarea copilului victimă (și a reprezentatului său legal). Urmărirea penală va începe doar după ce copilul a fost consultat de către avocat.

43. Art. 26(3/1) Legea privind asistența juridică garantată de stat nr. 198-XVI din 26.07.2007. Atunci când copilul este victimă a violenței domestice, legea prevede că la analiza implementării măsurilor de protecție pentru victimele violenței domestice, instanța de judecată/organul de urmărire penală, în termen de 3 zile lucrătoare, va solicita coordonatului oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat să numească imediat un avocat pentru victimă.

44. Art. 19 para. (1) din Legea nr. 198 din 26.07.2007 privind asistența juridică garantată de stat, O.G. nr. 157–160 din 05.10.2017.

45. Înainte de amendamentul din iulie 2020, victimele minore și reprezentanții lor legali (de ex. părinții) nu își cunoșteau drepturile legate de asistența juridică garantată de stat. În general, reprezentanții legali ai copiilor asociau asistența juridică cu necesitatea de angajare a unui avocat privat (care percepe taxe semnificative pentru consultanță și asistență), în timp ce multe victime și familiile lor nu își permit să plătească aceste onorarii juridice.

46. Art. 20 Para. (3) CPP. A se vedea de asemenea Studiul Consiliului European, Op. Cit. la pag. 20.

47. Îngrijorări suplimentare sunt ridicate de Centrul Internațional „La Strada”. A se vedea Centrul Internațional „La Strada”, Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova, Chișinău 2017.

48. Art. 113 CP.

49. Art. 113 alin. (6) CP.

50. Comitetul Lanzarote, Protecția copiilor împotriva abuzului sexual în cadrul cercului de încredere: Cadru, primul Raport de implementare, 4 decembrie la pag. 38–39.

fiind traumatizantă – în special pentru un copil.⁵¹ Prevenirea unui astfel de contact direct între un copil victimă și suspect este motivul pentru care statele iau măsuri pentru a preveni contactul față în față dintre victimă și suspect în instanța de judecată. De exemplu, prin utilizarea înregistrărilor/linkurilor video în calitate de probe, utilizarea ecranelor⁵², mai multe state asigură posibilitatea pentru copiii victime să își prezinte mărturia fără prezența fizică a suspectului.⁵³

Ar trebui să se ia în vedere interzicerea procedurii de confruntare pentru copiii victime, sau cel puțin utilizării acesteia doar la cererea copilului victimă sau în cazurile excepționale atunci când este strict necesară pentru investigație. Trebuie avut în vedere faptul că teama de a fi supus unor proceduri traumatizante (ca de exemplu confruntarea personală cu agresorul) poate împiedica copilul victimă să raporteze către, sau să colaboreze pe marginea procesului de urmărire penală.⁵⁴

Republica Moldova are proceduri speciale pentru interviuarea și audierea copiilor victime ale ESASC prin interviuri criminalistice audio/video în baza Art. 110/1 CPP. Legea prevede utilizarea interviurilor înregistrate video ca dovadă în proces atunci când copilul victimă are vârsta sub 14 ani și de asemenea prevede în mod expres că trebuie evitată re-examinarea unui minor în măsura în care acest lucru este posibil.⁵⁵

Procurorul poate solicita utilizarea unei proceduri speciale de audiere atunci când victima are vârsta sub 14 ani „precum și în alte cazuri în care interesele justiției sau ale minorului o cer” procurorul are obligația să solicite ca aceste prevederi speciale de audiere să fie aplicate pentru interogarea unui martor.⁵⁶ Art. 110/1 CPP prevede că audierea trebuie realizată de un judecător de instrucție prin intermediul unui intervievator. Întrebările pentru victimă sunt transmise intervievatorului de către judecător, iar intervievatorul poate reformula întrebările pentru a evita re-traumatizarea victimei. Audierea în condiții speciale trebuie organizat în încăperi special destinate acestui scop, cu prezența exclusivă a intervievatorului și a victimei în „camera de audiere”, separat de „camera de monitorizare” în care se pot afla judecători de instrucție și alte persoane care pot fi prezente la audiere.⁵⁷ Instrucțiunile interne elaborate de procurori și aprobate de Consiliul Superior al Magistraturii („Instrucțiunile metodologice pentru investigarea cazurilor cu victime minori”) au recomandat ca interviurile copiilor victime să aibă loc la 2 săptămâni de la raportarea infracțiunii, iar în cazurilor copiilor mai tineri (4–5 ani) la o săptămână.⁵⁸

Studiul Consiliului Europei concluzionează că introducerea procedurii speciale de audiere era destinată să limiteze interacțiunea minorului cu sistemul justiției penale pentru a evita re-traumatizarea.⁵⁹ Au fost exprimate îngrijorări legate de procedura specială de audiere.

În primul rând, faptul că aceasta este obligatorie doar pentru copii cu vârste sub 14 ani. Din acest punct de vedere, au fost propuse amendamente legislative și se așteaptă ca acestea să fie analizate în toamna 2020, iar dacă sunt adoptate, procedura specială de audiere se va aplica tuturor copiilor victime ale ESASC, asigurând conformitatea cu prevederile Convenției Lanzarote. În al doilea rând, în ciuda prevederilor legale, judecătorii de instrucție preferă să realizeze interviurile în sălile din cadrul instanțelor de judecată, care sunt destinate interviurii copiilor și nu în camerele de audiere mai „prietenoase pentru copii” oferite de ONG-uri, care întrunesc standardele internaționale, dar care sunt localizate înafara instanțelor.⁶⁰ În al treilea rând, în timp ce s-a urmărit ca procedura specială de audiere să prevină interviurile repetate ale copiilor victime ale ESASC, în practică, copiii victime (chiar și cele cu vârste sub 14 ani) continuă să fie supuse mai multor interviuri informale

51. A se vedea, de exemplu, UNICEF & UNODC, Handbook for Professionals and Policymakers on Justice Involving Child Victims and Witnesses of Crimes, United Nations, 2009 at pp. 67, 81; ECHR Judgement in S.N. v. Sweden (Application no. 34209/96) la alin. 47, Y. V. Slovenia (Application no. 41107/10) la alin. 103.
52. S. Fairclough, „Special Measures, Literature Review”, Victims Commissioner, July 2020, disponibil online în versiunea engleză la <https://victimscommissioner.org.uk/published-reviews/special-measures-literature-review/> (ultima accesare 13 august 2020). A se vedea de asemenea secțiunile 16–30 Youth Justice and Criminal Evidence Act 1999 disponibil online în versiunea engleză la <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1999/23/part/II/chapter/I> (ultima accesare 6 septembrie 2020).
53. Comitetul Lanzarote, „First Implementation Report”, Op. Cit. la pag 38–39.
54. A se vedea, printre altele, ECHR Admissibility Decision Jan C.R.R. Scheper v the Netherlands Application no. 39209/02 Disponibil online în versiunea engleză la <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22display%22:%5B%5D,%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%22,%22appno%22:%5B%2239209/02%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-68825%22%5D%7D> (ultima accesare 3 septembrie 2020) „Din acest punct de vedere, Curtea ia de asemenea în considerare anumite caracteristici ale procedurilor penale legate de viol și alte infracțiuni sexuale. Aceste proceduri sunt considerate adesea drept dificile pentru victimă, în special deoarece acestea presupun o nouă întâlnire cu agresorul. Nu este rar întâlnit ca aceste victime să evite aceste confruntări tulburătoare refuzând să dea o depoziție în fața curții, așa cum a fost cazul Dnei A. în procedurile reclamate. Devine din ce în ce mai dificil pentru autoritățile naționale să asigure prezența victimelor în fața curții atunci când locația victimelor este necunoscută, caz valabil pentru Dna B. și Dna C.”
55. Art. 371(1/1) CPP.
56. Art. 109(5) CPP.
57. Art. 110/1 CPP.
58. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 20.
59. Pentru detalii suplimentare a se vedea J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 20–21.
60. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 20–21.

din partea ofițerilor de urmărire penală la etapa de urmărire penală. Studiul Consiliului Europei a remarcat faptul că acest lucru se datorează faptului că procedura specială de audiere nu este realizată la scurt timp după raportarea infracțiunii (dar doar după pornirea urmăririi penale).⁶¹

În final, în timp ce procedura specială de audiere necesită „interviewatori”, la momentul elaborării Studiului Consiliului Europei nu existau reglementări legale privind persoana, calificările, remunerația sau pregătirea necesară a interviewatorilor,⁶² însă acest aspect a fost recent modificat. În luna mai 2020 a fost adoptată oficial o nouă Hotărâre de Guvern privind aprobarea regulamentului cadru pentru organizarea și funcționarea centrului regional pentru asistență integrată a victimelor/martorilor copii ai infracțiunilor și standardele minime de calitate (nr. 708 din 27 decembrie 2019) (tip Barnahus) („Noua Hotărâre de Guvern”). Acest regulament prevede că Centrul Regional pentru Asistență Integrată va fi responsabil pentru angajarea (inclusiv elaborarea fișelor de post), remunerarea și pregătirea interviewatorilor. Cu toate acestea, acest regulament nu este aplicat încă în practică. Se înțelege că Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în cooperare cu societatea civilă elaborează în prezent mecanismul de implementare.

Copiii victime ale ESASC pot fi examinați în prezent de experți psihiatri – psihologi în scopul obținerii de dovezi (respectiv rapoarte de expertiză legală psihiatrică-psihologică). Cu toate acestea, în prezent nu există un cadru juridic care reglementează profesia de psiholog.

Aceasta înseamnă că judecătorul poate analiza probele acestora legate de suferința și starea de spirit a victimei, în calitate de specialist, dar nu în calitate de psiholog. Astfel, prin efectuarea unei analize psihologice, victima poate fi re-traumatizată sau poate avea de suferit prin retrăirea agresiunii, fără ca raportul psihologic rezultat să aibă o pondere adecvată pentru procuratură.⁶³ În majoritatea cazurilor ESASC este necesară evaluarea psihologică a copilului victimă, pentru a clarifica circumstanțele și impactul acestora asupra ei. Punctul 17 din noua Hotărâre de Guvern pentru aprobarea regulamentului cadru pentru Centrul Regional pentru Asistență Regională („noua Hotărâre de Guvern”) prevede posibilitatea unei evaluări psihologice în cadrul acestui Centru, realizată de psihologi angajați de Centru, care trebuie să dețină o pregătire specializată și experiență în lucrul cu copiii. Cu toate acestea, rămâne situația în care profesia de psiholog nu este recunoscută. Dacă acest lucru are impact asupra ponderii probatorii a rapoartelor psihologilor, ar trebui să se ia în considerare recunoașterea legală a profesiei de psiholog.

Au fost exprimate de asemenea îngrijorări legate de absența unor sisteme pentru furnizarea de asistență psihologică înainte sau după procedurile penale.⁶⁴ Legea privind reabilitarea victimelor infracțiunilor⁶⁵ prevede că victimele infracțiunilor sexuale care depun plângeri pot solicita consiliere psihologică în scopul reabilitării lor, însă în practică nu există mecanisme pentru implementarea acestei legi. Pregătirea copiilor victime pentru participarea la procedurile juridice și sprijinirea acestora pe perioada procedurilor și ulterior este asigurată în general de persoanele din cercul de încredere al minorului (părinți, reprezentanți legali desemnați de instanța de judecată) și astfel nu a fost considerată o responsabilitate a sistemului de justiție; deși instanțele poate desemna un reprezentant legal pentru copil atunci când reprezentarea de un părinte / alt reprezentant legal poate fi dăunătoare pentru interesele copilului.⁶⁶ La moment, unicele servicii de asistență disponibile copiilor victime sunt furnizate de ONG-uri.⁶⁷ Cu toate acestea, punctul 16 din noua Hotărâre de Guvern prevede că „trebuie asigurată asistență psihologică în situații de criză (maxim cinci sesiuni) atunci când este cazul pentru copiii victime ale ESASC de către Centru înainte de și în timpul activităților de urmărire penală, precum și pentru reprezentantul lor legal / persoanele din cercul de încredere. Această asistență va fi furnizată de profesioniști din domeniul psihologiei angajați de Centru și este destinată să asigure stabilitatea emoțională a minorului și să îi permită acestuia să participe la procedurile de justiție penală inclusiv examene medicale/medico-legale, evaluări psihologice și audieri.

61. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 20–21.

62. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 17 și 21.

63. A se vedea de asemenea „Asigurarea accesului victimelor violenței sexuale la protecție legală și socială adecvată”, Centrul Internațional „La Strada”, 2015 la pag. 32, disponibil la http://lastrada.md/files/resources/3/asigurarea_accesului_victimelor_violen_ei_sexuale_la_protect_ie_legal_i_social_adevat_ro_electronic.pdf

64. În conformitate cu un raport publicat în anul 2013, 67,3% dintre ofițerii de urmărire penală, 61,2% dintre judecători și 52% dintre procurori au certificat absența serviciilor specializate de asistență psihologică. A se vedea: Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii, Raport de studiu. Copii victime ale infracțiunilor și procedurile legale: cazul Republicii Moldova, Chișinău, 2013, p. 45, disponibil la adresa http://cnpac.org.md/uploaded/Amicel/files/studiu_audierealegala.pdf.

65. Legea nr. 137 din 29 iulie 2016 cu privire la reabilitarea victimelor infracțiunilor.

66. Instanța de judecată poate desemna un reprezentant legal ca înlocuitor al părintelui copilului victimă – Articolele 480–481 CPP.

67. Planul de acțiune pentru implementarea Strategiei Naționale privind protecția drepturilor copilului – 2014–2020 (acțiunea 2.2.12) prevede cadrul serviciilor unificate (tip Barnahus). În mod oficial, în luna mai 2020, serviciul Barnahus a fost lansat de Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în nordul țării, însă în continuare nu este funcțional.

Astfel, noua Hotărâre de Guvern oferă o posibilitate pentru sprijinirea copiilor victime și pentru derularea audierilor conform Art. 110/1 CPP. În special în scopul constatărilor din Cap. 5 din prezentul raport, va fi important de monitorizat că respectivii copii victimă sunt transferați imediat la Centrele Regionale.

Studiul Consiliului Europei afirmă că experții intervievați în scopul raportului au fost de părere că de multe ori cazurile ESASC nu sunt investigate în mod eficient, în special în zonele rurale în care copiii victime beneficiază de oportunități reduse de acces la un avocat.⁶⁸ În plus, un studiu realizat de Centrul Internațional „La Strada” pe 240 cazuri de infracțiuni sexuale (adulți și minori) investigate în perioada 2011–2016 a constatat mai multe probleme, inclusiv caracterul formal al rapoartelor medico-legale, și faptul că victimelor le erau adresate întrebări indiscrete legate de viața privată, care nu erau relevante pentru infracțiunea investigată de procurori.⁶⁹

Pot fi efectuate mai multe activități speciale de investigație pentru analiza majorității infracțiunilor ESASC⁷⁰ (inclusiv fotografii, înregistrări video și informații colectate din mijloace tehnice și electronice reprezintă probe⁷¹). Cu toate acestea, unele activități speciale de investigație nu pot fi efectuate în legătură cu infracțiunea de pornografie infantilă, care în prezent este sancționată cu închisoare între 1–3 ani și astfel nu este considerată „infracțiune gravă”.⁷² În cazuri excepționale, poate fi efectuată interceptarea și înregistrarea comunicărilor (Art. 132/8 CPP) pentru toate infracțiunile ESASC cu excepția Art. 174 CP.

Eficiența investigațiilor este afectată de asemenea de disponibilitatea victimelor nu doar pentru raportarea infracțiunilor, ci și pentru participarea continuă în investigațiile și procedurile penale. În conformitate cu Art. 32 al Convenției Lanzarote, inițierea urmăririi penale în cazurile de abuz sexual / exploatare sexuală a copiilor nu este dependentă de depunerea unei plângeri din partea victimei.⁷³ Procedura de împăcare (în cadrul căreia suspectul și victima pot ajunge la o înțelegere) nu este disponibilă pentru cazurile de ESASC.⁷⁴ Cu toate acestea, după începerea unei urmăririi penale, victimele și familiile lor pot suferi presiuni din partea agresorului și/sau a rudelor acestuia în vederea renunțării la declarații sau schimbarea acestora, și multe victime procedează astfel.⁷⁵ În consecință, cazul penal poate avea un probatoriu insuficient.⁷⁶ În prezent, nu pare să existe nicio investigație din partea organului de urmărire penală cu privire la motivul pentru care victima sau un membru al familiei și-a retras sau a schimbat declarația. În special, nu pare să existe nicio investigație cu privire la faptul dacă copilul victimă sau familia acestuia au fost intimidați, înșelați sau constrânși fie direct de către infractor, fie de către alții. În cazul în care victima sau familia dorește să își retragă sau să își schimbe declarațiile sau, în alt mod, sunt reticenti să participe la procesul penal⁷⁷, ar trebui luate măsuri eficiente pentru a se stabili dacă victima are nevoie de protecție sau sprijin. Asistența unui profesionist psihologic poate contribui la asigurarea faptului că copilul sau membrii familiei pot vorbi liber și pot fi evaluați pentru nevoia de sprijin sau măsuri de protecție a victimelor.

Dreptul la informare (Art. 31.1(a) și (b), 31.2 și 31.6 ale Convenției Lanzarote)

În baza Art. 277 CPP organul de urmărire penală trebuie să explice victimei și reprezentanților legali ai acesteia drepturile și obligațiile lor în baza CPP (inclusiv, dar fără a se limita la, dreptul de a fi informat pe întreaga

68. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 23; A se vedea de asemenea Centrul Internațional „La Strada”, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017.

69. Centrul Internațional „La Strada”, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017.

70. Articolele 132/1–138 CPP.

71. Art. 164 CPP.

72. Articolele 16 & 208/1 CP.

73. Art. 274 CPP permite pornirea urmăririi penale în baza unei plângeri, a unui denunț, a unui auto-denunț, a autosesizării (Art. 262 CPC), a notificării din partea unui organ de constatare (Art. 273 CPC) sau de către procuratură sau organul de urmărire penală din oficiu. De asemenea, a se vedea Art. 276 CPC care prezintă infracțiunile a căror urmărire penală poate fi începută doar în baza unei plângeri din partea victimei.

74. Art. 109 CPP.

75. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 22–23.

76. ECPAT Internațional, Op. Cit. la pag. 49 prevede că procuratura poate renunța la un caz care este slab fundamentat. Raportul se referă și la copiii victime care „dispar” din procedurile penale. A se vedea, R. Rittenhouse, Bariere în accesul la justiție pentru copiii victime ale exploatării sexuale: cadru juridic și opinii din partea profesioniștilor din sistemul de justiție penală din Moldova, ECPAT Internațional, aprilie 2017 la pag. 49 și 58–59 disponibile la https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2017/04/Access-to-Justice_LF-and-Insights-from-Professionals-in-the-Criminal-Justice-System_Moldova.pdf

77. De exemplu, evitarea participării la proceduri legale, retragerea cererilor materiale, înregistrarea unei căsătorii cu presupusul infractor sau chiar depunerea altor acuzații împotriva presupusului infractor.

perioadă a procedurilor⁷⁸, de a solicita programul de protecție a martorilor, de a înainta acțiune civilă în procesul penal⁷⁹) și să transmită aceste informații în formă scrisă. Totodată, Cercetarea a constatat că victimele și reprezentanții legali (de ex. membrii familiei / tutorele) sunt informați în mod formal, fără a fi explicate aceste drepturi în mod accesibil. Mai mult ca atât, legislația națională nu obligă autoritățile Republicii Moldova de a informa victima atunci când agresorul este eliberat înainte de termen sau definitiv, chiar și în cazurile în care victimele și familiile lor se pot afla în pericol, conform cerințelor din Art. 31.1(b) al Convenției Lanzarote.

Există îngrijorări privind incertitudinea faptului că nu este clar dacă autoritățile justiției penale trebuie să explice drepturile copilului victimă, procedurile și rolul lor direct copilului victimă sau reprezentantului legal al acesteia.⁸⁰ Articolele 58(10) și 60(4) CPP prevăd că atunci când victima / partea vătămată este minoră⁸¹ „drepturile sale vor fi exercitate de reprezentantul legal”. Atunci când minorul are vârsta între 16 și 18 ani, el/ea are dreptul să fie informat cu privire la toate solicitările depuse de reprezentantul său, și de a formula obiecții față de acestea.⁸² Din diverse motive, este posibil ca minorul să aibă rețineri în a vorbi despre experiențele proprii în prezența reprezentantului legal.⁸³

Scopul Art. 31 al Convenției Lanzarote este să solicite statelor să se asigure că procedurile penale sunt prietenoase copilului, fapt evidențiat de Art. 31.6 al Convenției Lanzarote, care solicită prezentarea informațiilor într-o manieră și într-un limbaj care pot fi înțelese de minori.⁸⁴ Se speră că noile amendamente la prevederile privind asistența juridică care solicită ca minorul să consulte un avocat înainte de pornirea urmăririi penale vor asigura o informare corespunzătoare a victimelor minore. Această obligație va fi în sarcina avocatului, deoarece nu se poate presupune că copiii victime sau reprezentanții lor legali întotdeauna vor înțelege rolul avocatului sau ce se poate aștepta de la el/ea (sau din partea altor actori în cadrul procesului penal).⁸⁵ Dacă în Republica Moldova sunt insuficiente materiale informative pe înțelesul victimelor minore, trebuie avută în vedere elaborarea unor materiale scrise și/sau video/online. Furnizarea unor astfel de materiale ușor de înțeles poate contribui la asigurarea cooperării copiilor și a părinților lor cu autoritățile juridice.⁸⁶ Ca exemplu, Serviciul de Asistență pentru Victime din Regatul Unit oferă un set de materiale pentru copiii victime și părinții lor, inclusiv o sală de judecată interactivă online pentru a permite copilului să înțeleagă procedurile din instanță.⁸⁷

Cerința din Art. 277 CPP de a furniza informații pentru victime / reprezentanții legali pare a fi limitată la drepturile și obligațiile lor în baza CPP. Din contra, obligația prevăzută în Art. 31 al Convenției Lanzarote reprezintă o obligație mai vastă de informare a victimelor cu privire la drepturile lor, a sursele disponibile, la evoluția cazului și la rolul lor în cadrul procedurilor. Totodată, în baza Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, copiii victimă trebuie informați cu privire la situația lor și la drepturile, protecția, asistența și alte servicii disponibile deși legea nu pare să atribuie responsabilități clare pentru o anumită autoritate de a furniza aceste informații.⁸⁸ Ca o evoluție pozitivă, amendamentele propuse la Articolele 58 și 60 CPP, dacă sunt adoptate, vor solicita ca victimele infracțiunilor de violență sexuală și domestică să fie informate cu privire la asistența medicală, medico-legală și la serviciile de consiliere / psihologice disponibile.

78. Un studiu de 240 de cazuri de infracțiuni sexuale inclusiv cele asupra copiilor cu vârste între 14 și 18 ani a constatat că, în practică, frecvent, victimele nu erau informate de organele de urmărire penală cu privire la măsurile procedurale importante adoptate – a se vedea Centrul Internațional „La Strada”, Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău, 2017 la pag. 7–8.

79. Articolele 58 și 60 CPP stabilesc drepturile esențiale ale victimelor / părților vătămate.

80. R. Rittenhouse, Barriers to Access to Justice for Child Victims of Sexual Exploitation: Legal Framework and Insights from Professionals in the Criminal Justice System in Moldova, ECPAT International, aprilie 2017 la pag. 51–52.

81. „minor” este definit ca o persoană cu vârsta sub 18 ani, a se vedea Art. 6. 47) CPP.

82. Art. 481/1 CPP.

83. A se vedea R. Rittenhouse, Op. Cit. la pag 49–50.

84. În privința abuzului sexual și a exploatarii sexuale online asupra copiilor, avocații raportează că nu toți copiii victimă vorbesc limba română – a se vedea P. Chiosac, Raport, Analiza materialelor, cursurilor, programelor și strategiilor de instruire privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor, disponibile pentru judecători și procurori în Republica Moldova, Consiliul European, 28 martie 2020, Ref: 1841/LP/2020/8 la pag. 8.

85. Victimele și membrii familiei lor nu înțeleg întotdeauna sarcinile și rolul avocatului. În mod intuitiv, ei înțeleg că avocatul reprezintă persoana care trebuie să apere interesele lor legitime. Cu toate acestea, anumite victime și reprezentanții lor legali își formează o părere despre îndatoririle avocatului doar din filme sau emisiuni TV și rareori înțeleg care sunt prerogativele, sarcinile sau obligațiile acestuia.

86. ECPAT International, Op. Cit. la pag. 49 și 58 face referință la lipsa de asistență parentală în cadrul urmăririi penale și la copiii care se feresc de procedurile penale.

87. Sala de judecată interactivă poate fi văzută la <https://www.victimsupport.org.uk/courtroom/index.php?page=home>

88. Art. 26 d) Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241-XVI din 20 octombrie 2005.

Protecția vieții private, siguranța împotriva intimidării, represaliile și revictimizarea (Art. 31.1 (e), (f), (g) ale Convenției Lanzarote)

Cerința Convenției Lanzarote privind protecția siguranței, intimității și identității copilului se aplică în toate etapele urmăririi și procedurilor penale. Asigurarea intimității victimei poate fi esențială pentru asigurarea siguranței sale și pentru protecția împotriva intimidării. Absența intimității poate provoca victimei sentimente de rușine, tulburări emoționale, stigmatizare în comunitate și poate împiedica victimele să raporteze sau să coopereze în cadrul procesului justiției penale.⁸⁹

În prezent, legislația Republicii Moldova prevede că victimele copii sunt eligibile pentru măsuri de protecție în două cazuri. Aceștia pot fi eligibili pentru măsuri de protecție atunci când infracțiunea sexuală a avut loc în cadrul familiei⁹⁰ iar victima este în pericol de violență sau „alte acțiuni ilegale”⁹¹. Cel puțin în teorie, copiii victime (și membrii familiei lor) în majoritatea cazurilor – dar nu în cadrul tuturor categoriilor de infracțiuni sexuale, pot fi eligibile pentru protecție în baza Legii privind protecția martorilor⁹². Prezenta cercetare a descoperit un singur caz în care protecția a fost oferită unui copil victimă în baza Legii nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie și niciun caz de oferire a protecției în baza Legii privind protecția martorilor (a se vedea Cap. 5). Nu există nicio cerință legală privind protecția copiilor victime ale ESASC împotriva intimidării, răzbunării sau a victimizării repetate dacă acestea nu se clasifică într-una dintre cele două categorii de mai sus. Dacă sunt adoptate, amendamentele propuse la Art. 215/1 CPP pot îmbunătăți această situație extinzând protecția pentru a acoperi victimele infracțiunilor sexuale. Art. 191 CPP permite aplicarea unor restricții pentru inculpații/pârâții eliberați pe cauțiune („eliberare provizorie sub control judiciar”) care interzic contactul cu victima.

Identificarea necesităților de protecție ale victimei și asigurarea intimității acesteia trebuie realizată încă de la începutul procesului. Organele de urmărire penală trebuie să aibă obligația de a asigura securitatea și intimitatea copilului încă de la prima notificare a cazului și să ia în calcul imediat aplicarea măsurilor de protecție. Din această perspectivă, trebuie să se aibă în vedere reținerea/nedorința copilului victimă de a vorbi despre infracțiune, sau necesitățile lor de securitate în prezența unui părinte / reprezentant legal. Odată cu extinderea propusă a Art. 215/1 CPP asupra tuturor copiilor victime ale infracțiunilor sexuale, trebuie elaborate proceduri eficiente pentru a asigura oferirea protecției (prin legi, reglementări sau instrucțiuni interne), iar implementarea acestora trebuie monitorizată – de exemplu o „listă de verificare” a măsurilor de protecție și a acțiunilor imediate poate fi elaborată de poliție, procuratură, de noul centru de referință și de ONG-uri.

În sala de judecată, legislația Republicii Moldova prevede protecția intimității copilului dând judecătorilor dreptul de a decide ca procesul să fie interzis presei și publicului atunci când interesele minorilor sau protejarea vieții private a părților necesită acest lucru.⁹³ Depoziția copiilor victime și a martorilor trebuie să aibă loc în cadrul unei „ședințe închise”.⁹⁴ Unul dintre amendamentele propuse la CPP, dacă este adoptat, va prevedea că victimele infracțiunilor sexuale / violențelor domestice vor depune mărturie în absența învinutului. Din acest punct de vedere, legislația din Regatul Unit permite victimelor vulnerabile (inclusiv copiii victime ale ESASC) să depună mărturie prin transmisie video live, imaginea video fiind protejată astfel încât victima să poată fi văzută doar de un număr limitat de persoane (de ex. nu de învinuit).⁹⁵

Nu există prevederi legale sau reglementări interne pentru a asigura că contactul dintre victime (și membrii familiei lor) și învinuți (sau asociații lor) nu va avea loc în clădirea instanței de judecată și a organului de urmărire penală. Victimele care se prezintă la instanța de judecată nu beneficiază de o cameră privată de așteptare și există raportări privind intimidarea victimelor de către învinuți / familia / prietenii acestora în

89. UNODC & UNICEF, Handbook for Professionals and Policymakers on Justice in Matters Involving Child Victims and Witnesses of Crime, Organizația Națiunilor Unite New York, 2009 la pag. 59.

90. Familia este definită în Articolul 133/1 CC.

91. Art. 215/1 CPP și Legea privind prevenirea și combaterea violenței domestice nr. 45-XVI din 1 martie 2007. Măsurile de protecție disponibile copiilor victime în baza prevederilor privind violența domestică pot include (printre altele) un ordin pentru bănuț/învinuit privind părăsirea temporară a locuinței sau păstrarea unei anumite distanțe față de locuință, păstrarea unei anumite distanțe față de victimă, interdicția de contactare a victimei, un ordin pentru bănuț/învinuit privind un tratament sau un curs de consiliere pentru reducerea/eliminarea acțiunilor violente.

92. Art. 215 CPP și Legea nr. 105 din 16.05.2008 privind Protecția martorilor și a altor participanți la procedurile penale disponibile la https://www.unodc.org/res/cld/document/mda/law-no-105-of-16-05-2008-on-the-protection-of-witnesses-and-other-participants-in-criminal-proceedings.html/Lege_cu_privire_la_protectia_martorilor_si_altor_participanti_la_procesul_penal.pdf

93. Art. 18 CPP.

94. Art. 18 CPP.

95. S. Fairclough, „Special Measures, Literature Review”, Victims Commissioner, July 2020, disponibil online în engleză la <https://victimcommissioner.org.uk/published-reviews/special-measures-literature-review/> (ultima accesare 13 august 2020).

clădirea instanței în timpul așteptării ședinței, și că nu se asigură securitatea victimelor în clădirea instanței.⁹⁶ În același timp, statele Uniunii Europene trebuie să se asigure că nu există un contact între victime și membrii familiei lor în clădirea instanței sau în alte locații în care se derulează procedurile penale.⁹⁷ Consiliul Superior al Magistraturii („CSM”), Procuratura Generală și Inspectoratul General al Poliției trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că intimitatea victimei este protejată și că victimele și familiile lor beneficiază de securitate în clădirea instanței de judecată.

Este de așteptat ca, odată cu implementarea noii Hotărâri de Guvern (și a extinderii propuse privind prevederile cu privire la audierile în condiții speciale pentru a acoperi copiii victimă cu vârste de până la 18 ani), prezența copiilor victime în instanțe și în instituțiile de justiție penală va fi limitată. Cu toate acestea, atunci când prezența victimelor este necesară în instanța de judecată sau în alte locații ale sistemului justiției penale, trebuie asigurată intimitatea, siguranța și securitatea lor.

În ceea ce privește intimitatea victimelor în urma procesului, un Regulament al CSM solicită redactarea numelor și a datelor de identificare ale minorilor înainte de publicarea pe internet a sentințelor judecătorești. În practică, instanțele publică deseori sentințele cu încălcarea acestui Regulament.⁹⁸ În multe țări există interdicții stricte privind publicarea informațiilor care divulgă identitatea unui copil victimă a ESASC.⁹⁹

În acest context, există îngrijorări cu privire la faptul că informațiile personale despre un copil victimă a unei infracțiuni ESASC pot fi puse la dispoziție sau pot fi accesate inclusiv de către persoanele care nu sunt implicate direct în procedurile penale respective. Art. 293 alin. (5) CPC¹⁰⁰ permite unui judecător de instrucție (la cererea procurorului) să limiteze accesul persoanelor acuzate, al apărătorului și al altor persoane la materiale de urmărire penală, acolo unde este necesar, pentru a asigura protecția vieții, integrității corporale sau libertății martorului și altor persoane. Această prevedere este rar aplicată în cazurile ESASC pentru a garanta siguranța copiilor victime. Ar trebui luate măsuri pentru a asigura siguranța și intimitatea copiilor victime. De exemplu, informațiile personale ale copiilor victime ar putea fi incluse în dosar într-un plic separat, accesibil numai atunci când este necesar și documente procedurale care identifică copiii victime ar trebui revizuite, astfel încât datele sensibile referitoare la el/ea să fie anexate la documentele procedurale și să poată fi accesate numai atunci când este necesar. Totodată, ar trebui luată în considerație posibilitatea ca avocatul copilului victimă să dispună de dreptul de a depune o cerere în temeiul art. 293 (5) CPC.

De asemenea, există îngrijorări cu privire la faptul că sistemele electronice de stocare a informațiilor ale organelor de urmărire penală și procuratură nu asigură păstrarea adecvată în siguranță a datelor personale ale copiilor victime și că există riscul ca acestea să poată fi accesate în mod necorespunzător. În special, faptul că sistemul nu asigură identificarea persoanelor care au efectuat operațiuni de acces la date (și sunt obligate să justifice scopul și temeiul juridic pentru accesarea datelor).¹⁰¹

Prescripția (Art. 33 al Convenției Lanzarote)

Legislația Republicii Moldova prevede perioade de prescripție diferite în funcție de pedeapsa aplicabilă infracțiunii.¹⁰² Reținând că, din diverse motive, mai mulți copii victime declară infracțiunile sexuale abia după atingerea vârstei adulte, au fost exprimate îngrijorări că perioadele de prescripție limitează accesul la justiție.¹⁰³ Prevederile relevante trebuie revizuite pentru a se asigura că în conformitate cu cerințele Art. 33 al Convenției Lanzarote, este oferit un interval de timp suficient pentru ca toate victimele ESASC să poată depune o plângere după împlinirea vârstei de majorat și că diversele perioade de prescripție pentru diferite infracțiuni nu au

96. R. Rittenhouse, ECPAT International Op. Cit. la pag. 69.

97. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului 2001/220/JHA la Art. 19.

98. I. Chirtoacă și alții, „Transparența justiției versus datele cu caracter personal” O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova, Centrul de resurse Juridice din Republica Moldova, ianuarie 2020 în special la pag. 34–37.

99. Pentru exemple a se vedea Comitetul Lanzarote al Părților la Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatații sexuale și a abuzurilor sexuale, „Primul raport de implementare”, Op. Cit. la pag. 39. În Anglia și Țara Galilor, Legea privind infracțiunile sexuale (modificată) în 1992 impune o interdicție pe viață privind raportarea datelor de identificare a victimelor infracțiunilor sexuale.

100. În scopul asigurării (...) protecției vieții, integrității corporale și libertății martorului și a altor persoane, judecătorul de instrucție, conform demersului procurorului, poate limita dreptul persoanelor menționate la alin. (1) de a lua cunoștință de materialele sau datele privind identitatea acestora.

101. Vezi Raportul de activitate a Centrului pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal pentru 2019 disponibil online la https://datepersonale.md/wp-content/uploads/2020/03/raport_de_activitate_2019_web_cop.pdf

102. Articolele 16 și 60 CP.

103. R. Rittenhouse, Barriers to Access to Justice for Child Victims of Sexual Exploitation: Legal Framework and Insights from Professionals in the Criminal Justice System in Moldova, ECPAT International, 2017 la pag. 47–48 și 82–83.

un efect nedorit.¹⁰⁴ De exemplu, trebuie acordată atenție asigurării că perioada legală de prescripție în cazul infracțiunilor ESASC se suspendă ori nu începe a curge înainte ca respectivul copil victimă să împlinească 18 ani, or, până la data când acesta urma să împlinească majoratul or ziua decesului, în cazul decesului acestuia.

Instruirea actorilor din cadrul sistemului justiției penale (Art. 34.1, 35.1c, 36 ale Convenției Lanzarote)

Instruirea (și specializarea) reprezentanților organelor de aplicare a legii, a procurorilor și a judecătorilor, a asistenților sociali, a medicilor și a educatorilor a fost raportată recent de Consiliul Europei.¹⁰⁵ Aceste rapoarte nu identifică o formare specifică pentru condamnarea cazurilor de ESASC. În ceea ce privește interviuarea copiilor victimă, se pare că există o pregătire oferită judecătorilor și procurorilor¹⁰⁶ și unor reprezentanți ai organelor de aplicare a legii.¹⁰⁷ Cu toate acestea, în Republica Moldova actorul esențial responsabil pentru audierea copiilor victime cu vârste sub 14 ani (și în conformitate cu amendamentele propuse pentru toate victimele minore) este „intervievatorul”. Noua Hotărâre de Guvern va reglementa calificările și pregătirea acestora. Cu excepția și în măsura prevăzută de noua Hotărâre, legislația Republicii Moldova nu solicită sau nu atribuie responsabilități pentru nicio organizație cu privire la consolidarea capacității sau pregătirea angajaților în legătură cu ESASC, cum ar fi psihologii.¹⁰⁸

Asigurarea unor proceduri penale eficiente și prietenoase copilului depinde de asemenea de domeniul de calificare al personalului de asistență – de exemplu pentru asigurarea securității, protecției și intimității victimelor în instanță și instrumentarea eficientă a dosarelor. În lumina problemelor identificate în prezentul capitol ar fi util să se identifice cursurile de instruire oferite altor categorii de personal din sectorul justiției penale, inclusiv personalului de securitate – Art. 36 al Convenției Lanzarote solicită ca aceste cursuri de instruire să fie disponibile tuturor persoanelor implicate în proceduri.¹⁰⁹

În ceea ce privește avocații, legea prevede pregătirea inițială și continuă a avocaților,¹¹⁰ Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat a elaborat un curriculum pentru pregătirea continuă a avocaților ce acordă asistență juridică garantată de stat și care reprezintă copiii victime ale ESASC, precum și standarde de calitate pentru avocații implicați.¹¹¹ Aceste standarde de calitate și cursurile de instruire nu sunt obligatorii pentru avocații ce reprezintă copiii victime în bază de contract privat. Toți avocații care reprezintă copiii victime ale ESASC trebuie să aibă la activ 40 de ore de pregătire specializată. Așa cum s-a reținut mai sus, până în prezent mulți copii victime au fost reprezentați de avocați particulari (și nu de avocați publici). Consiliul Uniunii Avocaților este împuternicit prin lege să ia decizii și să reglementeze pregătirea inițială și continuă a avocaților.¹¹² Cu toate acestea, până în prezent nu a fost aprobat niciun program pentru prevenirea și combaterea exploatarei sexuale sau abuzului sexual asupra copiilor.

Recomandări

Pentru facilitarea referinței, recomandările sunt prezentate mai jos, iar detaliile privind prevederile legale relevante pot fi găsite în textul de mai sus.

- ▶ Legislația trebuie revizuită pentru a asigura că:
  - ademenirea online a copiilor în scopul pornografiei infantile este incriminată în mod eficient,
  - pornografia infantilă online este incriminată, iar persoanele juridice condamnate pentru pornografie infantilă pot fi lichidate,
  - toate materialele care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor sunt confiscate și nu pot fi circulate mai departe.

104. Raport explicativ la Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25.X.2007) la pag. 34.

105. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit., A. Bradley Op. Cit., P. Chiosac, Op. Cit.

106. P. Chiosac, Op. Cit. la pag 31 și 34–35.

107. A. Bradley, Op. Cit. la pag 22–23.

108. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 17 și 21.

109. Institutul Național de Justiție este de asemenea responsabil pentru pregătirea asistenților judiciari, a grefierilor, a secretarilor-șefi ai instanțelor, a consultanților procurorului, a ofițerilor de probațiune, a avocaților de stat precum și pregătirea inițială și continuă a altor persoane care activează în sectorul justiției. A se vedea Art. 2 alin. (1) din Legea nr. 152 din 08.06.2006 privind Institutul Național de Justiție.

110. Art. 6 alin. (1) din Legea nr. 198 din 26.07.2007 privind Asistența juridică garantată de stat.

111. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 22.

112. Art. 39 (d) Legea nr. 1260 din 19.07.2002 cu privire la avocatură.

- ▶ Republica Moldova trebuie să aibă în vedere alocarea obiectelor și sumelor de bani confiscate către un fond special pentru finanțarea prevenției ESASC și/sau pentru sprijinirea victimelor.
- ▶ Legislația (și procesele) trebuie revizuită pentru a se asigura că sunt luate măsuri pentru limitarea riscului de recidivă a infractorilor ESASC, inclusiv prin utilizarea hotărârilor judecătorești pentru împiedicarea infractorilor condamnați să exercite activități profesionale sau voluntare care implică contactul cu copiii.
- ▶ Utilizarea procedurii de confruntare trebuie interzisă pentru copiii victime, sau cel puțin limitată la circumstanțele în care aceasta este strict necesară în scopul urmăririi penale (de ex. atunci când probele critice nu pot fi obținute altfel).
- ▶ Trebuie să se analizeze dacă indisponibilitatea activităților speciale de investigație a infracțiunii de pornografie infantilă (Art. 208/1 CP) împiedică urmărirea penală eficientă a persoanelor implicate în cazurile de pornografie online.
- ▶ Informațiile privind procesele justiției penale și drepturile victimei, măsurile de protecție și de asistență disponibile trebuie comunicate direct copiilor victime, într-o manieră ușor de înțeles pentru acestea, inclusiv cu utilizarea mijloacelor video și a altor mijloace (inclusiv în cazurile în care minorul are vârsta sub 16 ani).
- ▶ Prevederile legale și procedurile interne trebuie să prevadă obligatoriu protejarea siguranței și a intimității copiilor victime pe întreaga perioadă a procedurilor penale (inclusiv la domiciliu, în cadrul comunității, în organele de urmărire penală și în clădirea instanței, precum și în privința stocării și accesului la datele personale) începând de la momentul raportării unei infracțiuni. Aceasta include obligația de investigare și de solicitare a măsurilor de protecție din fazele incipiente și derularea unor proceduri adecvate și prompte pentru a permite copiilor să își exprime îngrijorările legate de protecția lor, precum și, după caz, instruirea tuturor persoanelor implicate în procesul de justiție penală cu privire la securitatea, confidențialitatea și protecția copiilor victime ale ESASC. În cazul în care copiii victime sau membrii familiei renunță la cooperare pe marginea urmăririi penale, ar trebui să se stabilească dacă există nevoie de protecție sau asistență.
- ▶ Asistența juridică oferită copiilor victime ale ESASC ar trebui monitorizată în lumina modificărilor aduse asistenței juridice, inclusiv dacă sunt necesare modificări legale pentru a se asigura că avocații copiilor victime pot reprezenta în mod eficient clienții lor.
- ▶ Perioada de prescripție ar trebui revizuită luând în considerare că aceasta să înceapă a curge doar după ce copilul victimă împlinește vârsta de 18 ani, vârsta legală a majoratului.
- ▶ Legislația ar trebui amendată în funcție de necesități pentru a asigura că probele administrate de profesioniștii din domeniul psihologiei au o pondere adecvată.

Vor fi prevăzute cursuri de pregătire pentru numeroasele amendamente introduse deja în legislație în anul 2020, și pentru amendamentele propuse în cazul adoptării lor. De asemenea trebuie să se aibă în vedere o instruire suplimentară pentru condamnarea cazurilor de ESASC și, în ceea ce privește intimitatea, pentru aspectele legate de protecție și securitate, de asemenea pentru personalul de securitate și asistență din cadrul sistemului justiției penale.

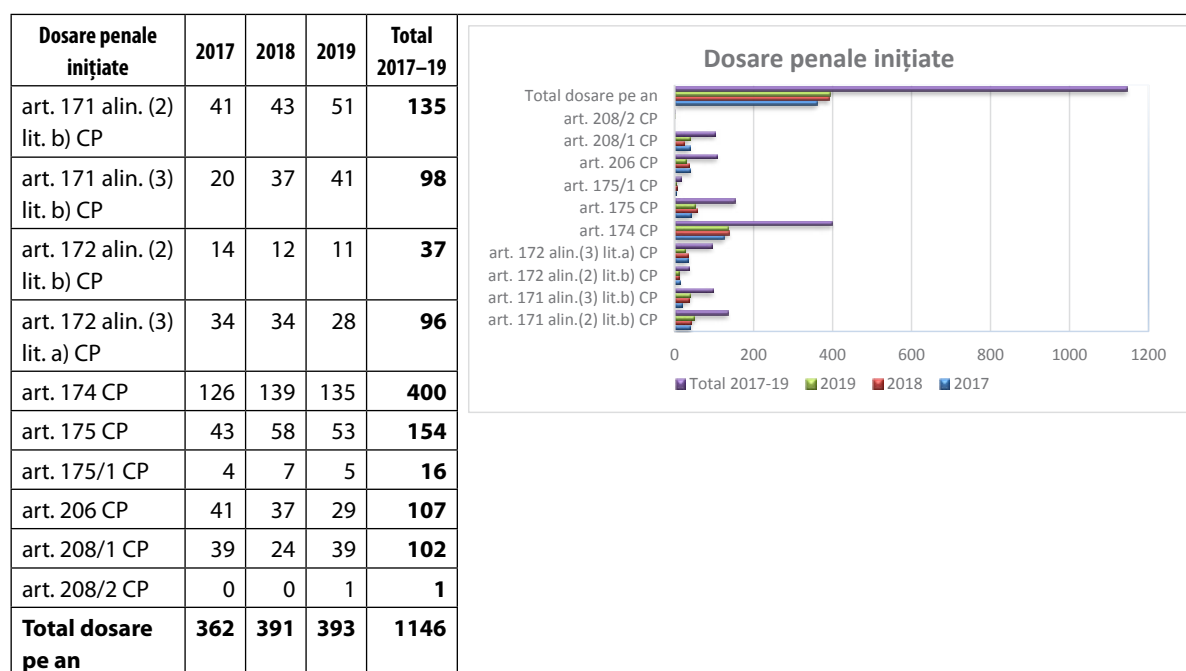
Cap. 4 Date obținute de la actorii din sistemul justiției penale

Scopul prezentului capitol este analiza datelor furnizate de poliție și de procuratură în vederea identificării tendințelor legate de modul în care infracțiunile ESASC acoperite de prezenta Cercetare¹¹³ sunt gestionate de autorități.

Date obținute de la poliție

Datele furnizate de poliție acoperă numărul de dosare inițiate, numărul de dosare încetate sau suspendate și numărul de dosare trimise de procurori în instanță.

Diagrama A: Datele de la poliție privind dosarele inițiate

113. Infracțiunile acoperite de prezenta Cercetare sunt indicate în introducere. Ele includ infracțiunile de natură sexuală, care pot fi comise doar împotriva minorilor. Pot exista și alte cazuri ESASC care nu sunt acoperite de prezenta Cercetare. De exemplu, un minor poate fi victima unui viol / unei acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor, care se află în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului (Articolele 171(3)(a) sau 172(3)(a1) CP). Aceste infracțiuni nu sunt analizate de prezenta Cercetare.

Diagrama B: Datele de la poliție privind dosarele încetate (Art. 285–286 CPP)

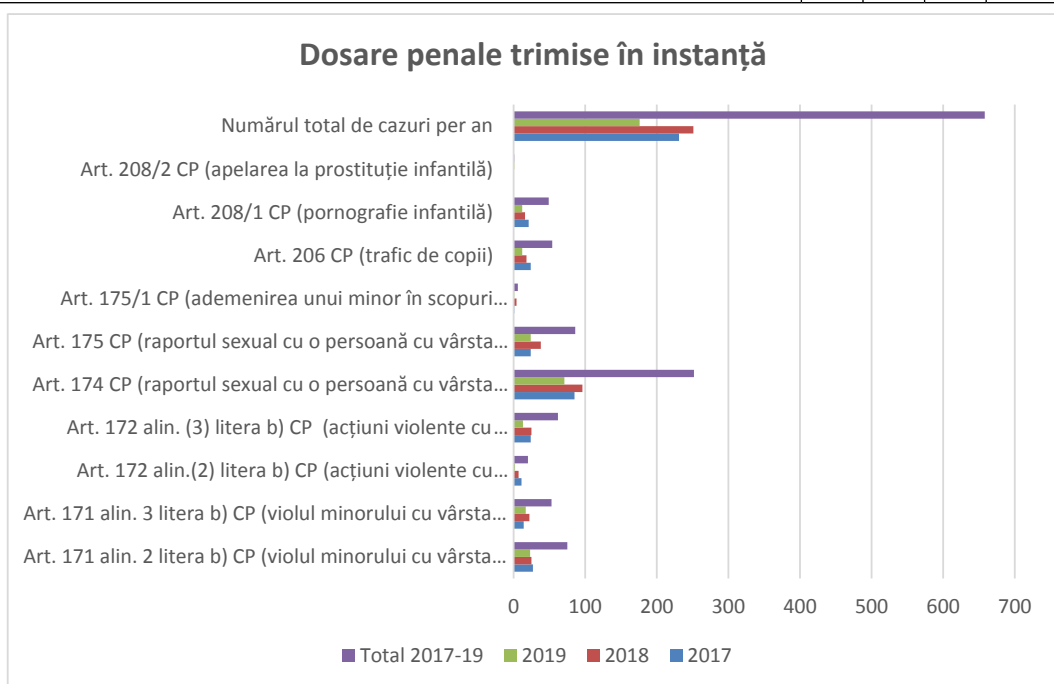
Cazurile penale au fost încetate din motive juridice care nu permit continuarea urmării penale art. 285 și 286 CPP	2017	2018	2019	Total 2017–19
Art. 171 alin. (2) litera b) CP	13	14	11	38
Art. 171 alin. (3) litera b) CP	3	7	0	10
Art. 172 alin. (2) litera b) CP	2	4	3	9
Art. 172 alin. (3) litera a) CP	5	4	2	11
Art. 174 CP	31	27	22	80
Art. 175 CP	15	9	6	30
Art. 175/1 CP	1	1	2	4
Art. 206 CP	2	4	0	6
Art. 208/1 CP	12	2	3	17
Art. 208/2 CP	0	0	0	0
Numărul total de cazuri per an	84	72	49	205

Diagrama C: Datele de la poliție privind cazurile în care urmărirea penală a fost suspendată (Art. 287/1 CPP)

Dosare penale în care urmărirea penală a fost suspendată art. 287/1 al. 1 p. 1 CPP	2017	2018	2019	Total 2017–19
Art. 171 alin. (2) litera b) CP	0	1	1	2
Art. 171 alin. (3) litera b) CP	1	2	2	5
Art. 172 alin. (2) litera b) CP	1	1	0	2
Art. 172 alin. (3) litera a) CP	1	1	1	3
Art. 174 CP	2	2	13	17
Art. 175 CP	0	2	1	3
Art. 175/1 CP	0	1	0	1
Art. 206 CP	2	1	0	3
Art. 208/1 CP	0	2	1	3
Art. 208/2 CP	0	0	0	0
Numărul total de cazuri per an	7	13	19	39

Diagrama D: Datele de la poliție privind dosarele trimise în instanță

Date statistice furnizate de poliție în perioada 2017–2019				
Dosare penale trimise în instanță	2017	2018	2019	Total 2017–19
Art. 171 alin. 2 litera b) CP (violul minorului cu vârsta sub 18 ani)	27	25	23	75
Art. 171 alin. 3 litera b) CP (violul minorului cu vârsta sub 14 ani)	14	22	17	53
Art. 172 alin. (2) litera b) CP (acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 18 ani)	11	7	2	20
Art. 172 alin. (3) litera b) CP (acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 14 ani)	24	25	13	62
Art. 174 CP (raportul sexual cu o persoană cu vârsta sub 16 ani)	85	96	71	252
Art. 175 CP (raportul sexual cu o persoană cu vârsta sub 16 ani)	24	38	24	86
Art. 175/1 CP (ademenirea unui minor în scopuri sexuale)	1	4	1	6
Art. 206 CP (trafic de copii)	24	18	12	54
Art. 208/1 CP (pornografie infantilă)	21	16	12	49
Art. 208/2 CP (apelarea la prostituție infantilă)	0	0	1	1
Numărul total de cazuri per an	231	251	176	658

Cercetarea datelor furnizate de poliție

Inițiere:

Datele furnizate de poliție demonstrează că, pentru majoritatea infracțiunilor, numărul de dosare inițiate de poliție a fost relativ constant, cu o ușoară creștere pentru cei trei ani de referință a prezentei Cercetări. Ca excepție, a existat o creștere remarcabilă (o creștere de două ori) al numărului de dosare înaintate de poliție pentru infracțiunile prevăzute la Art. 171(3)(b) CP (violul unei persoane minore de sex feminin cu vârsta sub 14 ani). S-a stabilit o mică creștere a numărului de dosare inițiate pentru alte câteva infracțiuni.¹¹⁴ În contrast, a existat o reducere remarcabilă a numărului de dosare inițiate în baza Art. 206 CP (traficul de copii) în perioada analizată.

Încetarea¹¹⁵ și suspendarea urmăririi penale

Diagrama B prezintă o tendință descrescătoare a „încetării”¹¹⁶ urmăririi penale a ESASC (respectiv încetarea dosarului fără proces judiciar). Această tendință a fost deosebit de accentuată în anul 2019 și în special pentru cazurile sub incidența Art. 174 (raportul sexual cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani) și 175 (acțiuni perverse) precum și Art. 208/1 (pornografie infantilă) CP. Sunt necesare informații suplimentare pentru identificarea motivelor acestor modificări.

În schimb, diagrama C prezintă o reducere accentuată (mai mult decât o jumătate) a numărului de suspendări¹¹⁷ ale urmăririi penale în perioada 2017–2019. Acest fapt a fost vizibil în special cu privire la infracțiunea prevăzută la Art. 174 CP (raportul sexual cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani) care a reprezentat majoritatea cazurilor suspendate în anul 2019. În scopul îmbunătățirii investigațiilor, trebuie analizat motivul pentru creșterea numărului de cazuri suspendate și dacă această tendință continuă, ce trebuie făcut pentru inversarea acestei tendințe.

Dosare penale trimise în instanță

În ciuda unei ușoare creșteri a numărului de cazuri ESASC inițiate în perioada de referință a prezentei Cercetări, aceasta nu a fost asociată întotdeauna unei creșteri a numărului de dosare trimise în instanța de judecată. Pentru câteva infracțiuni, un număr similar de dosare au fost trimise în instanță în acești trei ani, pentru alte infracțiuni statistica indică o reducere semnificativă a numărului de dosare trimise în instanță (acțiuni violente împotriva unui minor cu vârsta sub 18 ani, trafic de copii și prostituție infantilă). În anul 2019 s-a observat o reducere semnificativă a numărului total de dosare ESASC trimise în instanță comparativ cu perioada 2017–2018.

În perioada 2017–2019, au fost inițiate un număr de 1146 de dosare, cu toate acestea doar 658 de dosare au fost trimise în instanță. Cu alte cuvinte, numărul de dosare trimise în instanță în această perioadă a reprezentat aproximativ 57% din numărul de dosare inițiate în această perioadă (acestea includ toate infracțiunile comise în acești trei ani, cifrele diferă în funcție de infracțiune și de anul comiterii). În anul 2019, situația a fost caracterizată în special de un număr al dosarelor trimise în instanță de doar 45% din numărul de dosare inițiate (393 dosare inițiate, 176 de dosare trimise în instanță).

Date privind urmărirea penală (evoluția dosarelor în cadrul procuraturii și al instanțelor)

Procuratura și poliția păstrează informații diferite.¹¹⁸ Informațiile obținute pentru prezenta Cercetare din partea procuraturii sunt prezentate în Anexa II.

114. Infracțiunile prevăzute de Art. 171(2)(b) CP (violul unei persoane minore de sex feminin cu vârsta sub 14 ani), Art. 74 CP (raportul sexual cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani), Art. 175 CP (acțiuni perverse) iar în anul 2019 a fost inițiat un dosar în baza Art. 208/2 CP (prostituția infantilă).

115. Include încetarea urmăririi penale (Art. 285 CPP) și clasarea dosarului (Art. 286 CPP).

116. În baza Art. 285 (2) CPP, urmărirea penală poate fi „încetată” din mai multe motive, printre altele absența faptei infracțiunii, a intervenit termenul de prescripție sau (în cazurile în care acest lucru este posibil) o împăcare între victimă și suspect. Art. 109 CPP prevede că procedura de împăcare nu poate fi utilizată în cazurile care implică victime minore. În studiul său privind infracțiunile sexuale din perioada 2011–2016, Centrul internațional „La Strada” Moldova a constatat că dosarele cu victime minore au fost încetate prin împăcare. A se vedea Centrul Internațional „La Strada”, Moldova, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017, Sumar la pag. 814.

117. În baza Art. 287/1 CPP urmărirea penală poate fi suspendată din mai multe motive legate de învinuit (învinuitul se sustrage de la urmărirea penală / proces, nu poate fi găsit sau identificat, nu se află pe teritoriul Moldovei și nu poate fi extrădat sau suferă de o afecțiune mentală / fizică gravă care împiedică participarea sa la procedurile penale).

118. Republica Moldova deține un sistemul electronic de gestionare a cazurilor. Datele sunt păstrate de asemenea și în format fizic, pe hârtie. Păstrarea datelor statistice nu este armonizată în rândul actorilor din justiția penală și nu există un sistem electronic de date unic sau armonizat.

Datele obținute din partea procuraturii oferă o imagine detaliată asupra evoluției dosarelor în prima instanță. Ca o consecință a restricțiilor de deplasare în contextul pandemiei COVID-19, au putut fi colectate și analizate doar datele aferente anului 2019.

Datele procuraturii indică faptul că în timpul anului 2019 instanțele de judecată de prim nivel au analizat 366 de dosare privind infracțiunile acoperite de prezenta Cercetare. Cu toate acestea, dintre cele 366 de dosare, instanțele de prim nivel au „soluționat” – respectiv au emis o hotărâre definitivă – doar în 200 de dosare. Astfel, în anul 2020, restul 166 de dosare au rămas în procedură spre examinare în 2020. O hotărâre definitivă poate implica condamnarea sau achitarea învinutului, sau încetarea cazului.

Fiecare „dosar” poate conține mai multe infracțiuni imputate inculpatului (inculpaților). Informațiile obținute din dosarele procurorilor indică faptul că în anul 2019 instanțele de judecată de prim nivel au examinat 433 de infracțiuni (care fac subiectul prezentei Cercetări). În baza acestor informații, volumul mare de infracțiuni examinate de instanțele de judecată de prim nivel în anul 2019, le-au fost transmise spre examinare în anul 2019; cu toate acestea instanțele de judecată de prim nivel încă judecau dosarele primite în anul 2016 sau anterior (respectiv aceste dosare se aflau pe rolul instanțelor de peste trei ani). În total 433 de dosare au fost judecate de instanțele de judecată de prim nivel în anul 2019, 234 au fost depuse în anul 2019, 123 în anul 2018, 37 în anul 2017 iar 38 au fost depuse înainte de 2017.

Astfel, deși legislația prevede că investigarea și audierea cazurilor penale care implică copii „vor fi examinate în regim de urgență și în mod preferențial”¹¹⁹ se pare că anumite dosare rămân în instanțele de judecată de prim nivel pentru mai mulți ani. Ca o centralizare a acestei situații, cel mai mare număr de dosare în instanțele de judecată de prim nivel din 2019 care fuseseră depuse spre examinare înainte de 2017, vizau acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor¹²⁰ (7 cazuri), traficul de copii¹²¹ (7 cazuri), violul unui minor¹²² (6 cazuri), acțiuni violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 14 ani¹²³ (6 cazuri) și activitate sexuală cu o persoană cu vârsta sub 16 ani¹²⁴ (5 cazuri). Atunci când dosarele ESASC rămân în instanță pentru o perioadă îndelungată de timp, acest lucru poate afecta negativ copilul victimă implicat și poate descuraja alte victime să raporteze aceste categorii de infracțiuni, și de asemenea poate afecta calitatea audierii (în special dacă audierea victimei nu a fost efectuată în condiții speciale în ordinea art. 110/1 CPP la o etapă mai incipientă).¹²⁵

Cercetarea infracțiunilor din dosarele transmise instanței

Datele privind anumite infracțiuni specifice conduc la concluzii suplimentare. De exemplu, din punct de vedere al traficului de copii (Art. 206 CP), al pornografiei infantile (Art. 208/2 CP) și al acțiunilor violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 18 ani (Art. 172(2)(b) CP) datele poliției indică o tendință descrescătoare continuă a numărului de dosare trimise în instanță în perioada analizată. Și în ceea ce privește traficul de copii, cifrele indică o reducere (mai puțin accentuată) a numărului de dosare inițiate de poliție. În ceea ce privește pornografia infantilă și acțiunile violente cu caracter sexual împotriva unui minor cu vârsta sub 18 ani, numărul de dosare deschise în perioada analizată nu a prezentat o scădere continuă.

Atât datele poliției cât și cele ale procuraturii demonstrează că marea majoritate a cazurilor de ESASC au fost raporturi sexuale cu persoane cu vârsta sub 16 ani (Art. 174 CP). Centrul Internațional „La Strada” afirmă că organele de urmărire penală preferă să aplice această categorie de infracțiune în locul infracțiunilor prevăzute la Art. 171 sau Art. 172 CP atunci când, de exemplu, nu există semne vizibile ale vătămării fizice și când consideră că această infracțiune este aplicată de asemenea (mai degrabă decât Art. 171 sau Art. 172) datorită lipsei de înțelegere a definiției actului sexual consimțit.¹²⁶ Art. 174 CP prevede un plan de condamnare mai redus.¹²⁷

În ceea ce privește ademenirea unui minor în scopuri sexuale (Art. 175/1 CP), datele puse la dispoziție de poliție pentru mai multe dosare trimise în instanță, în perioada analizată și numărul de dosare inițiate, demonstrează că un număr deosebit de redus de cazuri au fost trimise în instanță (16 dosare au fost inițiate dintre care doar 6 au fost trimise în instanță). Numărul de dosare trimise în instanță pentru această infracțiune a reprezentat

119. Art. 20 para. (3) CPP.

120. Art. 172 (2)(b) CP.

121. Art. 206 CP.

122. Art. 171 (2)(b) CP.

123. Art. 172 (3)(b) CP.

124. Art. 174 CP.

125. A se vedea R. Rittenhouse, ECPAT Internațional Op. Cit. la pag. 71–72.

126. A se vedea Centrul Internațional „La Strada”, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017, Sumar la pag. 5 și 7.

127. Pedepșa de condamnare pentru Art. 174 CP prevede închisoare pentru 3–7 ani, pentru Art. 171 și 172 CP pedepșa este închisoare între 5 ani și închisoare pe viață.

aproximativ 37% din numărul de dosare inițiate (comparativ cu media generală de 57% pentru infracțiunile ESASC). Cu toate acestea, atunci când datele poliției indică faptul că în anul 2019 a fost trimis în instanță un singur dosar în baza Art. 175/1 CP, datele procuraturii indică trei astfel de cazuri.

Deși legea incriminează utilizarea serviciilor prostituției infantile (Art. 208/2 CP), datele furnizate de poliție și procuratură indică faptul că, în practică, nu sunt inițiate urmăriri penale pentru această categorie de infracțiuni. Datele demonstrează că un singur dosar a fost deschis în perioada de referință de trei ani (dosarul a fost deschis și trimis în instanță în anul 2019). Rapoartele se referă la existența prostituției infantile în Moldova, la suspiciunile de turism sexual infantil și la interacțiunile poliției cu victimele prostituției infantile.¹²⁸ Raportorul Special al Organizației Națiunilor Unite pentru vânzarea de copii, prostituția infantilă și pornografia infantilă a declarat că „nu vom opri niciodată comerțul sexual cu minori, dacă nu abordăm mai serios problema cererii de servicii sexuale comerciale exploatareii”¹²⁹.

Colectarea, stocarea și utilizarea datelor

Prezenta Cercetare a reușit să obțină date consolidate din partea poliției pentru cazurile ESASC în perioada 2017–2019 inclusiv. Cu toate acestea (în perioada prezentei Cercetări) au putut fi analizate doar datele privind urmărirea penală din 2019. Deși aceste informații sunt păstrate de procuratură, formatul acestor date a fost dificil de analizat.¹³⁰ Nu au putut fi obținute informații dezagregate pe categorii de gen.

Convenția Lanzarote solicită statelor să înființeze mecanisme pentru colectarea de date corecte și exacte¹³¹ și a subliniat necesitatea datelor clasificate în funcție de sex deoarece sexul victimelor, al agresorilor și al persoanelor implicate în sistemul justiției penale poate avea „implicații semnificative pentru maniera de încadrare, ajustare și evaluare a politicilor și măsurilor.”¹³²

Informațiile corecte pot reprezenta un instrument puternic pentru autoritățile justiției penale (poliție, procuratură, instanțe) pentru identificarea punctelor slabe în cadrul investigării, urmării penale și judecării infracțiunilor. Datele precise și corecte permit conducătorilor autorităților să elaboreze, să planifice și să implementeze politici și măsuri care abordează aceste puncte slabe. Aceste date permit un management și o supraveghere eficientă din partea organelor de poliție, a procuraturii și a instanțelor pentru a asigura respectarea procedurilor. Stabilirea unui sistem eficient inter-instituțional de colectare a datelor poate fi dificilă. Comitetul Lanzarote a identificat setul minim de variabile și de proceduri de colectare a datelor elaborate prin programul Daphne III al Uniunii Europene ca o practică promițătoare.¹³³ În prezent fiecare actor din justiția penală are propriul sistem de colectare și stocare a datelor statistice privind cazurile ESASC și proprii indicatori (categoriile de colectare a datelor). Ar fi util să se revizuiască tipurile de date colectate, sistemele pentru colectarea acestora și diseminarea datelor de către actorii sistemului justiției penale.¹³⁴ Un sistem unic, coordonat, de date cu categorii comune de colectare a datelor și cu comunicarea datelor în rândul organelor relevante ar fi binevenit.

128. ECPAT Internațional raportează că în conformitate cu „statisticile penale ale Moldovei, în perioada 2005–2007 au fost înregistrate 458 cazuri de persoane implicate în prostituție, dintre care în 178 cazuri au fost implicați minori (16–17 ani)” – ECPAT Internațional, „The Commercial Sexual Exploitation Of Children in the Commonwealth Of Independent States, Developments, Progress, Challenges and Recommended Strategies for Civil Society”, noiembrie 2014 la pag. 13 disponibil online în versiunea engleză la [https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Regional%20CSEC%20Overview_CIS%20\(English\).pdf](https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Regional%20CSEC%20Overview_CIS%20(English).pdf) (ultima accesare 20 august 2020). A se vedea de asemenea: ECPAT Internațional, *ibid*, la pag. 18; R. Rittenhouse, „Barriers to Access to Justice for Child Victims of Sexual Exploitation: Legal Framework and Insights from Professionals in the Criminal Justice System in Moldova”, ECPAT Internațional, 2017”, pag. 44–47; Departamentul de Stat al Statelor Unite, 2020 Raport privind traficul de persoane: Moldova, disponibil online în versiunea engleză la <https://www.state.gov/reports/2020-trafficking-in-persons-report/moldova/> (ultima accesare 20 august 2020).

129. Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite, Comisia pentru Drepturile Omului, „Report of the Special Rapporteur on the sale of children, child prostitution and child pornography, Juan Miguel Petit”, 12 ianuarie 2006, E/CN.4/2006/67 la alin. 20 disponibil online în versiunea engleză la <https://www.refworld.org/publisher.UNCHR,THEMREPORT,441181ff0,0.html> (ultima accesare 20 august 2020).

130. Deși procuratura deține un sistem electronic de evidență a cazurilor, nu se știe dacă acest sistem este utilizat pentru generarea de date electronice la nivel regional sau național.

131. Art. 10(2)(b) al Convenției Lanzarote.

132. Comitetul Lanzarote, „1st Implementation Report, Protection of Children Against Sexual Abuse in the Circle of Trust: The Framework”, Consiliul European, decembrie 2015 la pag. 19–23., citat la pag. 22.

133. Comitetul Lanzarote, „First Implementation Report”, *Op. Cit.* la pag. 21.

134. În plus, Centrul internațional „La Strada” Moldova subliniază că există două mecanisme diferite de cooperare și colectare a datelor între autoritățile publice locale și ONG-uri, că nu există un mecanism unic de colectare a datelor la acest nivel și că datele colectate nu sunt analizate pentru a identifica factorii de risc sau tendințele emergente ale ESASC în Moldova. A se vedea Centrul internațional „La Strada”, „Exploatarea sexuală și abuzul sexual față de copii. Implementarea Convenției de la Lanzarote de către Republica Moldova”, noiembrie 2017, Sumar executiv la pag. 12.

Recomandări

Pentru facilitarea referințelor, recomandările sunt prezentate mai jos:

- ▶ Trebuie identificate motivele creșterii numărului de dosare suspendate și trebuie luate măsuri pentru a opri această tendință;
- ▶ Trebuie analizat motivul proporției reduse a dosarelor ESASC trimise în instanță comparativ cu alte infracțiuni (inclusiv prin analiza infracțiunilor din Art. 175/1 CP),
- ▶ Trebuie luate măsuri pentru urgentarea dosarelor ESASC, care se află în instanță de dinainte de 2017 și pentru a se asigura că dosarele ESASC sunt soluționate prompt de către instanțe (de exemplu, din acest punct de vedere, instanțele pot stabili un obiectiv de performanță),
- ▶ Trebuie identificate și abordate motivele pentru tendința descrescătoare a trimiterii unor anumite cazuri în instanță (Art. 206, 208/2 și 172(2)(b) CP);
- ▶ Trebuie acordată atenție numărului foarte mic de cazuri pe infracțiunile prevăzute la Art. 208/2 CP, și trebuie luate măsuri corespunzătoare în acest sens.
- ▶ Sistemul curent de colectare și stocare a datelor legate de dosarele ESASC în contextul sistemului justiției penale trebuie revizuit în scopul elaborării unui sistem electronic unic, care să includă date separate în funcție de categorie de infracțiune săvârșite, sexul inculpatului, cât și a victimei etc.

Cap. 5 – Cercetarea dosarelor din instanțele de judecată

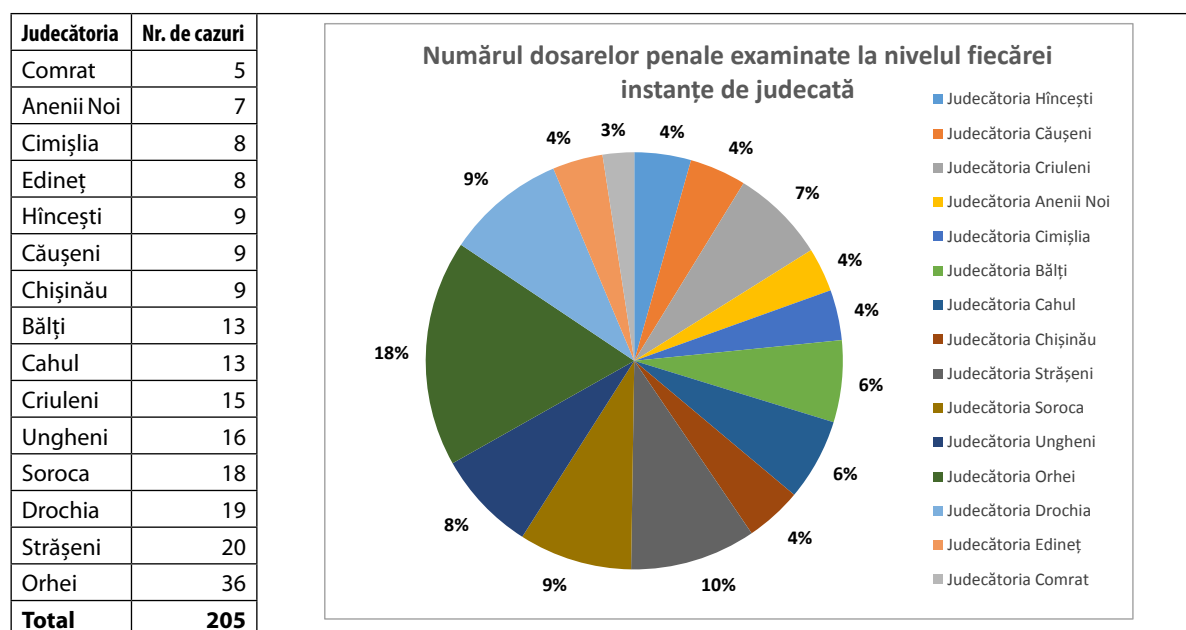
5.1 INTRODUCERE

Scopul prezentei Cercetări, așa cum s-a arătat în Capitolul 1, a fost identificarea modului de gestionare a cazurilor ESASC în practică de către sistemul justiției penale din Republica Moldova. Informațiile prevăzute în prezentul capitol sunt preluate din analiza consultaților naționali ai Consiliului Europei asupra a 205 de dosare din toate instanțele de judecată (regionale) din Republica Moldova soluționate de instanțe în perioada 2017–2019, incluzând infracțiunile analizate de prezenta Cercetare.¹³⁵ Pe baza examinării dosarelor, prezenta Cercetare a obținut și consolidat date privind:

- ▶ reprezentarea legală a copiilor victime ale ESASC,
- ▶ perioada de timp necesară pentru solicitarea și aplicarea procedurii de audiere în condiții speciale pentru copiii victime conform Art. 110/1 CPP,
- ▶ aplicarea acțiunilor procedurale cu potențial de revictimizare de către actorii din sistemul justiției penale,
- ▶ implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei,
- ▶ examinarea cazurilor în instanțele de judecată și publicarea hotărârilor, și
- ▶ condamnarea infractorilor.

5.2 CARE AU FOST INSTANȚELE DE JUDECATĂ ALE CĂROR DOSARE AU FOST CERCETATE?

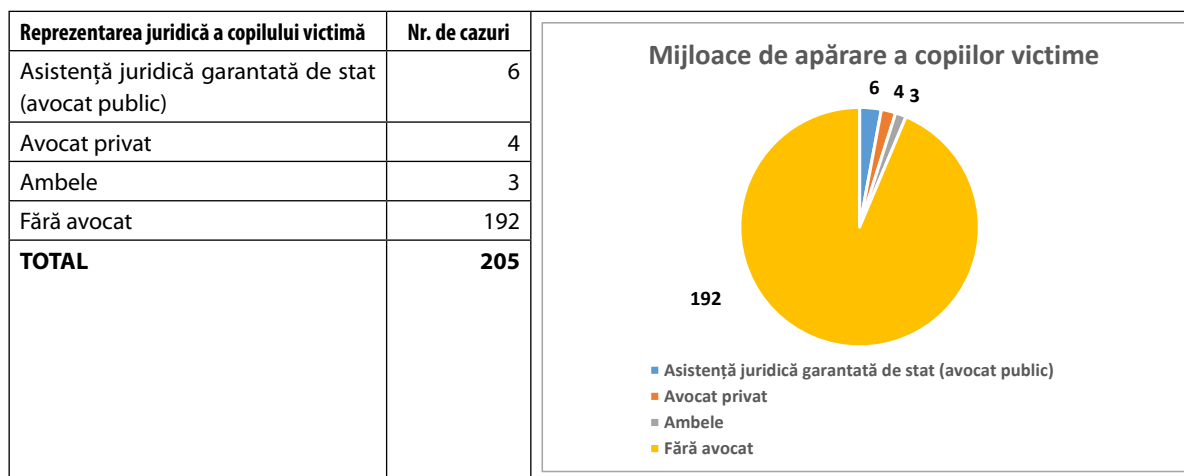
Prezenta analiză a examinat cazuri ale instanțelor de judecată din întregul teritoriu al Republicii Moldova.

135. În perioada 2017–2019 inclusiv (perioada acoperită de prezentul studiu) pentru infracțiunile analizate, un număr de 658 de cazuri au fost transmise instanțelor de judecată din Republica Moldova; cu toate acestea, în această perioadă de timp nu au fost emise hotărâri definitive pentru toate cele 658 de dosare. 205 de dosare în care a fost emisă o hotărâre definitivă au fost puse la dispoziția consultaților Consiliului Europei în scopul analizei.

5.3 REPREZENTAREA JURIDICĂ

Analiza a identificat că, în marea majoritate a cazurilor examinate, copiii victime ale ESASC nu au fost reprezentate de un avocat ce acordă asistență juridică garantată de stat (plătit de către Stat) sau de un avocat privat.

Așa cum se observă în Cap. 3, copiii victime ale ESASC au dreptul la asistență juridică indiferent de veniturile familiei.¹³⁶ Cu toate acestea, prezenta Cercetare a demonstrat că într-un mare număr de cazuri copiii victime nu au fost reprezentați de avocați care acordă asistență juridică garantată de stat sau privați. Amendamentele legislative recente privind asistența juridică prevăzută în Cap. 3 trebuie să aducă modificări majore din acest punct de vedere. Trebuie acordată atenție monitorizării implementării amendamentelor – rămâne de văzut modul în care poliția, procurorii și judecătorii vor reacționa la cazurile care le sunt aduse în atenție în care copiii victime nu beneficiază de asistență juridică.

5.4 PROCEDURA „SPECIALĂ” DE AUDIERE A COPIILOR VICTIME ÎN BAZA ART. 110/1 CPP

Așa cum se observă în Cap. 3, legislația Republicii Moldova prevede că toți copiii victime ale ESASC cu vârste sub 14 ani trebuie audiați printr-o procedură specială de interviu prevăzută în Art. 110/1 CPP, iar acest interviu video/audio va fi utilizat ulterior în sala de judecată. Această procedură este disponibilă de asemenea și pentru copiii de peste 14 ani atunci când acest lucru este în interesul justiției sau al minorului.¹³⁷ Legislația nu prevede limite de timp, însă regulile procuraturii („Instrucțiuni metodologice pentru investigarea cazurilor cu victime minore”) au recomandat ca interviuarea copiilor victime să aibă loc la 2 săptămâni de la raportarea infracțiunii, iar în cazurilor copiilor mai tineri (4–5 ani) la o săptămână.¹³⁸

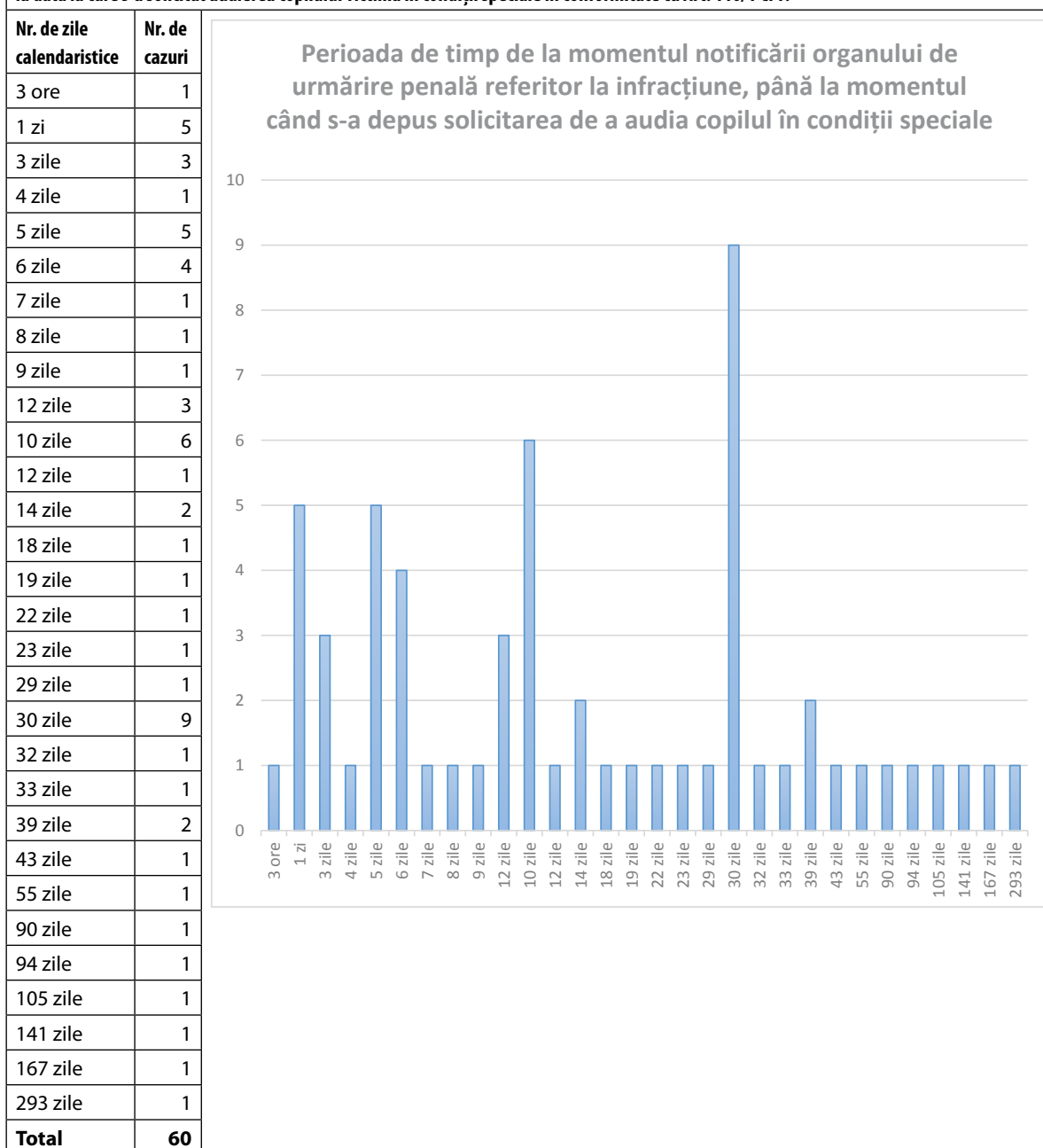
După analiza a 205 de dosare, prezenta Cercetare a constatat că procedura specială de audiere a fost utilizată în doar 60 de cazuri. Prezenta Cercetare a examinat perioada de timp necesară pentru a) solicitarea audierii și b) între momentul solicitării și momentul realizării audierii. Constatările sunt prezentate în graficele de mai jos.

136. Art. 19 para. (1) Legea nr. 198 din 26 iulie 2007 privind Asistența juridică garantată de stat.

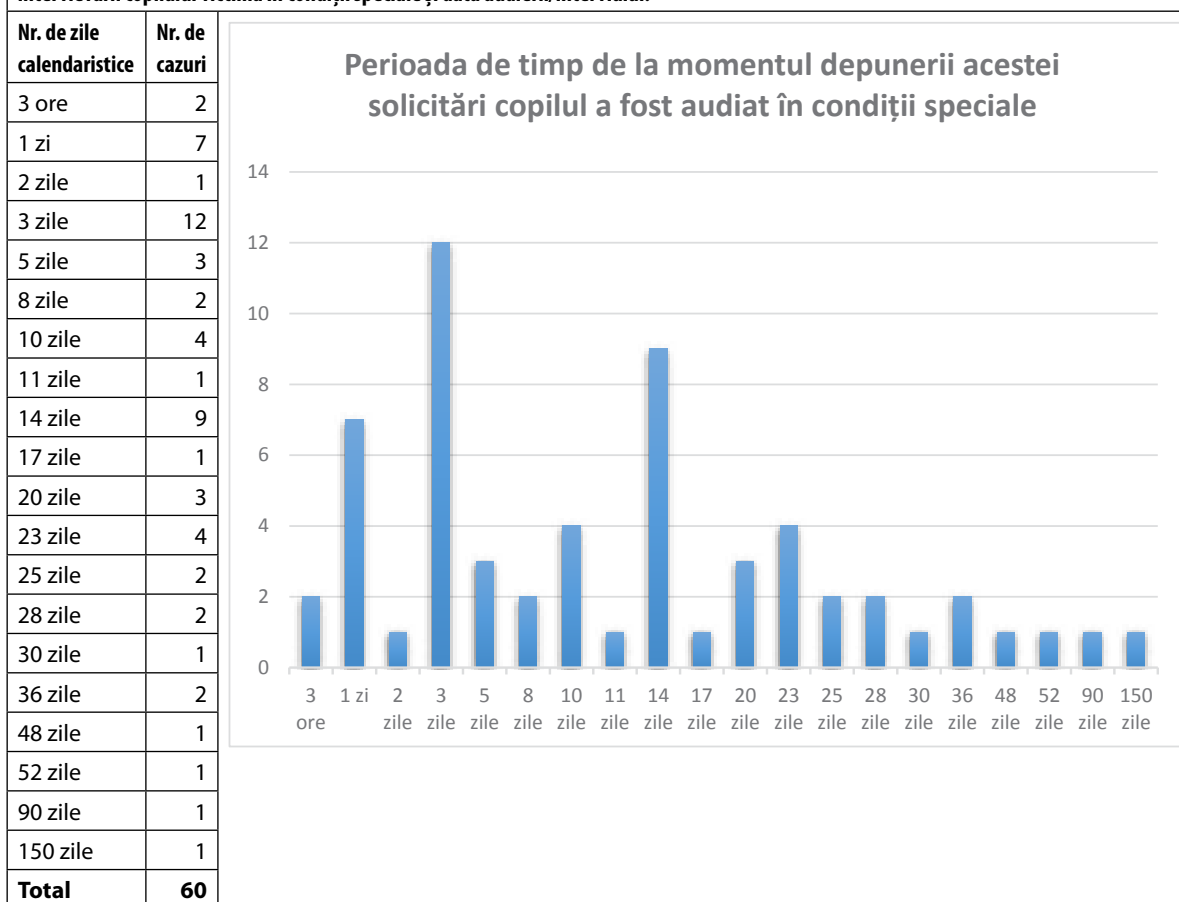
137. Art 109 alin. (5) CPP.

138. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag. 20.

Grafice care prezintă numărul de zile calendaristice de la data la care organul de urmărire penală a fost notificat cu privire la infracțiune până la data la care s-a solicitat audierea copilului victimă în condiții speciale în conformitate cu Art. 110/1 CPP.

Grafice care prezintă numărul de zile calendaristice pentru perioada dintre data solicitării audierii/interviuării copilului victimă în condiții speciale și data audierii/interviului.

Aceste informații indică faptul că în multe cazuri nu a fost respectată norma curentă privind perioada de timp pentru audierea copiilor victime în condiții speciale. Aceste informații indică faptul că în aproape 50% din cazurile în care copiii victime au fost audiați în condiții speciale, solicitarea de audiere nu a fost depusă decât după 14 zile după ce organul de urmărire penală a fost informat despre infracțiune¹³⁹. În anumite cazuri a existat o întârziere de mai multe luni înainte de depunerea cererii. Vârsta victimelor incluse în aceste grafice nu este cunoscută, însă cel puțin atunci când victima are sub 14 ani solicitarea trebuie să se realizeze automat. Datele analizei demonstrează că după realizarea solicitării, audierea a avut loc în termen de 14 zile pentru aproximativ 2/3 din cazuri, însă în alte cazuri perioada de așteptare a fost de câteva luni.

Întârzierea în audierea corectă a copilului victimă poate afecta întreaga procedură. De exemplu, aceasta poate conduce la repetarea audierii copilului în instanța de fond și/sau apel (cu potențial traumatizant), la o calitate mai slabă a mărturiei datorită uitării faptelor și poate contribui la pierderea încrederii sau interesului victimelor în cooperarea cu procedura de justiție penală.

Studiul Consiliului Europei subliniază faptul că există dificultăți în asigurarea unor profesioniști instruiți pentru realizarea interviurilor în baza procedurii speciale de audiere. Acest lucru nu explică întârzierile constatate de prezenta Cercetare în solicitarea audierii unui minor în baza procedurii speciale. În mod evident există necesitatea de revizuire a procedurilor pentru a asigura transmiterea cererilor (și realizarea audierilor) cu promptitudine, inclusiv, în funcție de necesități, proceduri pentru asigurarea unei supravegheri adecvate.¹⁴⁰ Trebuie avută în vedere adoptarea amendamentelor propuse pentru a extinde utilizarea procedurii de audiere specială asupra tuturor copiilor victime ale ESASC.

139. Este de reținut că mai multe solicitări au fost realizate la 30 de zile după raportarea infracțiunii. Art. 274 CPP prevede că decizia de începere a urmăririi penale trebuie luată în termen de 30 de zile de la raportarea infracțiunii.

140. Acest lucru poate include de asemenea acțiuni disciplinare sau alte acțiuni legate de performanță în cazurile de amânare din neglijență sau deliberate.

5.5 ACȚIUNI PROCEDURALE POTENȚIAL TRAUMATIZANTE

Acțiune	Nr. de cazuri
a) Audierea preliminară (înainte de începerea audierii/procesului în conformitate cu art. 110 din Codul Penal)	21
b) Audieri repetate	70
c) Audieri suplimentare	30
d) Confruntarea cu inculpatul	23
e) Confruntarea cu martorul	3
f) Verificarea declarațiilor la locul faptei	10
g) Prezentarea spre recunoaștere	8

Informații dacă copilul victimă a fost cercetat pe nedrept

Acțiune	Nr. de cazuri
Audieri repetate	70
Audieri suplimentare	30
Confruntarea cu inculpatul	23
Verificarea declarațiilor la locul faptei	10
Audierea preliminară (înainte de începerea audierii / procesului în conformitate cu art. 110 din Codul Penal)	8
Confruntarea cu martorul	3
Prezentarea spre recunoaștere	2

Așa cum s-a arătat în capitolul 3 și în Studiul Consiliului Europei, introducerea procedurii speciale de audiere a minorului prevăzută în Art. 110/1 CPP a avut scopul de a limita contactul repetat al copiilor (cel puțin pentru copiii cu vârste sub 14 ani) cu sistemul justiției penale.¹⁴¹

Prezenta Cercetare a constatat cu certitudine că, în practică, copiii victime ale ESASC sunt intervievați de mai multe ori de către actorii din sistemul justiției penale (acestea pot fi persoane diferite). Prezenta analiză a identificat 21 de cazuri în care copiii victime au fost intervievați informal de către poliție înainte de începerea urmăririi penale și de înregistrare oficială a declarației copilului victimă (indicată la punctul a) în graficul de mai sus). Prezenta Cercetare a identificat 70 de cazuri în care copilul victimă a fost intervievat de mai multe ori (punctul b) din graficul de mai sus) și 30 de cazuri în care minorul a fost intervievat din nou atunci când au apărut noi informații.¹⁴² Prezenta Cercetare nu a examinat dacă a existat o relație între numărul de interviuri ale unui copil victimă și dacă a fost utilizată procedura de audiere specială conform Art. 110/1 CPP sau dacă aceasta a fost utilizată cu întârziere. Republica Moldova (conform cerințelor din Art. 35.1.e al Convenției Lanzarote) trebuie să se asigure că numărul de interviuri ale copiilor victime este cât mai mic posibil și că minorul este interogat doar în măsura strict necesară, în scopul procedurilor penale.¹⁴³

În ceea ce privește alte proceduri potențial de revictimizare, prezenta Cercetare a constatat că procedura de confruntare a fost folosită cu copiii victime, în ciuda cerinței legale care prevede că niciun minor nu trebuie să fie obligat să participe la o confruntare cu o persoană învinuită de infracțiuni contra integrității lui fizice și/sau morale¹⁴⁴ (a se vedea punctele d) și e) din tabelul de mai sus). Prezenta analiză a constatat de asemenea că procedura de verificare a declarațiilor la locul faptei a fost folosită în zece cazuri. Într-un studiu anterior publicat în anul 2017, Centrul Internațional „La Strada” a documentat cazurile în care în timpul verificării declarațiilor la locul faptei, organele de urmărire penală au solicitat copiilor victime să reconstituie detaliile abuzului.¹⁴⁵

Prezenta Cercetare a constatat de asemenea că în ceea ce privește examinarea medico-legală, după ce victima depune o plângere, aceasta primește o trimitere către un medic pentru examinare medico-legală (și pentru un raport medico-legal). În ciuda importanței acestei dovezi medico-legale, prezenta Cercetare a constatat că victimele copii (și familiile lor) au fost nevoite să își asigure examinarea medico-legală fără asistență. Prezenta Cercetare a constatat că transportul victimei în scopul examinării medico-legale nu a fost asigurat de organul de urmărire penală decât la cererea expresă. ECPAT Internațional a constatat de asemenea că anumiți profesioniști au considerat că transportul copiilor victime în scopul procesului penal a reprezentat o problemă. ECPAT Internațional a raportat în anul 2017 că anumiți profesioniști au declarat că unii copii victime nu dețineau

141. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 20–21.

142. Un studiu al Centrului Internațional „La Strada” a constatat că deseori victimele infracțiunilor sexuale erau interievate de două sau de trei ori. A se vedea Centrul Internațional „La Strada”, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017, Sumar la pag. 8–9.

143. A se vedea din acest punct de vedere Comitetul Lanzarote, „Primul raport de implementare”, Op. Cit. la pag 35–38.

144. Art. 113(6) CPP.

145. A se vedea Centrul Internațional „La Strada”, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017, Sumar la pag. 9–10.

resursele financiare necesare pentru deplasare, iar alți profesioniști au acoperit din surse proprii cheltuielile de deplasare ale victimelor.¹⁴⁶

Implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei / asistența psihologică pentru copii victime

---

Prezenta Cercetare a constatat o implicare limitată a profesioniștilor din domeniul psihologiei în cazurile de ESASC (așa cum se arată în tabelul de mai jos). Profesioniștii din domeniul psihologiei sunt implicați în principal în trei moduri diferite: 1) realizarea evaluării psihologice a copiilor victime în timpul urmăririi penale (respectiv furnizarea probei psihologice), 2) asumarea unui rol în colectarea mărturiei unui copil victimă în condiții generale sau „speciale” și 3) furnizarea de terapie sau consiliere pentru copiii victime.

În anumite cazuri (din totalul de 205 cazuri analizate) s-a putut stabili că a fost obținut un raport de evaluare psihologică a victimei în cadrul urmăririi penale (evaluare psihologică primară sau complexă). Evaluarea psihologică primară constă într-o conversație a psihologului cu presupusa victimă în scopul identificării semnelor unui abuz. În urma evaluării, psihologul va elabora un raport prin care își va prezenta concluziile, care va fi atașat la dosarul penal drept probă. Dacă psihologii identifică semne ale unui abuz, se va desfășura o „evaluare complexă”, iar raportul detaliat scris va deveni probă în dosar. În majoritatea cazurilor aceste evaluări psihologice sunt realizate de ONG-uri (mai degrabă decât de instituțiile abilitate ale statului) și nu există o metodologie standardizată la nivel național pentru aceste evaluări, deși ONG-urile pot avea propriile metodologii.¹⁴⁷

Au putut fi identificate trei cazuri în care a fost asigurată asistență psihologică în timpul unei audieri desfășurate în condiții generale, în celelalte cazuri la audiere a participat un psihopedagog. Art. 110/1(3) CPP prevede obligativitatea participării unui pedagog sau a unui psiholog într-o audiere a declarațiilor suspectului minor/invinuitului/inculpatului. Prezenta Cercetare a identificat 37 de cazuri în care a fost implicat un psiholog la audierea unui minor în condiții speciale (Art. 110/1 CPP). Cu toate acestea, rolul esențial al psihologului nu este acela de a oferi asistență minorului, ci de a supraveghea audierea minorului¹⁴⁸ (interviewatorul, care adresează în mod direct copilului victimă întrebările prevăzute în Art. 110/1 CPP, poate avea de asemenea pregătire psihologică sau pedagogică, însă are o funcție diferită de cea a profesorului/psihologului; din nou, rolul acestuia nu este acela de a oferi asistență copilului).

Prezenta Cercetare a identificat 67 de cazuri în care copilul victimă a depus declarații în baza Art. 110/1 CPP (a se vedea graficele de mai jos) și datele de mai jos indică prezența unui psiholog în 37 dintre cazurile acoperite de Art. 110/1 CPP. Se pare că în perioada de referință, în ciuda cerinței legale privind prezența unui psiholog în timpul audierilor desfășurate în baza Art. 110/1 CPP, în practică acest lucru nu este respectat. În ceea ce privește audierea copiilor victime în condiții generale (138 cazuri, a se vedea graficele de mai jos) un psiholog a fost prezent doar într-un număr redus de cazuri (3 cazuri), în celelalte cazuri la audiere a participat un profesor.

Prezenta Cercetare a identificat doar 28 de cazuri (14% din 205 de cazuri) în care copiii victime au beneficiat de consiliere sau terapie psihologică. Consilierea psihologică, atunci când este oferită, este asigurată de obicei de ONG-uri. În două dintre cazuri, copiii victime au participat la un program terapeutic. Astfel, deși există Legea privind reabilitarea victimelor infracțiunilor, în practică prezenta Cercetare a constatat că doar un număr redus de victime au beneficiat de asistență psihologică.

---

146. R. Rittenhouse, ECPAT International Op. Cit. la pag 64–65.

147. Informații furnizate de ONG-ul Centrul Național pentru Prevenirea Abuzului față de Copii.

148. Art. 479 CPP care se aplică doar bănuțului/invinuitului/inculpatului minor afirmă că profesorul/psihologul poate adresa întrebări minorului pentru a se asigura că stenograma audierii este corectă și completă.

Implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei / asistenței psihologice																
Tipul intervenției	Nr. de cazuri															
Evaluare psihologică primară	39	<p style="text-align: center;">Implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei / asistenței psihologice</p> <table border="1"> <caption>Data for the bar chart</caption> <thead> <tr> <th>Tipul intervenției</th> <th>Nr. de cazuri</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Program terapeutic pentru victimă</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Consiliere psihologică pentru victimă</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>Asistență psihologică în timpul audierii copilului în condiții speciale</td> <td>37</td> </tr> <tr> <td>Asistență psihologică în timpul audierii în condiții generale</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Evaluare psihologică complexă</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>Evaluare psihologică primară</td> <td>39</td> </tr> </tbody> </table>	Tipul intervenției	Nr. de cazuri	Program terapeutic pentru victimă	2	Consiliere psihologică pentru victimă	26	Asistență psihologică în timpul audierii copilului în condiții speciale	37	Asistență psihologică în timpul audierii în condiții generale	3	Evaluare psihologică complexă	26	Evaluare psihologică primară	39
Tipul intervenției	Nr. de cazuri															
Program terapeutic pentru victimă	2															
Consiliere psihologică pentru victimă	26															
Asistență psihologică în timpul audierii copilului în condiții speciale	37															
Asistență psihologică în timpul audierii în condiții generale	3															
Evaluare psihologică complexă	26															
Evaluare psihologică primară	39															
Evaluare psihologică complexă	26															
Asistență psihologică în timpul audierii în condiții generale	3															
Asistență psihologică în timpul audierii copilului în condiții speciale	37															
Consiliere psihologică pentru victimă	26															
Program terapeutic pentru victimă	2															

Noua Hotărâre de Guvern (descrișă în Cap. 3) introduce modificări semnificative legate de implicarea profesioniștilor din domeniul psihologiei în cazurile de ESASC. Dacă se adoptă modificarea legislativă propusă care impune utilizarea procedurii speciale de intervievare în temeiul articolului 110/1 CPP pentru toți copiii victime, aceasta va avea probabil un impact semnificativ. Autoritățile moldovene trebuie să aibă în vedere monitorizarea impactului schimbărilor (inclusiv prin înregistrări) pentru a evalua măsura în care acestea și-au atins scopul preconizat. Comitetul Lanzarote a subliniat faptul că obligațiile Convenției Lanzarote sunt atingeră rezultatelor – respectiv protejarea copilului împotriva revictimizării.

Procesul de judecată / audieri, viața privată a victimei și publicarea hotărârilor

Procese cu ușile închise și publice

Așa cum se observă în Cap. 3, legislația Republicii Moldova solicită ca declarațiile copiilor victime să fie audiate cu ușile închise și permite audierea cu ușile închise atunci când acest lucru este în interesul justiției și protecției vieții private a părților implicate.¹⁴⁹ Constatările prezentei Cercetări sunt prezentate mai jos. Acestea indică faptul că în circa 25% dintre cazurile ESASC analizate, instanțele de judecată au audiat cazurile în ședințe publice. Se pare că cerința legală privind audierea cazurilor ESASC cu ușile închise nu este respectată întotdeauna.

	Nr. de cazuri
Ședință publică	53
Ședință închisă	152
TOTAL	205

Protejarea vieții private a copiilor victime reprezintă un mijloc important pentru prevenirea traumelor, tulburărilor și a consecințelor negative asupra copilului, precum și pentru protejarea siguranței acestora. Absența acestor măsuri de protecție poate conduce la neacceptarea de către copiii victime sau a familiilor lor de a participa în procesul judiciar. Așa cum a fost evidențiat de către Comitetul Lanzarote, ESASC reprezintă deseori un act intim și secret, iar copiilor le poate fi teamă sau rușine să divulge detaliile respective. Disponibilitatea copiilor victime de a divulga detaliile infracțiunii reprezintă „cea mai valoroasă sursă de informații și pe ea se poate baza întregul caz.”¹⁵⁰ Astfel, protejarea intimității minorului poate fi esențială în scopul unei urmăririi penale eficiente.

În practică, prezenta Cercetare a constatat că identitatea copiilor victime ale infracțiunilor sexuale care participă la proces poate fi determinată cu ușurință sau chiar făcută publică în timp real. Sunt exprimate îngrijorări că organizarea proceselor nu protejează victimele împotriva intimidării de către alți participanți la proces. Victimele ESASC sunt obligate să aștepte pe holurile instanțelor de judecată începerea ședințelor și deseori sunt intimidare de inculpați, de avocații apărării, de rudele sau susținătorii acestora.

¹⁴⁹. Art. 18 CPP.

¹⁵⁰. Comitetul Lanzarote, „First Implementation Report”, Op. Cit. la pag 25 și 39.

Așa cum se observă în Cap. 3, legea permite aplicarea măsurilor de protecție pentru copiii victime. Cu toate acestea, în cazurile examinate de prezenta Cercetare, măsurile de protecție au fost aplicate într-un singur caz; acesta a fost un caz unde abuzatorul era membru de familie, iar protecția a fost acordată în baza Legii privind prevenirea și combaterea violenței domestice, care reprezintă o procedură mai accesibilă pentru victime.¹⁵¹

În acest context, trebuie luate măsuri pentru a asigura intimitatea și protecția copiilor victime în timpul și după procedurile penale, inclusiv în clădirea tribunalului.

Este de menționat că deși anumite procese penale cu participarea victimelor minore au fost desfășurate în ședință publică, totuși în procesele-verbale ale acestor ședințe, instanța de judecată nu a fixat prezența unor persoane terțe în sala de judecată în timpul desfășurării ședințelor de judecată.

Participarea copilului victimă în procesul de judecată

În cadrul celor 205 de cazuri examinate de prezenta Cercetare, copilul victimă a participat în procesele de judecată în majoritatea cazurilor. Copilul victimă a fost audiat doar de instanță în doar 8% dintre cazuri.

Victima a participat (a fost prezentă fizic) la procesul de judecată	Nr. de cazuri
Da	122
Nu (copilul victimă a depus declarații în baza Art. 110/1 CPP)	67
Victima a fost audiată doar de instanță	16
TOTAL	205

Victima a participat la examinarea dosarului în prima instanță

Categorie	Procentaj
Da	59%
Nu (copilul victimă a depus declarații în baza Art. 110/1 CPP)	33%
Victima a fost audiată doar de instanță	8%

- Da
- Nu (copilul victimă a depus declarații în baza Art. 110/1 CPP)
- Victima a fost audiată doar de instanță

La nivelul Curții de Apel, copilul victimă nu a fost prezent în majoritatea cazurilor și, atunci când aceasta a fost prezent, de multe ori acest lucru a avut loc doar pentru prezentarea declarațiilor.

Victima a participat la proces atunci când cazul a fost examinat de Curtea de Apel	Nr. de cazuri
Da	14
Nu	30
Victima a participat la o singură ședință în scopul audierii	10

Victima a participat la procedură când dosarul a fost examinat de Curtea de Apel

Categorie	Procentaj
Da	26%
Nu	56%
Victima a participat la o singură ședință în scopul audierii	18%

- Da
- Nu
- Victima a participat la o singură ședință în scopul audierii

Așa cum se observă în Cap. 3, un motiv pentru introducerea Art. 110/1 CPP a fost limitarea necesității prezenței copilului victimă în timpul procesului. Cu toate acestea, în instanțele de prim nivel, în marea majoritate a cazurilor examinate de prezenta Cercetare (138 cazuri, 67% din numărul total de cazuri) copilul victimă a fost prezent în tribunalul de primă instanță în toate sau câteva dintre procedurile respective. În 16 cazuri minorul a fost prezent în tribunal exclusiv în scopul depunerii mărturiei (așteptând în prealabil în afara sălii de judecată). În 122 de cazuri minorul s-a aflat în sala de judecată pe întreaga perioadă a audierii (deși aceasta nu reprezintă o obligație legală). În doar 67 de cazuri minorul a depus mărturie în baza Art. 110/1 CPP (respectiv prin înregistrarea video/audio a interviului, realizată într-o altă locație). Nu s-a putut stabili dacă procedura a fost utilizată pentru toți copiii victime cu vârste sub 14 ani sau motivele pentru care această procedură este utilizată în atât de puține cazuri (inclusiv dacă procurorii nu consideră că această procedură este necesară în interesul minorului și astfel nu solicită utilizarea sa). Dacă se adoptă amendamentul propus de extindere a aplicării obligatorii a Art. 110/1 CPP pentru toți copiii victimă cu vârste sub 18 ani, acest lucru se va schimba.

151. În plus față de măsurile prevăzute în procedurile penale, Codul de Procedură Civilă (Articolele 278/4–278/7) permite aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență domestică la solicitarea victimei, reprezentantului legal al acesteia sau autorității tutelare. De asemenea, poate fi depusă o cerere în acest sens de către organele de asistență socială sau de către poliție.

Datele sugerează că pot fi necesare sesiuni de pregătire pentru a se asigura că toți actorii din sistemul justiției penale înțeleg beneficiile Art. 110/1 CPP și îl pot utiliza. Trebuie luate măsuri pentru identificarea motivului pentru care procedura este utilizată în atât de puține cazuri și de asigurat că procedurile facilitează aplicarea sa. Ar trebui să se ia în considerare modificarea legii pentru a permite avocatului unui copil victimă a ESASC să solicite o audiere în conformitate cu articolul 110/1 CPP.

Publicarea hotărârilor

Un regulament al CSM solicită publicarea hotărârilor pe internet în scopul asigurării unei justiții transparente. Așa cum se arată în Capitolul 3, în ceea ce privește ESASC, Regulamentul CSM solicită redactarea detaliilor hotărârilor înainte de publicare în scopul protejării copiii victime.¹⁵²

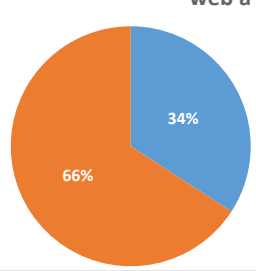
Prezenta analiză a constatat că în majoritatea cazurilor examinate (66%), hotărârea nu a fost publicată de către instanță. Acest fapt limitează capacitatea de informare a publicului cu privire la rezultatul cazurilor ESASC.

În plus, Centrul național pentru protecția datelor cu caracter personal a primit plângeri din partea cetățenilor conform cărora atunci când hotărârile ESASC au fost publicate, datele personale sau de identificare a copiilor victime nu au fost redactate înainte de publicare. Aceasta înseamnă că datele de identificare ale copilului au fost făcute publice de către instanță. Conform Agenției, au fost instituite proceduri administrative cu privire la publicarea acestor informații.¹⁵³

În acest context, instanțele trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că hotărârile sunt publicate și redactate în mod adecvat pentru a respecta Regulamentul CSM și pentru a asigura protejarea intimității copiilor victime.

Hotărâri publicate/nepublicate pe pagina web a instanței	Nr. de cazuri
Hotărâri publicate pe pagina web a instanței	70
Hotărâri nepublicate pe pagina web a instanței	135
TOTAL	205

Hotărâri publicate/nepublicate pe pagina web a instanței

■ Hotărâri publicate pe pagina web a instanței
■ Hotărâri nepublicate pe pagina web a instanței

Condamnări

Infrațiuni penale în CP	Închisoare	90 CP	Amendă penală	Condamnări totale	Sentiință de încetare a procesului penal	Sentiință pentru aplicarea măsurilor medicale coercitive	Numărul total al hotărârilor
Art. 27, 171(2) lit. b)		1		1			1
Art. 171(2) lit. b	8	11		19			19
Art. 27, 171 (3) lit. b				0	1		1
Art. 171(3) lit. b)	6			6			6
Art. 172(2) lit. b)	5	7		12			12
Art. 27, 172(3) lit. a)	1			1			1
Art. 172(3) lit. a)	13			13		1	14
Art. 173		1		1			1
Art. 174(1)	6	110	3	119	2		121

152. I. Chirtoacă și alții, „Transparența justiției versus datele cu caracter personal” O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova, Centrul de Resurse Juridice din Republica Moldova, Chișinău, 2020.

153. Consiliul European a adresat o solicitare oficială de informații către Agenția Națională pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, care a oferit un răspuns general conform căruia aceste plângeri sunt primite și soluționate de către Centru. Nu au fost oferite careva date statistice.

Infrațiuni penale în CP	Închisoare	90 CP	Amendă penală	Condamnări totale	Sentință de încetare a procesului penal	Sentință pentru aplicarea măsurilor medicale coercitive	Numărul total al hotărârilor
Art. 175 CP	7	14		21		1	22
Art. 175/1	1			1			1
Art. 206	2			2			2
Art. 208/1 CP		4		4			4
TOTAL	49	148	3	200	3	2	205

Dosarele penale pe Art. 174 (raport sexual cu o persoană sub 16 ani) au reprezentat majoritatea cazurilor. Din contra, nu au existat cazuri în baza Art. 208/2 (recurgerea la prostituția practică de un copil), doar două cazuri în baza Art. 206 (traficul de copii) și patru în baza Art. 208/1 (pornografie infantilă).

Aceste date indică o rată ridicată a condamnărilor în cazurile examinate de prezenta analiză. Dintre cele 205 de hotărâri pronunțate, 200 au fost condamnări. Nu au existat cazuri de achitare. Trei cazuri au fost încetate (în două dintre aceste trei cazuri datorită decesului pârâtului). În general, pot exista mai multe motive pentru această rată ridicată a condamnărilor, inclusiv faptul că doar cazurile în care există probe suficiente sau în care inculpatul a recunoscut vinovăția sunt transmise instanței.

În ceea ce privește pedepsele impuse, dintre cele 200 de condamnări, trei s-au soluționat cu amendă, 49 de cazuri s-au soluționat cu închisoare, iar 148 de cazuri s-au soluționat cu sentințe de suspendare în baza Art. 90 CP.¹⁵⁴ Sentințele cu suspendare au prevăzut pedepse în 74% dintre cazurile analizate de prezenta Cercetare.¹⁵⁵ În majoritatea cazurilor examinate de prezenta Cercetare, agresorul a solicitat judecarea cauzei în procedură simplificată (în baza probelor acumulate la urmărirea penală art. 364/1 CPP); era minor sau avea sub 21 de ani; existase o relație între victimă și agresor, sau agresorul nu avusese condamnări anterioare.

O sentință de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei poate fi pronunțată de un judecător în baza Art. 90 CP pentru infracțiuni premeditate dacă, după stabilirea unei pedepse de maxim 5 ani de închisoare, acesta decide că *nu este rezonabil* ca persoana condamnată să ispășească pedeapsa cu închisoare, luând în calcul circumstanțele cazului și personalitatea acestuia. Așa cum s-a remarcat anterior, Art. 90 CP nu este disponibil pentru infracțiuni deosebit sau excepțional de grave. Majoritatea infracțiunilor ESASC nu sunt clasificate drept deosebit sau excepțional de grave¹⁵⁶ (trebuie reținut de asemenea că sentințele cu suspendare parțială în baza Art. 90/1 CP nu sunt aplicabile pentru infracțiunile ESASC). În trei dintre cazurile penale pe Art. 174(1) CP infractorul a fost sancționat cu amendă deși această pedeapsă nu este prevăzută pentru această infracțiune. Legislația Republicii Moldova permite aplicarea unor pedepse mai blânde decât cele prevăzute de lege, însă doar în condiții excepționale, care includ și infractorii minori sau cu vârste sub 21 de ani.¹⁵⁷ În trei dintre cazurile sancționate cu amendă, infractorul era minor sau avea sub 21 de ani. Un alt factor care a contribuit la numărul mare de sentințe cu suspendare a fost utilizarea procedurii simplificate din Art. 364/1 CPP. Această procedură poate fi utilizată în cazurile în care inculpatul recunoaște vinovăția și solicită examinarea cauzei în baza probelor acumulate la urmărirea penală și permite reducerea cu o treime a pedepsei cu închisoarea prevăzută de lege.

Astfel, prin faptul că inculpații au solicitat examinarea cauzei în procedură simplificată, explică de ce majoritatea persoanelor condamnate pentru infracțiuni ESASC nu au fost pedepsite cu închisoarea pentru perioadele prevăzute pentru infracțiunile ESASC în baza CP.

În special, în contextul utilizării frecvente a sentințelor cu suspendare, este de asemenea important de reținut că Studiul Consiliului Europei a constatat o „lipsă aproape totală” a asistenței sau educației pentru persoanele condamnate pentru ESASC, în scopul prevenirii recidivei și a emis recomandări pentru îmbunătățire.¹⁵⁸ În mod similar, Studiul Consiliului Europei a remarcat lipsa unor măsuri consecvente care să asigure că infractorii ESASC

154. În plus Art. 90/1 CP prevede condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei. Cu toate acestea, Art. 90(4) CP prevede că Art. 90 nu se aplică pentru infracțiunile ESASC prevăzute la Art. 171–175/1, 201/1, 206, 208, 208/1 și 208/2.

155. Un studiu anterior privind infracțiunile sexuale asupra adulților și minorilor a constatat că Art. 90 a fost aplicat în 68% dintre cazurile analizate – a se vedea Centrul Internațional „La Strada”, „Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova”, Chișinău 2017, Sumar la pag. 14.

156. Infracțiunile clasificate drept deosebit de grave par a fi limitate la Art. 171(3) violul unui copil cu vârsta sub 14 ani, Art. 172(3) acțiuni violente cu caracter sexual asupra unui copil cu vârsta sub 14 ani, Art. 206(2) & (3) trafic cu circumstanțe agravante și traficul cu copii cu vârsta sub 14 ani.

157. Art. 79 CP.

158. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 39 și 40.

condamnați nu vor putea lucra cu copiii, și a emis recomandări în acest sens.¹⁵⁹ Deși nu fac subiectul prezentei Cercetări, datele indică faptul că această problemă trebuie soluționată, inclusiv aspectele particulare legate de infractori minori și tineri.¹⁶⁰

Datele din prezenta Cercetare care se referă la condamnare, sugerează că pot fi necesare cercetări, instruirii și/sau instrucțiuni suplimentare în acest domeniu. Textul Art. 90 CP pare a acorda o mare discreție judecătorului în stabilirea caracterului „rezonabil”. În scopul obținerii unui echilibru între necesitatea independenței și flexibilității judiciare în procesul de stabilire a sentinței și necesitatea încrederii societății în procesul de condamnare, câteva state au elaborat instrucțiuni pentru condamnare. De exemplu, Anglia și Țara Galilor au elaborat ghiduri complexe pentru condamnare pentru infracțiunile sexuale și pentru condamnarea copiilor și tinerilor, elaborate de Consiliul de Stabilire a Pedepselor.¹⁶¹

Recomandări

Pentru facilitarea referințelor, recomandările sunt prezentate mai jos. Detaliile sunt prevăzute în textul de mai sus:

- ▶ Aplicarea noilor prevederi legale care impun ca copiii victime ESASC să beneficieze de asistența unui avocat (consultanță juridică) încă de la etapa preliminară a procesului penal, trebuie monitorizată pentru a stabili dacă aceasta conduce la o reprezentare juridică eficientă pentru copiii victime; pot fi necesare instruirii pentru a se asigura că organele de poliție, procurorii și judecătorii sunt informați cu privire la prevederile legale și că vor acționa în scopul reprezentării victimelor minore.
- ▶ Trebuie soluționate întârzierile legate de audierile în baza Art. 110/1 CPP, în special întârzierile în solicitarea audierilor; procedurile existente trebuie revizuite pentru a asigura că solicitările sunt depuse și că audierile sunt realizate cu promptitudine.
- ▶ Interviewarea repetată a copiilor victime trebuie limitată (acest aspect poate fi afectat de extinderea propusă a utilizării obligatorii a procedurii din Art. 110/1 CPP pentru toți copiii victime cu vârste sub 18 ani) și procedura de confruntare (și alte proceduri traumatizante) trebuie eliminată.
- ▶ Atât în scopul unei abordări protective față de copiii victime, cât și în scopul unei investigații eficiente, trebuie asigurată asistența victimelor în scopul examinării medico-legale și al audierilor în sala de judecată.
- ▶ Impactul noii Hotărâri de Guvern asupra asistenței psihologice și sprijinului acordat copiilor victime trebuie monitorizat inclusiv din punct de vedere al numărului, vârstei și sexului copiilor victime asistate și al impactului provocat.
- ▶ Trebuie luate măsuri pentru a se asigura viața privată și siguranța copiilor pe întreaga perioadă a procesului penal și după finalizare acestuia, acest lucru include asigurarea că atunci când copiii sunt prezenți în instanță, ei vor beneficia de spații de așteptare protejate, că vor fi protejați împotriva accesului public și că hotărârile judecătorești sunt anonimizate. În contextul constatării cu privire la măsurile de protecție pentru protejarea copiilor victime, se recomandă să se identifice dacă mecanismele și procedurile de protecție satisfac în mod corespunzător necesitățile copiilor victime.
- ▶ În contextul constatării că în prezent majoritatea copiilor victime trebuie să se prezinte la instanța de judecată pentru depunerea declarațiilor, pot fi necesare instruirii privind beneficiile Art. 110/1 CPP. S-ar putea lua în considerare posibilitatea ca avocatul unui copil victimă a ESASC să solicite o audiere conform Art. 110/1 CPP. Dacă se adoptă amendamentul legislativ propus pentru extinderea utilizării obligatorii a procedurii pentru toți copiii victime, trebuie să se aibă în vedere măsura în care sunt necesare regulamente interne, sporirii condițiilor speciale de realizare a audierilor (încăperi) și instruirii pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului.
- ▶ Pot fi realizate studii și/sau discuții suplimentare pentru identificarea motivului ratei ridicate a condamnărilor.
- ▶ Hotărârile ar trebui publicate și redactate în mod corespunzător pentru a asigura confidențialitatea datelor copiilor victime ale ESASC.
- ▶ În contextul utilizării frecvente a condamnărilor cu suspendarea condiționată a pedepsei în cazurile ESASC și al textului Art. 90 CP, trebuie să se analizeze utilitatea unor instrucțiuni de condamnare, luând în calcul de asemenea reabilitarea infractorilor și a unor ordine care interzic lucrul infractorilor cu copii.

159. J.C. Legrand, Studiul Consiliului Europei, Op. Cit. la pag 35–36 și 40.

160. ECPAT Internațional raportează că există posibilitatea ca tinerii care comit ESASC să fi fost la rândul lor abuzați în copilărie – a se vedea R. Rittenhouse, ECPAT Internațional Op. Cit. la pag. 47 Pentru practicile din alte țări, a se vedea Comitetul Lanzarote „2nd Implementation Report, Protection of Children Against Sexual Abuse in the Circle of Trust: The Strategies”, Consiliul Europei, 31 ianuarie 2018 la pag. 47–52.

161. Disponibil online în versiunea engleză la <https://www.sentencingcouncil.org.uk/>

Cap. 6 – Concluzii și recomandări

Scopul principal al prezentei Cercetări a fost identificarea practicii judiciare curente privind exploatarea sexuală și abuzul sexual asupra copiilor în Republica Moldova, printr-o analiză atentă a dosarelor din instanțele de judecată din întreaga țară. De asemenea, a fost analizat cadrul legal relevant în scopul facilitării acestui proces. Prezenta Cercetare este destinată să completeze alte analize realizate de Consiliul Europei în Republica Moldova, în special Studiul Consiliului Europei, iar constatările și recomandările prezentului raport completează acest Studiu.

Așa cum am reținut anterior, Republica Moldova a depus eforturi majore în scopul consolidării răspunsului la ESASC. Aceste eforturi continuă prin amendamentele la prevederile privind asistența juridică, care au fost adoptate recent și prin alte amendamente la CP și CPP propuse și care urmează să fie analizate în toamna 2020. Recomandările prezentate în acest raport sunt bazate pe premisa că toate amendamentele vor fi adoptate. O reformă eficientă a cadrului legal necesită nu doar legi eficiente, ci mai necesită ca aceste legi să fie aplicabile și implementate și să răspundă necesităților particulare ale țării. Printre constatările prezentei Cercetări se numără faptul că majoritatea cazurilor analizate reprezentau infracțiuni prevăzute la Art. 174 CP; că marea majoritate a cazurilor au fost finalizate cu condamnări și că majoritatea infractorilor din aceste dosare au primit condamnări cu suspendarea pedepsei. Nu se cunoaște dacă aceste cazuri sunt reprezentative pentru ESASC în Republica Moldova.

Legile nu sunt implementate automat; în acest scop sunt necesare resurse umane, proceduri și un management și o monitorizare continue pentru a asigura buna funcționare a acestora. Acest lucru este valabil în special atunci când sunt implicate drepturile copiilor, cum este cazul prezentei Cercetări. Din acest punct de vedere, prezenta Cercetare a identificat câteva domenii în care trebuie luate mai multe măsuri pentru atingerea obiectivelor Convenției Lanzarote privind combaterea eficientă a ESASC și protejarea eficientă a drepturilor victimelor. Așa cum explică Comitetul Lanzarote, aceste două obiective sunt corelate, deoarece acordul copiilor victime de a coopera în cadrul procesului penal reprezintă cea mai valoroasă sursă de informații, iar activitățile eficiente de investigație și urmărire penală pot fi bazate pe acestea.¹⁶²

Recomandările au fost prezentate în fiecare capitol. O listă completă a recomandărilor este atașată de asemenea în Anexa III la prezentul raport. Câteva dintre recomandările esențiale sunt prezentate mai jos.

Siguranța și viața privată a copiilor victime: Prevederile legale trebuie să impună protejarea siguranței și a vieții private a copiilor victime pe întreaga perioadă a procedurilor penale (inclusiv la domiciliu, în cadrul comunității, în locațiile de urmărire penală și în clădirea instanței) începând cu momentul raportării unei infracțiuni. Aceasta include obligația de investigare și de solicitare a măsurilor de protecție adecvate de la etapa incipientă și derularea unor proceduri adecvate și prompte pentru a permite copiilor să își exprime îngrijorările legate de protecția lor. Siguranța și viața privată a copiilor trebuie protejate de către organele de urmărire penală și de instanțe, prin asigurarea unor spații private de așteptare, care asigură că aceștia sunt protejați de public și că datele de identificare a copiilor victime sunt ascunse prin redactarea hotărârilor judecătorești. Datele cu caracter personal ale copiilor victime ale ESASC ar trebui păstrate în siguranță și accesul la informații ar trebui limitat, cu excepția cazului când este necesar de asigurat un proces echitabil pentru acuzat.

Audieri conform Art. 110/1 CPP: Trebuie soluționate întârzierile, întârzierile în solicitarea audierii în baza Art. 110/1 CPP trebuie eliminată, procedurile de solicitare a audierii trebuie revizuite pentru a se asigura că cererile sunt depuse, iar audierea este realizată cu promptitudine (inclusiv prin luarea în calcul a extinderii obligatorii a procedurii date pentru toate victimele ESASC cu vârste sub 18 ani, dacă amendamentele propuse vor fi adoptate).

Noua Hotărâre de Guvern: Introducerea noii Hotărâri de Guvern poate avea un impact semnificativ, iar implementarea sa trebuie monitorizată. În ceea ce privește cele două puncte anterioare, trebuie analizată posibilitatea elaborării unei liste de verificare și/sau a unui memorandum de înțelegere între organele de urmărire penală relevante și centrele de referință (și alte organizații relevante), pentru a adopta măsurile ce trebuie luate de

¹⁶². Comitetul Lanzarote „First Implementation Report”, Op. Cit. la pag. 25.

organele de urmărire penală la primirea unei plângeri (acestea pot include de exemplu o trimitere imediată pentru audiere în baza Art. 110/1 CPP și evaluarea cerințelor legate de protecție). S-ar putea lua în considerare elaborarea unor documente similare pentru alte etape ale procedurilor penale, după caz, pentru a se asigura că sunt luate măsuri de protecție a copiilor victime.

Amânarea de către instanță: trebuie luate măsuri pentru urgentarea dosarelor ESASC, care se află în instanțe de dinainte de 2017 și pentru a se asigura că dosarele ESASC sunt soluționate prompt în instanțe (ar putea fi luat în vedere stabilirea unui obiectiv de performanță).

Infrațiuni online și de altă natură în baza cap. VII CP: legislația trebuie revizuită pentru a asigura că ademenirea online a copiilor în scopul pornografiei infantile este incriminată în mod eficient, că pornografia infantilă online este incriminată și că persoanele juridice condamnate pentru pornografie infantilă pot fi lichidate. Trebuie să se analizeze dacă indisponibilitatea activităților speciale de investigație permise în cazul investigării pornografiei infantile (Art. 208/1 CP) împiedică urmărirea penală eficientă a infracțiunilor online. Trebuie analizat motivul pentru care într-o perioadă de trei ani nu au fost investigate sau urmărite penal cazuri de recurgere la prostituție practicată de un copil.

Informarea victimelor copii: Informațiile privind procesul penal și asistența care va fi acordată trebuie comunicate direct copiilor victime (precum și reprezentanților lor legali) într-o manieră ușor de înțeles și adecvată vârstei lor. Trebuie avute în vedere nu doar materialele scrise, ci și materialele video și resursele online.

Reprezentarea copiilor victime: amendamentele aduse asistenței juridice ar trebui să conducă la un număr mult mai mare de copii victime ale ESASC care primesc asistență juridică garantată de stat; impactul ar trebui monitorizat, inclusiv dacă există impedimente legislative sau de altă natură în calea capacității avocaților copiilor victime de a-i reprezenta în mod eficient.

Perioada de prescripție: Perioada de prescripție trebuie revizuită luând în considerare că aceasta începe să curgă doar după ce copilul victimă împlinește vârsta de 18 ani, vârsta majoratului.

Confiscare: Republica Moldova trebuie să aibă în vedere alocarea obiectelor și sumelor de bani confiscate către un fond special pentru finanțarea prevenției ESASC și/sau pentru sprijinirea victimelor. În cazul în care sunt confiscate materiale care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor (de exemplu stocate pe discuri compacte sau de stocare a datelor), ar trebui luate măsuri pentru a se asigura că acestea nu pot fi restabilite.

Colectarea datelor: Trebuie avută în vedere elaborarea ori adaptarea unui sistem electronic unic, care să includă date separate în funcție de sex și calificări concrete a infracțiunilor, inclusiv date privind părțile la procesul penal, vârsta lor, etc. Recomandările Centrului pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal ar trebui luate în considerare.

Bibliografie

Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25.X.2007, 23 pagini)

Consiliul Europei: Raport explicativ la Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25. X. 2007, 42 pagini)

Consiliul Europei: Comitetul Lanzarote. Comitetul Statelor Membre ale Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale Raport de implementare, Protection of Children Against Sexual Abuse in the Circle of Trust: The framework. Primul raport de implementare, adoptat de Comitetul Lanzarote la 4 decembrie 2015 (Consiliul Europei, 2017, 142 p.)

Consiliul Europei: Convenția Lanzarote Răspunsuri la chestionarul tematic; Republica Moldova. A doua rundă tematică de monitorizare „The protection of children against sexual exploitation and sexual abuse facilitated by information and communication technologies (ICTs)” (T-ES(2017)ICT-MD. Răspunsuri înregistrate de Secretariat la 27 octombrie 2017, 22 pagini)

Consiliul Europei: Comitetul Lanzarote. Comitetul Statelor Membre ale Convenției Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale Raport de implementare, Protection of Children Against Sexual Abuse in the Circle of Trust: The strategies. Al doilea raport de implementare, adoptat de Comitetul Lanzarote la 31 ianuarie 2018 (Consiliul Europei, 2018, 54 p.)

Consiliul Europei: Studiul privind problemele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copiilor la exploatarea sexuală și abuzul sexual împotriva copiilor în Republica Moldova (Autor Jean Claude Legrand, 20 decembrie 2019, Ref. nr.: 1841/LP/2020/9, 57 pag.)

Consiliul Europei: Raport, Analiza materialelor, programelor, strategiilor de formare profesională privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor disponibile judecătorilor și procurorilor în Republica Moldova, Consiliul Europei, (autor A. Bradley, 27 martie 2020, Ref: 1841/LP/2020/10)

Consiliul Europei: Raport, Analiza materialelor, cursurilor, programelor și strategiilor de instruire privind exploatarea sexuală și abuzul sexual online asupra copiilor, disponibile pentru ofițerii de urmărire penală/ investigație în Republica Moldova, Council of Europe, (Autor P. Chiosac, 28 martie 2020, Ref: 1841/LP/2020/8)

ECPAT Internațional: Barriers to Access to Justice for Child Victims of Sexual Exploitation: Legal Framework and Insights from Professionals in the Criminal Justice System in Moldova, aprilie 2017 (Autor R. Rittenhouse)

ECPAT Internațional, „The Commercial Sexual Exploitation of Children in the Commonwealth of Independent States, Developments, Progress, Challenges and Recommended Strategies for Civil Society”, noiembrie 2014, disponibil online la [https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Regional%20CSEC%20Overview_CIS%20\(English\).pdf](https://www.ecpat.org/wp-content/uploads/2016/04/Regional%20CSEC%20Overview_CIS%20(English).pdf) (ultima accesare 20 august 2020)

Uniunea Europeană: Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului 2001/220/JHA

Centrul internațional „La Strada”: Exploatarea sexuală și abuzul sexual față de copii. Implementarea Convenției de la Lanzarote de către Republica Moldova, Executive Summary (2017)

Centrul internațional „La Strada”: Asigurarea accesului victimelor violenței sexuale la protecție legală și socială adecvată (2015, 81 pagini).

Centrul internațional „La Strada”: Asigurarea drepturilor victimelor în cazul infracțiunilor privind viața sexuală. Analiza practicii judiciare din Republica Moldova, (2017)

Centrul internațional „La Strada”: Normele penale naționale referitoare la infracțiunile privind viața sexuală cu standardele internaționale în domeniu (raport de compatibilitate, 2018, 92 pagini)

Centrul de Resurse Juridice Moldova: „Transparența justiției versus datele cu caracter personal” O analiză a modului de publicare a hotărârilor judecătorești în Republica Moldova, ianuarie 2020 (autor I. Chirtoacă și alții)

UNODC & UNICEF: Handbook for Professionals and Policymakers of Justice in matters involving child victims and witnesses of crime (2009, 142 pagini)

Consiliul Economic și Social al Organizației Națiunilor Unite, Comisia pentru Drepturile Omului, „Report of the Special Rapporteur on the sale of children, child prostitution and child pornography, Juan Miguel Petit”, 12 ianuarie 2006, E/CN.4/2006/67 la alin. 20 disponibil online în versiunea engleză la <https://www.refworld.org/publisher,UNCHR,THEMREPORT,,441181ff0,0.html> (ultima accesare 20 august 2020)

Departamentul de Stat al Statelor Unite: „2020 Trafficking in Persons Report: Moldova”, disponibil online în versiunea engleză la <https://www.state.gov/reports/2020-trafficking-in-persons-report/moldova/> (ultima accesare 20 august 2020);

Comisarul pentru victime, Anglia și Țara Galilor: „Special Measures, Literature Review”, Comisarul pentru victime, iulie 2020, disponibil online în versiunea engleză la <https://victimscommissioner.org.uk/published-reviews/special-measures-literature-review/> (ultima accesare 13 august 2020) (Autor S. Fairclough)

Anexă – Metodologie

Metodologie pentru cercetarea practicii judiciare în cazurile de abuz sexual și exploatare sexuală asupra copiilor în Republica Moldova (pentru perioada 1 ianuarie 2017 – 31 decembrie 2019)

Februarie 2020

CUPRINS

---

1. PREVEDERI GENERALE

1.1. Obiectiv general

1.2. Domeniul de aplicare al cercetării

1.3. Principiile cercetării

1.4. Părți implicate

---

2. PREVEDERI SPECIALE

2.1. Analiza cadrului normativ și intra-instituțional

2.2. Analiza datelor statistice generate de părțile interesate interne

---

2.3. Cercetarea dosarelor penale finalizate în perioada 2017–2019, inclusiv

---

2.4. Formularul listei de verificare pentru cercetarea dosarelor penale finalizate

---

2.5. Ședințe, consultări cu autoritățile și cu reprezentanții societății civile

---

2.6. Consolidarea datelor și constatările obținute prin cercetare, evaluarea acestora și elaborarea unui raport final complex al Cercetării

---

· *Anexa 1 Decizia Consiliului Superior al Magistraturii;*

· *Anexa 2 Formularul listei de verificare pentru cercetarea dosarelor penale finalizate;*

· *Anexa 3 Pregătiri pentru implementare;*

· *Anexa 4 Date generale privind diversele categorii de cazuri penale cercetate*

---

1. PREVEDERI GENERALE

1.1. OBIECTIV GENERAL

Prezentul proiect vizează cercetarea practicilor în cazurile penale de abuz sexual și exploatare sexuală asupra copiilor¹⁶³ în Republica Moldova. Activitățile prezentului proiect vor completa „*Studiul cartografic privind aspectele sistemice care afectează răspunsul sistemului de protecție a copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzului sexual și implementarea eficientă a Convenției Lanzarote*” care a fost elaborat de Consiliul Europei.

Cercetarea practicii judiciare vizează facilitarea evaluării aplicării și eficienței normelor juridice în vigoare, uniformitatea jurisprudenței și consecvența practicii judiciare și, în măsura posibilă, va permite analiza problemelor identificate în practică și toate deficiențele de capacitate sau instruire.

Obiectivele specifice ale Cercetării sunt:

- ▶ Prezentarea unor informații complete și obiective și analiza procedurilor penale derulate în dosarele penale de abuz sexual / exploatarea sexuală împotriva copiilor;
- ▶ Identificarea factorilor care sunt cel mai adesea luați în considerare de către instanțele judecătorești la condamnarea infractorilor declarați vinovați de abuz sexual / exploatare sexuală a copiilor și stabilirea necesității unor instrucțiuni suplimentare pentru profesioniști privind condamnarea infracțiunilor sexuale împotriva copiilor;
- ▶ Stabilirea necesității de instrucțiuni suplimentare pentru profesioniști în scopul sensibilizării asupra importanței respectării drepturilor copilului în contextul procedurilor penale și al justiției prietenoase copilului.

1.2. DOMENIUL DE APLICARE AL CERCETĂRII

Prezenta Cercetare se va axa pe cazurile de infracțiuni de exploatare sexuală din perioada **01 ianuarie 2017 – 31 decembrie 2019**, în care victima (sau pretinsa victimă) era minoră¹⁶⁴ (inclusiv infracțiunile comise în medii online). În particular, prezenta Cercetare va analiza dosarele penale care au ca obiect infracțiuni prevăzute la Articolele CP 171 (2) b, (3) b, 172 (2) b, (3) a, 174, 175, 1751, 206, 2081, 2082. Prezenta Cercetare își propune să ia în calcul constatările studiilor anterioare realizate asupra practicii judiciare din Republica Moldova în acest domeniu, în măsura în care acestea sunt relevante pentru fundamentarea constatărilor prezentei Cercetări.

Având în vedere confidențialitatea investigațiilor și procedurilor penale și principiul respectării dreptului copilului la libertate și demnitate (Art. 10 alin. 6 din CPP), secretul corespondenței (Art. 14 din CPP), inviolabilitatea vieții private (Art. 15 CPP), publicitatea ședinței de judecată (Art. 18 din CPP), prezenta Cercetare va analiza doar dosarele penale în care instanța a emis o hotărâre definitivă.

În baza celor susmenționate, prezenta Cercetare **își propune** să studieze următoarele aspecte ale practicii judiciare din Moldova în ceea ce privește infracțiunile de abuz sexual / exploatare sexuală asupra copiilor:

- ▶ Conformitatea cu normele legale relevante ale Consiliului Europei și cu alte standarde internaționale, în special cu Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote).
- ▶ Protecția drepturilor victimelor minore ale abuzului sexual / exploatării sexuale de la momentul depunerii plângerii până la finalizarea procedurilor penale printr-o hotărâre definitivă a instanței, inclusiv:

163. Așa cum sunt definite în Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția Lanzarote) 2007.

164. Prezenta Cercetare interpretează termenul de „minor” în conformitate cu Articolul 3 din Convenția Lanzarote, respectiv orice persoană cu vârsta sub 18 ani este considerată un minor. Aceeași interpretare este prevăzută de Art. 6 punctul 47 din Codul de Procedură Penală al Republicii Moldova.

- Furnizarea de informații adecvate privind drepturile procedurale și serviciile disponibile pentru copii (precum și cele oferite de ONG-uri), inclusiv la etapa de depunere a plângerii;
  - Furnizarea de asistență juridică gratuită și, în măsura posibilității, calitatea asistenței oferite;
  - Desemnarea unui reprezentant special atunci când există un conflict de interese între victimă și reprezentantul legal;
  - Măsurile de protecție întreprinse de organul de urmărire penală;
  - Protejarea siguranței și a vieții private ale victimei minore și, în funcție de caz și în măsura posibilității, ale familiei sale;
  - Dacă urmărirea penală depinde de plângerea depusă de victima minoră, sau dacă este inițiată din oficiu;
  - Accesul la informațiile legate de urmărirea penală și procedurile din instanță;
  - Pornirea și desfășurarea urmăririi penale și a procesului de judecată sunt realizate în baza unor condiții stricte;
  - Garantarea drepturilor minorului la audiere și condițiile speciale ce trebuie aplicate (respectiv locul audierii, durata, numărul de audieri, relevanța întrebărilor adresate, rolul fiecărei părți în adresarea întrebărilor, calificarea investigatorului, prezența părților relevante în timpul audierii, înregistrarea audierii);
  - Garantarea unui proces adecvat de colectare a probelor care nu re-victimizează minorul (respectiv legalitatea procesului de colectare a probelor, suficiența și relevanța probelor).
  - Practicile de anonimizare sunt aplicate în hotărârile privind minorii pentru a asigura, în măsura posibilă, că minorii care au suferit vătămări semnificative nu vor suferi vătămări suplimentare datorită finalizării procesului în instanță prin publicarea materialelor, care pot conduce la eventuala lor identificare sau care le pot provoca vătămări datorită materialelor publicate¹⁶⁵.
- ▶ Analiza condamnărilor și a hotărârilor: inclusiv rezultatele condamnării, considerente legate de proporționalitatea condamnării în funcție de daunele materiale și fizice suferite de victimă și, în măsura posibilă, compararea rezultatelor condamnării pentru infracțiuni sexuale comise împotriva unui adult;
  - ▶ Rezultatele justiției penale în cazurile de abuz sexual și exploatare sexuală a copiilor, luând în considerație de asemenea și durata generală a acestor proceduri;
  - ▶ Potențialul impact asupra reformelor legislative privind condamnățile în perioada de referință;
  - ▶ Colectarea datelor și monitorizarea procedurilor.

1.3. PRINCIPIILE CERCETĂRII

Cercetarea trebuie realizată în baza următoarelor principii:

- ▶ obiectivitate și imparțialitate;
- ▶ profesionalism;
- ▶ confidențialitate;
- ▶ corectitudine și exactitate;
- ▶ absența conflictelor de interese.

1.4. PĂRȚI IMPLICATE

Echipele de proiect a Consiliului European va fi responsabilă pentru:

- ▶ coordonarea și supravegherea generală a procesului de implementare a Cercetării;
- ▶ negocierea obligațiilor de performanță a cercetării în relația cu autoritățile naționale relevante;
- ▶ selectarea unui grup de experți internaționali și locali pentru implementarea Cercetării în conformitate cu rolurile lor, așa cum sunt descrise mai jos;
- ▶ aprobarea calendarului/programului Cercetării în strânsă cooperare cu experții selectați;
- ▶ furnizarea de asistență pentru elaborarea metodologiei și a formularului listei de verificare;

¹⁶⁵. În baza Regulamentului privind publicarea hotărârilor pe portalul național al instanțelor și pe pagina web a Curții Supreme de Justiție, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 2068 din 24.11.2017.

- ▶ asigurarea unei strânse cooperări cu autoritățile implicate și grupul de experți locali în timpul perioadei de implementare și furnizarea de asistență în scopul depășirii obstacolelor întâlnite;
- ▶ finalizarea/revizuirea/aprobarea și diseminarea raportului final.

Experții internaționali ai Consiliului Europei, cu ajutorul experților locali, vor fi responsabili pentru:

- ▶ elaborarea metodologiei și a formularului listei de verificare pentru efectuarea Cercetării;
- ▶ analiza datelor generalizate compilate de un grup de experți locali;
- ▶ realizarea unei analize a standardelor naționale și internaționale, a datelor statistice, a informațiilor furnizate de autoritățile naționale;
- ▶ elaborarea, în cooperare cu experții locali, a raportului de cercetare și elaborarea recomandărilor;
- ▶ participarea la ședințe specializate relevante pe întreaga perioadă a procesului de implementare.

Experții locali vor fi responsabili pentru:

- ▶ stabilirea programului cercetării în coordonare cu echipa Consiliului Europei și cu Consiliul Superior al Magistraturii;
- ▶ analiza înregistrărilor audio ale audierilor minorilor și ale dosarelor penale finalizate;
- ▶ completarea listelor de verificare elaborate, generalizarea datelor din respectivele analize și comunicarea acestor date echipei de proiect a Consiliului Europei;
- ▶ consultarea cu echipa de proiect a Consiliului Europei pentru depășirea eventualelor obstacole întâlnite;
- ▶ elaborarea, în cooperare cu experții internaționali, a raportului de cercetare și elaborarea recomandărilor;
- ▶ participarea la ședințe specializate relevante pe întreaga perioadă a procesului de implementare.

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) va contribui la acest proces prin:

- ▶ informarea tuturor instanțelor relevante cu privire la programul de cercetare;
- ▶ elaborarea programului de acces (cercetare) pentru instanțe/arhive pentru analiza înregistrărilor audio ale audierilor minorilor și a dosarelor penale relevante în strânsă cooperare cu echipa de proiect a Consiliului Europei;
- ▶ asigurarea accesului la documente relevante cu instrucțiuni juridice, rezumate ale practicilor instanțelor, rapoarte, date statistice, etc. care vor fi utilizate în timpul analizei documentare;
- ▶ obținerea autorizațiilor relevante în funcție de necesități și sprijinirea echipei de proiect a Consiliului Europei în depășirea dificultăților întâlnite legate de analiza înregistrărilor audio ale audierilor și ale dosarelor penale finalizate;
- ▶ participarea la ședințe specializate relevante pe întreaga perioadă a procesului de implementare.

2. PREVEDERI SPECIALE

Prezenta Cercetare va fi implementată de o echipă alcătuită din 3 experți ai Consiliului Europei. Aceasta va asigura elaborarea unei metodologii complete și coordonarea și supervizarea elaborării cercetării analitice în strânsă cooperare cu echipa de proiect a Consiliului Europei.

Cercetarea va avea un caracter multi-dimensional și vor fi analizate seturi complete de date/informații. Aceasta va fi implementată prin următoarele metode de analiză și generalizare a datelor:

2.1. ANALIZA CADRULUI NORMATIV ȘI INTRA-INSTIȚIIONAL

- ▶ Legislația Moldovei privind investigarea / urmărirea penală și analiza infracțiunilor de abuz sexual / exploatare sexuală împotriva copiilor;
- ▶ Legislația secundară a Republicii Moldova care include reglementările, instrucțiunile interne, normele juridice existente, procesele verbale ale ședințelor de judecată, rapoarte și alte materiale relevante legate de investigarea acestor infracțiuni în Republica Moldova și legislația penală națională etc.
- ▶ practica relevantă a Curții Constituționale a Republicii Moldova privind implementarea prevederilor penale care fac subiectul acestei Cercetări.
- ▶ jurisprudența relevantă a Curții Europene a Drepturilor Omului.

2.2 ANALIZA DATELOR STATISTICE PRIVIND ACEST TIP DE INFRAȚIUNI, PENTRU PERIOADA 2017–2019 INCLUSIV, GENERATĂ DE PĂRȚILE INTERESATE

Echipa de proiect va solicita toate datele statistice disponibile legate de acest tip de infracțiuni inclusiv date ale instanțelor de judecată, ale procuraturii, ale poliției și ale avocaților. Datele statistice vor acoperi perioada 2017–2019, inclusiv, și vor fi analizate comparativ.

În particular, experții vor analiza următoarele:

- ▶ formatul de sistematizare și verificare a datelor statistice de către instanțe în dosarele penale;
- ▶ datele statistice privind dosarele penale în care victima a fost reprezentată de un avocat ales (cu contract plătit) sau de un avocat desemnat de Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat care oferă asistența juridică gratuită garantată de către stat;
- ▶ informațiile deținute cu privire la dosare penale trimise în instanță pentru examinare sau pentru care au fost emise decizii privind începerea urmăririi penale, eliberarea de răspundere penală și/sau încetarea urmăririi penale, clasarea urmăririi penale, care au fost soluționate de judecători sau monitorizate de Procuratura Generală (informațiile vor fi solicitate de la Procuratura Generală și de la Ministerul Afacerilor Interne);
- ▶ numărul de dosare penale relevante în care a fost asigurată asistență juridică internațională, inclusiv colaborarea poliției și în baza Convenției privind criminalitate informatică¹⁶⁶ (informațiile vor fi solicitate de la Procuratura Generală și Ministerul Afacerilor Interne).

2.3 CERCETAREA DOSARELOR PENALE FINALIZATE ÎN PERIOADA 2017–2019, INCLUSIV

- ▶ Experții locali vor analiza toate dosarele penale relevante pentru care a fost emisă o decizie definitivă de către instanță și pentru care există înregistrările audio respective ale audierii minorului; în baza cărora vor fi completate listele de verificare. Experții locali vor analiza dosarele aflate în instanțele din toate regiunile

¹⁶⁶. Prin punctele de contact non-stop.

Moldovei (în funcție de dosarele înregistrate pentru infracțiunile relevante). Instanțele vor fi selectate în cooperare cu Consiliul Superior al Magistraturii, în baza dosarelor relevante înregistrate.

Fiecărei persoane de contact din instanțele selectate i se vor transmite datele de contact ale experților locali ai Consiliului European care vor vizita instanțele în scopul Cercetării.

În plus, Cercetarea va face referire la protecția datelor cu caracter personal ale victimelor minore în urma publicării hotărârilor judecătorești (care vor fi verificate pe portalul instanței și vor fi solicitate informații de la Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal).

2.4 FORMULARUL LISTEI DE VERIFICARE PENTRU CERCETAREA DOSARELOR PENALE FINALIZATE

Formularul listei de verificare utilizat pentru cercetarea dosarelor penale finalizate va include cele mai importante informații legate de acțiunile și deciziile adoptate începând cu faza de înaintare a plângerii și până la emiterea hotărârii definitive asupra unui dosar penal. Aceste informații vor fi obținute de experții locali prin analiza dosarelor penale finalizate și a declarațiilor victimei minore.

Formularul listei de verificare va fi completat de experții locali în funcție de etapa urmăririi penale a dosarului penal specific de analizat, pentru a stabili eficiența și calitatea procesului penal în funcție de drepturile și libertățile minorului.

Criteriile de bază pentru elaborarea acestui formular de listă de verificare sunt:

- ▶ respectarea legalității dosarului penal;
- ▶ respectarea termenului rezonabil a urmăririi penale;
- ▶ oportunitatea și motivarea activităților de urmărire penală desfășurate, sau refuzul de a le efectua;
- ▶ calitatea asistenței și a protecției necesare oferite pentru victimele minore;
- ▶ reprezentarea intereselor victimei minore;
- ▶ despăgubirea victimei minore;
- ▶ decizia în dosar și nivelul măsurilor speciale de prevenție întreprinse;
- ▶ soluții/acțiuni întreprinse cu privire la încălcările procedurale identificate în cadrul procesului;
- ▶ cooperarea națională și internațională a organelor de drept în examinarea acestei categorii de dosare penale;
- ▶ protejarea datelor cu caracter personal ale victimei minore;

Echipa de experți locali va fi responsabilă pentru generalizarea datelor formularelor de liste de verificare completate. Datele generalizate vor fi oferite echipei de proiect a Consiliului European pentru a fi ulterior comunicate expertului internațional al Consiliului European pentru o analiza de ansamblu și sistematizarea datelor în cadrul raportului general de cercetare.

2.5 GENERALIZAREA DATELOR ȘI CONSTATĂRILOR OBȚINUTE PRIN ANALIZĂ, EVALUAREA ACESTORA ȘI ELABORAREA UNUI RAPORT FINAL COMPLEX AL CERCETĂRII

Raportul final al prezentei Cercetări va avea o structură clară, pe baza secțiunilor generale ale analizei, cu concluzii, recomandări și anexe.

Datele numerice / statistice din raport vor fi sistematizate, analizate și prezentate într-un format comparativ pe baza mai multor criterii, fiind prezentate în format vizual privind expunerea cantitativă și calitativă sub formă grafică, care vor fi incluse în raport sau atașate acestuia.

Anexa 1 Lista de verificare

Cercetarea cazurilor penale privind abuzul sexual asupra copiilor

Comentarii, explicații și referințe la legislația națională			De verificat
<p>INSTRUCȚIUNI. Prezenta listă de verificare trebuie considerată ca un fișier separat în vederea cercetării. Această cercetare include analiza cazurilor penale privind abuzul sexual asupra copiilor. Completați lista de verificare pentru fiecare caz separat. Introduceți numai date verificate corespunzător fiecărei celule. Introduceți o liniuță în celulele pentru care nu există date. Pentru alte întrebări și solicitări contactați echipa de proiect. Nu copiați deciziile sau documentele din dosarele examinate. Nu introduceți propriile dvs. date neverificate, utilizați numai datele furnizate de instanțe.</p>			
DATE CERCETATE			
cu privire la analiza practicii juridice în cazurile privind abuzul sau exploatarea sexuală a copiilor în Republica Moldova			
1.	Lista de verificare nr.	Introduceți un număr de caz în documentele de cercetare. NU confundați cu numărul dosarului.	Nr. _____
2.	DETALII DE IDENTIFICARE A COPILULUI VICTIMĂ	Introduceți Prenumele și numele copilului victimă a cazului examinat. Acesta va fi utilizat doar în scopurile de căutare în datele de cercetare.	
3.	DETALII PRIVIND VÂRSTA COPILULUI VICTIMĂ	Introduceți detalii despre vârsta copilului victimă la data comiterii infracțiunii în cazul examinat. Acesta va fi utilizat doar în scopurile de căutare în datele de cercetare.	
4.	DETALII DE IDENTIFICARE ALE ACUZATULUI	Introduceți prenumele și numele acuzatului cazului examinat. Acesta va fi utilizat doar în scopurile de căutare în datele de cercetare.	
5.	DETALII PRIVIND RELAȚIA DINTRE VICTIMĂ ȘI ACUZAT	Furnizați detalii dacă persoana acuzată este un membru al familiei victimei sau dacă victima se află în orice poziție dependentă de acuzat.	
6.	ALTE DETALII IMPORTANTE	Furnizați alte detalii referitoare la copilul victimă (de exemplu, dacă aparține unui grup etnic, starea de dizabilitate, situația vulnerabilă a familiei etc.)	
DATE SPECIFICE CU PRIVIRE LA CAZUL PENAL			
7.	PRIMA INSTANȚĂ	Indicați competența instanței și a judecătorului (judecătorilor) care au emis decizia.	
8.	CURTEA DE APEL	Indicați zona de jurisdicție a Curții de Apel.	
9.	DATA ȘI NR. HOTĂRĂRII/DECIZIEI	Data hotărârii judecătorești și numărul său vor fi utilizate numai în scopurile de căutare în datele Cercetării.	
10.	TERMENII URMĂRIRII PENALE		
9.a	INVESTIGAȚII PRELIMINARE	Indicați perioada de timp din momentul inițierii procedurii penale până la momentul trimiterii cauzei în instanță	
9.b	EXAMNAREA CAZULUI ÎN PRIMA INSTANȚĂ	Indicați perioada în care instanța de fond a examinat cazul	

9.c	EXAMINAREA CAZULUI LA CURTEA DE APEL	Indicați perioada în care instanța de apel a examinat cazul	
9.d	EXAMINAREA CAZULUI ÎN RECURS	Indicați perioada în care instanța de recurs a examinat cazul	
11.	ARTICOLUL DIN CODUL PENAL ÎN BAZA CĂRUIA INFRAȚIUNEA A FOST CALIFICATĂ	Indicați articolul, paragraful și litera Codului penal _____ _____	
12.	LOCUL UNDE A FOST COMISĂ INFRAȚIUNEA	Subliniați locul în care a fost comisă crima: 1. Satul 2. Oraș	
13.	APARAREA COPILULUI VICTIMĂ (avocat angajat / asistența juridică gratuită sau ambele) <i>În scopul cercetării, este relevant să se distingă dacă apărarea a fost furnizată de stat sau dacă reprezentantul copilului a ales avocatul.</i>		
12a	Asistență juridică garantată de stat	Bifați caseta dacă „Da”	
12b	Avocat angajat	A fost angajat doar un avocat în bază de contract. Bifați caseta dacă „Da”	
12c	Ambii	Asistența juridică garantată a fost acordată în primele etape ale procedurii și apoi a fost angajat un avocat în bază de contract. Bifați caseta dacă „Da”	
12d	Nu a fost reprezentat de un avocat	Bifați caseta dacă „Da”	
12e	Informații despre calitatea asistenței juridice oferite copilului	Precizați calitatea documentelor procedurale 1) Dispozițiile legale au fost aplicate corect. 2) Probele au fost utilizate în mod eficient etc. 3) Precizați alte comentarii: _____ _____ Precizați când este posibil să identificați, dacă strategia de apărare a fost pregătită pro-activ: 1) Poziția a fost dezvoltată în apărare. 2) Documentele procedurale au fost obținute și studiate prompt. 3) Informațiile colectate pentru cauză au fost relevante. 4) Au fost stabilite circumstanțele care trebuie examinate.	

		<p><i>Precizați, atunci când este posibil să identificați, calitatea participării la urmărirea / procesul penal:</i></p> <p>1) Participarea la examinarea probelor a fost activă (de exemplu, întrebări, obiecții, clarificări, rec-lamații, cereri au fost adresate de avocat).</p> <p>2) Au fost luate măsuri pentru pregătirea examinării cazului (de exemplu, cereri privind examinarea în ședință închisă sau în altă sală de ședințe, acțiuni pentru examinarea promptă a cazului).</p> <p>3) A fost depusă referința la rechizitoriu.</p> <p>4) Referința la rechizitoriu a fost cuprinzătoare și a fost făcută cu referire la cele mai importante aspecte ale cazului.</p> <p>5) Motivația a fost cuprinzătoare și a vizat cele mai importante aspecte ale cazului.</p> <p>6) Au fost depuse apel/recurs.</p> <p>7) Cererea de apel/recurs a fost cuprinzătoare și motivată.</p> <p>8) Referință trimisă la cererile depuse de alți participanți.</p> <p><i>Precizați orice alte comentarii:</i></p>	
14.	REPREZENTANTUL LEGAL AL COPILULUI VICTIMĂ		
14.a	Copilul victimă a fost asistat de unul dintre părinți	Bifați caseta dacă „Da”	
14.b	Copilul victimă a fost asistat de tutore	Bifați caseta dacă „Da”	
14.c	Copilul victimă a fost asistat de reprezentantul autorității tutelare	Bifați caseta dacă „Da”	
14.d	Reprezentantul legal al copilului a fost înlocuit de reprezentantul autorității tutelare	<p><i>Indicați mai jos motivul pentru care reprezentantul legal al copilului a fost înlocuit de reprezentantul autorității tutelare</i></p> <p>_____</p>	
SERVICIILE OFERITE COPILULUI VICTIMĂ ÎN CADRUL URMĂRIII PENALE SAU A PROCESULUI DE JUDECATĂ			
15.	Informații privind inițierea urmării penale	<p><i>Precizați dacă:</i></p> <p>1) Victima (reprezentantul său) a fost informată cu privire la pornirea urmării penale.</p> <p>2) Victimei i s-a oferit un statut oficial.</p> <p><i>Precizați ce statut a fost oferit victimei:</i></p> <p>_____</p>	

	Informații despre copil și familia acestuia	<p><i>Precizați, când este posibil de identificat, dacă organul de urmărire penală a întreprins următoarele acțiuni:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Drepturile și obligațiile victimelor (reprezentantului său) au fost explicate. 2) Procedura și rolul participanților la proces au fost explicate. 3) Decurgerea procesului a fost explicat. 4) Poziția de apărare a fost discutată și stabilită. 5) Au fost furnizate informațiile necesare pentru ca copilul și familia sa să îndeplinească obligațiile procedurale (de exemplu, adresa organului judiciar etc.). 6) Informațiile privind principalele acțiuni întreprinse în acest caz (de exemplu, suspectul a fost acuzat) au fost furnizate. 7) Decizia finală luată asupra cazului a fost trimisă. <p>Afișați mai mult Afișați mai puțin</p>
16.	Servicii de îngrijire medicală de care a beneficiat copilul victimă	<p><i>Subliniați serviciile de asistență medicală de care copilul victimă a beneficiat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Examen medical primar 2. Tratament medical în ambulatoriu 3. Tratament medical în spital 4. Program de recuperare medicală
17.	Instituție/organizație care a furnizat serviciile de asistență medicală copilului victimă	<p><i>Indicați mai jos numele instituției/organizației</i></p> <hr/>
18.	Asistență psihologică pentru copilul victimă	<p><i>Subliniați serviciile de asistență psihologică de care copilul victimă a beneficiat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evaluare psihologică primară 2. Evaluare psihologică complexă 3. Asistență psihologică în timpul audierii în condiții generale 4. Asistență psihologică în timpul audierii copilului în condiții speciale 5. Asistență psihologică în cadrul expertizei medico-legale 6. Consiliere psihologică 7. Program de terapie
	Instituție/organizație care a furnizat asistența psihologică pentru copilul victimă	<p><i>Indicați mai jos numele instituției/organizației</i></p> <hr/>
19.	Servicii de asistență socială furnizate copilului victimă	<p><i>Subliniați serviciile de asistență socială de care a beneficiat copilul victimă:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Plasament de urgență 2. Plasament planificat în familia imediată 3. Plasament în centrul de plasament pentru victime 4. Plasarea în îngrijirea parentală profesională. 5. Altele <p><i>Specificați mai jos din ce moment au fost furnizate aceste servicii:</i></p> <hr/>

	Instituție/organizație care a furnizat serviciile de asistență socială copilului victimă	Indicați mai jos numele instituției/organizației: _____
MĂSURI DE PROTECȚIE PENTRU COPILUL VICTIMĂ		
20.	Decizia privind protecția a fost emisă conform Legii 45 privind prevenirea și protecția victimelor violenței în familie.	A fost luată o decizie privind protecția în temeiul Legii 45? a) da b) nu Indicați mai jos statutul persoanei care a solicitat măsurile de protecție. _____ Vă rugăm să specificați perioada de timp pentru care a fost stabilită măsura de protecție. _____
21.	Decizia privind protecția a fost emisă conform art. 215/1 CPC	A fost emisă o decizie privind protecția conform art. 215/1 CPC? a) da b) nu Indicați starea persoanei care a solicitat măsurile de protecție. Vă rugăm să specificați perioada de timp pentru care a fost stabilită măsura de protecție. _____
ACȚIUNEA CIVILĂ ÎN CADRUL DOSARULUI PENAL		
22.	Detalii privind recunoașterea copilului ca parte civilă.	Indicați mai jos data și nr. deciziei, prin care copilul a fost recunoscut ca parte civilă. Nr. deciziei va fi utilizat exclusiv în scopurile de căutare din datele Cercetării. _____
23.	Date și statutul persoanei care a inițiat acțiunea civilă.	Specificați mai jos data, statutul și numele persoanei care a inițiat acțiunea civilă. _____
24.	Date privind întinderea compensației pentru pierderi	Prejudiciul material Prejudiciul moral Cheltuieli de judecată
25.	Date privind întinderea compensației oferite de stat cu privire la pierderile cauzate de această infracțiune.	Indicați mai jos dacă copilul victimă a primit compensația oferită de stat pentru pierderile suferite în urma acestei infracțiuni. _____
URMĂRIREA PENALĂ		
26.	Indicați temeiurile pentru pornirea urmăririi penale	Subliniați baza inițierii urmăririi penale: 1. Plângerea 2. Denunțarea 3. Alte Indicați mai jos celălalt temei: _____

27.	Cine a transmis informațiile organului de urmărire penală:	<p>1) Direct de la copilul victimă;</p> <p>2) Mama copilului victimă;</p> <p>3) Tatăl copilului victimă;</p> <p>4) Fratele/sora;</p> <p>5) Bunicul/bunica;</p> <p>6) Prietena / iubitul părintelui;</p> <p>7) Prietenul victimei;</p> <p>8) Altă rudă (indică mai jos statutul)</p> <hr/> <p>9) Vecin;</p> <p>10) Educator, profesor sau alt angajat al școlii;</p> <p>11) Coleg de clasă;</p> <p>12) ONG;</p> <p>13) Preot;</p> <p>14) Agresor;</p> <p>15) Primar / asistent social;</p> <p>16) Ofițer de poliție locală;</p> <p>17) Medic de familie;</p> <p>18) Instituție medicală;</p> <p>19) Farmacist;</p> <p>20) Auto-notificare conform informațiilor conținute într-un alt dosar penal;</p> <p>21) Străin pentru copilul victimă;</p> <p>22) Altele</p>
28.	Date referitoare la perioada de timp din momentul în care crima a fost comisă până la momentul notificării organului de urmărire penală	<p>Furnizați mai jos perioada de timp care a trecut din momentul comiterii infracțiunii, până la momentul în care organul de urmărire penală a fost notificat despre infracțiune.</p> <hr/>
COLECTAREA PROBELOR		
29.	Date despre acțiunile prompte efectuate de organul de urmărire penală în vederea colectării probelor înainte de emiterea deciziei de pornire a urmăririi penale	<p>Organul de urmărire penală a întreprins acțiuni rapide privind colectarea probelor înainte de emiterea deciziei de pornire a urmăririi penale. Subliniați dacă acțiunile prompte privind colectarea probelor au fost efectuate în cadrul a:</p> <p>1. 3 ore</p> <p>2. 1 zi</p> <p>3. 3 zile</p> <p>4. 10 zile</p> <p>5. 30 de zile</p> <p>Specificați mai jos punctul de plecare:</p> <hr/>

30.	Informații detaliate privind examinarea medico-legală a copilului victimă	<p><i>Subliniați examinarea medico-legală care a fost efectuată:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Examinarea medico-legală a gradului de severitate a leziunilor 2. Examen medico-legal biologic 3. Examen medico-legal toxicologic 4. Examen histologic 5. Genetica medico-legală 6. Analiza psihiatrică într-un mediu extern pacientului 7. Analiza psihiatrică în mediul intern 8. Evaluarea clinico-psihologică într-un mediu extern pacientului <hr/> <p><i>Subliniați în ce perioadă de timp din momentul notificării organului de urmărire penală cu privire la infracțiunea, a fost prezentată examinarea medico-legală?</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 3 ore 2. 1 zi 3. 3 zile 4. 10 zile 5. 30 de zile 6. Altele _____ <hr/> <p><i>Subliniați ce fel de examinare a fost desemnată:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Examinarea medico-legală preliminară 2. Examinarea medico-legală repetată 3. Examinarea medico-legală suplimentară <p><i>Vă rugăm, furnizați temeierile examinărilor medico-legale repetate și suplimentare</i></p> <hr/> <p><i>Dacă vârsta victimei nu a putut fi determinată (în cazul abuzurilor sexuale online asupra copiilor), specificați dacă expertiza fotografiei a fost efectuată</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Da 2) Nu <p><i>Dacă da, specificați cine a expertizat fotografia:</i></p> <p>_____</p>
31.	Furnizați informații dacă s-a produs o încălcare a procesului în timpul organizării și desfășurării expertizei	
32.	Audierea copilului în condiții speciale	<p><i>Subliniază în ce perioadă de timp de la momentul notificării organului de urmărire penală despre infracțiune, a fost înaintată cererea de audiere a copilului în baza condițiilor speciale?</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 3 ore 2. 1 zi 3. 3 zile 4. 10 zile 5. 30 de zile 6. Alte <hr/> <p><i>Care a fost motivul întârzierilor de a depune cererea de audiere a copilului în baza condițiilor speciale?</i></p>

		<p><i>Subliniați în ce perioadă de timp din momentul depunerii acestei solicitări, copilul a fost audiat în baza condițiilor speciale?</i></p> <p>1. 3 ore 2. 1 zi 3. 3 zile 4. 10 zile 5. 30 de zile 6. Altele _____</p>
33.	Date privind procesul de audiere a copilului în condiții speciale	<p><i>Precizați persoanele prezente la audiere:</i></p> <p>1) Judecătorul. 2) Procurorul. 3) Avocatul suspectului/inculpatului. 4) Suspectul/inculpatul. 5) Avocatul copilului victimă. 6) Reprezentantul legal al copilului victimă. 7) Intervievatorul. 8) Psihologul. 9) Traducătorul/interpretul.</p> <p><i>Indicați dacă dosarul penal conține documente care confirmă calificarea intervievatorului:</i></p> <p>1) Da 2) Nu</p> <p><i>Indicați dacă dosarul penal conține documente care confirmă calificarea psihologul:</i></p> <p>1) Da 2) Nu</p> <p><i>Precizați orice comentariu referitor la calitatea și relevanța întrebărilor adresate de participanți în timpul audierii (procuror, avocatul victimei, reprezentant legal etc.):</i></p> <p><i>Precizați dacă înregistrarea audio a audierii a fost calitativă:</i></p> <p>1) Da 2) Nu</p>
34.	Furnizați informații dacă a avut loc o încălcare a procesului în timpul audierii în condiții speciale	
35.	Oferiți temeiurile pentru desfășurarea audierii în baza condițiilor generale	
36.	Furnizați informații dacă a avut loc o încălcare a procesului în timpul audierii în baza condițiilor generale	

37.	Re-victimizarea copiilor în procedurile penale	<p>Furnizați informații dacă copilul victimă a fost urmărit în neînțemeiat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Audiere / proces preliminar înainte de începerea audierii/procesului în conformitate cu art. 110 din Dreptul penal; 2. Audieri repetate, 3. Audieri suplimentare; 4. Confruntarea cu acuzatul; 5. Confruntarea cu martorul; 6. Verificarea declarațiilor pe teren; 7. Prezentarea spre recunoaștere 8. Altele _____
38.	Precizați dacă s-au luat măsuri pentru protejarea datelor cu caracter personal ale copilului victimă în timpul furnizării informațiilor personale cazului penal (de exemplu, date despre locul său de trai etc.)	
39.	Precizați dacă a fost acordată asistență internațională în cazul penal	<p>Indicați mai jos țara (țările) și autoritatea (autoritățile) care a furnizat asistență juridică internațională în acest caz.</p> <p>_____</p>
40.	<p>Precizați dacă a avut loc cooperarea polițienească internațională (INTERPOL, EUROPOL, FBI sau o altă instituție privată).</p> <p>De asemenea, specificați dacă datele personale au fost utilizate în cadrul cooperării</p>	
41.	Precizați dacă s-au aplicat măsuri preventive bănuțului/invinuțului/inculpatului	<p>Precizați ce fel de măsuri preventive au fost aplicate bănuțului/invinuțului/inculpatului:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Obligarea de nepărăsire a localității (nu este permisă părăsirea orașului) 2) Obligarea de nepărăsire a țării (nu este permisă părăsirea țării) 3) Garanție personală 4) Garanție de către o autoritate publică 5) Privarea temporară de drepturile părintești 6) Amplasarea unui militar sub supraveghere 7) Amplasarea unui copil sub supraveghere 8) Eliberarea provizorie sub control judiciar 9) Eliberare provizorie pe cauțiune 10) Arest la domiciliu 11) Arestare preventivă <p>Precizați temeiurile măsurii preventive</p>

42.	Precizați dacă a fost depusă cererea de accelerare a procesului penal	Indicați dacă a fost depusă cererea de accelerare a procesului penal? a) da b) nu Precizați mai jos motivele pentru respingerea/aprobarea cererii de accelerare a procesului penal _____
39.	Precizați dacă a fost emisă o decizie de neîncepere a urmăririi penale	S-a emis o decizie de a nu iniția urmărirea penală? a) da b) nu Precizați mai jos motivele respingerii cererii privind inițierea urmăririi penale _____ Precizați mai jos: a) organul care a anulat decizia emisă de a nu iniția urmărirea penală; și b) care au fost motivele anulării _____
40.	Precizați dacă a fost emisă o decizie de eliberare a învinuitului de urmărirea penală sau suspendare a urmăririi penale	A existat o decizie de eliberare a învinuitului de urmărirea penală sau de suspendare a urmăririi penale? a) da b) nu Precizați mai jos temeiurile în acest sens: _____ _____
		Precizați mai jos motivele pentru anularea deciziei de eliberare a învinuitului de urmărirea penală _____
PROCESUL DE JUDECĂTĂ ÎN INSTANȚA DE FOND		
41.	Numărul de judecători numiți în acest caz	Numărul de judecători incluși în completul instanței: 1. 1 judecător 2. 3 judecători Precizați sexul judecătorului în componența instanței (F/M): _____ 1. Specializarea judecătorilor în formarea completului: 1. Specializat pe cazuri penale 2. Specializat pe cazuri civile 3. Specializat pe cazuri care implică copii 4. Nu are o specializare specială / examinează toate tipurile de cazuri. 5. Altele _____
42.	Date privind numirea ședinței preliminare	Furnați informații despre cât timp / de câte zile a fost nevoie pentru programarea primei ședințe după ce cauza a fost transmisă instanței competente: 1. 1 zi 2. 3 zile 3. 10 zile 4. 30 de zile Alte _____

43.	Furnizați informații dacă instanța a emis o decizie de examinare a cauzei în cadrul unei ședințe închise	<p>Instanța a emis o decizie de examinare a cauzei în ședință închisă?</p> <p>a) da</p> <p>b) nu</p> <p>Subliniați cine a solicitat/decis să fie examinat cazul în ședința închisă:</p> <p>1. Nimeni nu a cerut să examineze cazul în ședința închisă;</p> <p>2. La cererea procurorului</p> <p>3. La cererea avocatului victimei</p> <p>4. La inițiativa instanței</p>
44.	Precizați procedura în care a fost examinat dosarul penal	<p>Indicați procedura în care a fost examinat dosarul penal:</p> <p>1. Procedura simplificată (art. 364/1 CPC)</p> <p>2. Procedura standard</p> <p>3. Altele _____</p>
45.	Participarea victimei la examinarea cazului în fond	<p>Indicați dacă victima a participat la examinarea cauzei în instanța de fond:</p> <p>1. Da</p> <p>2. Nu</p> <p>3. Victima a fost audiată doar de instanță</p> <p>De câte ori victima a fost audiată de instanța de fond:</p> <p>_____</p>
		<p>Indicați mai jos motivele audierii repetate/suplimentare a victimei în instanța de fond</p> <p>_____</p>
46.	Date privind colectarea probelor de către instanța de fond	<p>Indicați mai jos dacă au fost prezentate noi probe în ședința de judecată. În plus, indicați dacă instanța a refuzat să admită vreo probă</p> <p>_____</p>
47.	Informații despre decizia primei instanțe (inclusiv sentința)	<p>Care a fost verdictul instanței de fond?</p> <p>a) vinovat</p> <p>b) nu este vinovat</p> <p>c) altele</p> <p>Dacă persoana acuzată / inculpatul a fost găsită vinovată, furnizați detalii privind decizia primei instanțe cu privire la sentință:</p> <p>1. Termenul de închisoare de la _____ până la _____;</p> <p>2. Susținerea executării hotărârii</p> <p>3. Condamnarea cu eliberarea parțială de a executa pedeapsa privării de libertate</p> <p>4. Altele _____</p> <p>Precizați dacă instanța de fond a luat în considerare circumstanțele atenuante/agravante în sentință și enumerați-le</p> <p>_____</p> <p>Precizați dacă prima instanță a hotărât confiscarea instrumentelor și/sau a infracțiunii:</p> <p>Precizați decizia instanței privind stocarea/distrugerea probelor materiale după finalizarea dosarului penal (inclusiv operatorii de date):</p> <p>Subliniați motivele deciziei primei instanțe dacă acuzatul a fost achitat:</p> <p>1) săvârșirea infracțiunii nu a fost determinată;</p> <p>2) inculpatul nu a comis infracțiunea;</p> <p>3) acțiunile inculpatului nu întrunesc elementele infracțiunii;</p>

		<p><i>Subliniați motivele deciziei primei instanțe dacă acuzatul a fost achitat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) săvârșirea infracțiunii nu a fost determinată; 2) inculpatul nu a comis infracțiunea; 3) acțiunile inculpatului nu întrunesc elementele infracțiunii; 4) infracțiunea nu este prevăzută de legea penală; 5) există un motiv care exclude caracterul penal al infracțiunii/acțiunii <p><i>Subliniați motivele deciziei primei instanțe, privind încetarea cauzei penale:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) lipsește plângerea victimei; plângerea este retrasă sau părțile s-au împăcat; 2) în cazul decesului învinuitului/inculpatului; 3) învinuitul/inculpatul este sub vârsta răspunderii penale; 4) există o decizie definitivă a unei instanțe cu privire la aceeași persoană acuzată și aceeași infracțiune; 5) există o decizie a unui organ de urmărire penală de a înceta cazul privind aceeași persoană învinuită și aceeași infracțiune; sau clasarea urmăririi penale sau încetarea dosarului penal; 6) există și alte circumstanțe care justifică sau exclud posibilitatea inițierii urmăririi penale. De asemenea, se referă la cazurile vizate de articolele 54–56 din Codul penal. <p><i>Indicați decizia instanței de fond cu referire la acțiunea civilă:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Acțiunea civilă a fost confirmată de instanță; 2. Acțiunea civilă a fost respinsă; 3. Nu s-a depus acțiune civilă; 4. Acțiunea civilă a fost admisă de către instanța de judecată cu decizia de a încasa (indica suma) _____ daune materiale și (indica suma) _____ de daune morale <p><i>Indicați mai jos pe scurt motivele prezentate în decizia/hotărârea instanței</i></p> <p>_____</p>
PROCESUL DE JUDICATĂ LA CURTEA DE APEL		
<p>48.</p>	<p>Date despre persoana care a depus contestația</p>	<p><i>A fost depusă o contestație împotriva deciziei instanței de fond?</i></p> <ol style="list-style-type: none"> a) da b) nu <p><i>Precizați persoana care a depus contestația:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Procuror – referitor la dosarul penal în general sau la acțiunea civilă 2) Acuzat – referitor la dosarul penal în general și acțiunea civilă 3) Victima – cu privire la dosarul penal în general 4) Partea civilă și partea civilmente responsabilă – în partea referitoare la acțiunea civilă 5) Martorul, expertul, interpretul/traducătorul și avocatul cu privire la cheltuielile de judecată datorate 6) Orice persoană ale cărei interese au fost încălcate prin orice acțiune sau act al instanței

49.	Participarea victimei la examinarea apelului	<p>Precizați dacă victima a participat la proces atunci când cauza a fost examinată de Curtea de Apel:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Da 2. Nu 3. Victima a participat doar la o singură ședință în scopul audierii <p>Precizați mai jos motivele audierii repetate/suplimentare a victimei la etapa examinării cazului în apel. _____</p>
50.	Date privind colectarea de noi probe în instanța de apel	<p>Precizați mai jos dacă instanța de apel a colectat probe noi</p> <ol style="list-style-type: none"> a) da b) nu <p>Precizați noile probe adunate</p> <p>_____</p>
51.	Precizați care a fost decizia instanței de apel	<p>Care a fost decizia instanței de apel?</p> <p>Subliniați circumstanțele specifice pentru care recursul a fost respins și decizia atacată a rămas fără modificări:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) recursul nu a fost depus la termen, în conformitate cu art. 402 din Codul de procedură penală; b) recursul este neîntemeiat c) recursul este nefondat <p>Precizați mai jos motivele deciziei Curții de Apel</p> <p>_____</p>
52.	Date despre persoana care a depus recursul la Curtea Supremă de Justiție	<p>A existat un recurs la Curtea Supremă de Justiție?</p> <ol style="list-style-type: none"> a) da b) nu <p>Subliniați persoana care a depus recursul:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Procuror – cu privire la dosarul penal în general sau care se referă la acțiunea civilă; 2. Acuzat – referitor la dosarul penal în general și referire la acțiunea civilă; 3. Victima – cu privire la dosarul penal în general; 4. Partea civilă și partea civilmente responsabilă – în partea referitoare la cauza civilă; 5. Martorul, expertul, interpretul/traducătorul și avocatul cu privire la cheltuielile de judecată datorate; 6. Orice persoană, ale cărei interese au fost încălcate prin orice acțiune sau act al instanței.

53.	Decizii ale Curții Supreme de Justiție	<p><i>Subliniați decizia Curții Supreme de Justiție:</i></p> <p><i>1) A respins recursul ca fiind neîntemeiat, lăsând decizia atacată fără modificări;</i></p> <p><i>2) S-a admis recursul; sentința au fost casată parțial sau complet</i></p> <p><i>a) Hotărârea instanței de fond a fost lăsată fără modificări – în caz de confirmare greșită a recursului;</i></p> <p><i>b) Decizia de achitare a unei persoane condamnate și încetarea cazului – în cazurile în care legea prevede acest lucru;</i></p> <p><i>c) Revaluează cauza și pronunță o nouă decizie fără a se agrava situația condamnatului sau, după caz, ia o decizie de rejudecare a cauzei în curtea de apel, dacă nu poate fi corectată o eroare judiciară în instanța de recurs.</i></p> <hr/> <p><i>Indicați mai jos motivele pentru care Curtea Supremă de Justiție a anulat decizia instanței de apel sau a lăsat-o neschimbată.</i></p>
-----	---	--

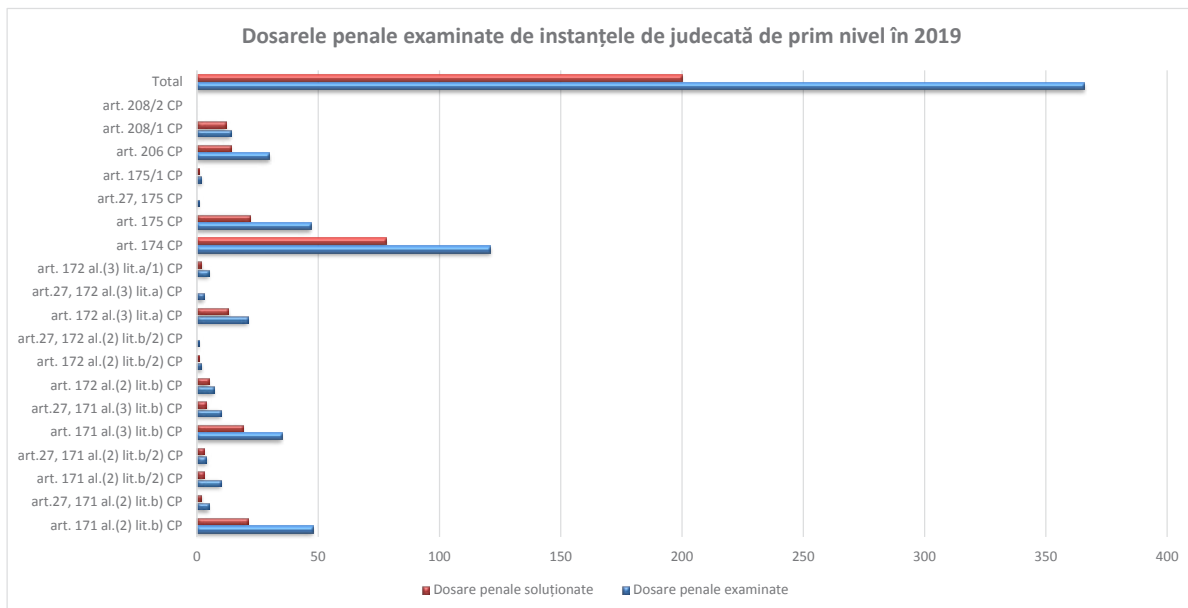

Anexa II: Date privind urmărirea penală

A. DOSARELE INVESTIGATE ȘI DOSARELE „SOLUȚIONATE” DE PRIMA ÎNSTANȚĂ ÎN 2019

Dosarele penale investigate de prima instanță în 2019	Dosare penale investigate	Dosare penale soluționate
Art. 171 al. (2) lit. b) CP	48	21
Art. 27, 171 al. (2) lit. b) CP	5	2
Art. 171 al. (2) lit. b/2) CP	10	3
Art. 27, 171 al. (2) lit. b/2) CP	4	3
Art. 171 al. (3) lit. b) CP	35	19
Art. 27, 171 al. (3) lit. b) CP	10	4
Art. 172 al. (2) lit. b) CP	7	5
Art. 172 al. (2) lit. b/2) CP	2	1
Art. 27, 172 al. (2) lit. b/2) CP	1	0
Art. 172 al. (3) lit. a) CP	21	13
Art. 27, 172 al. (3) lit. b) CP	3	0
Art. 172 al. (3) lit. a/1) CP	5	2
Art. 174 CP	121	78
Art. 175 CP	47	22
Art. 27, 175 CP	1	0
Art. 175/1 CP	2	1
Art. 206 CP	30	14
Art. 208/1 CP	14	12
Art. 208/2 CP	0	0
Total	366	200

Restul de 166 (366 – 200 = 166) dosare vor fi soluționate în anul 2020

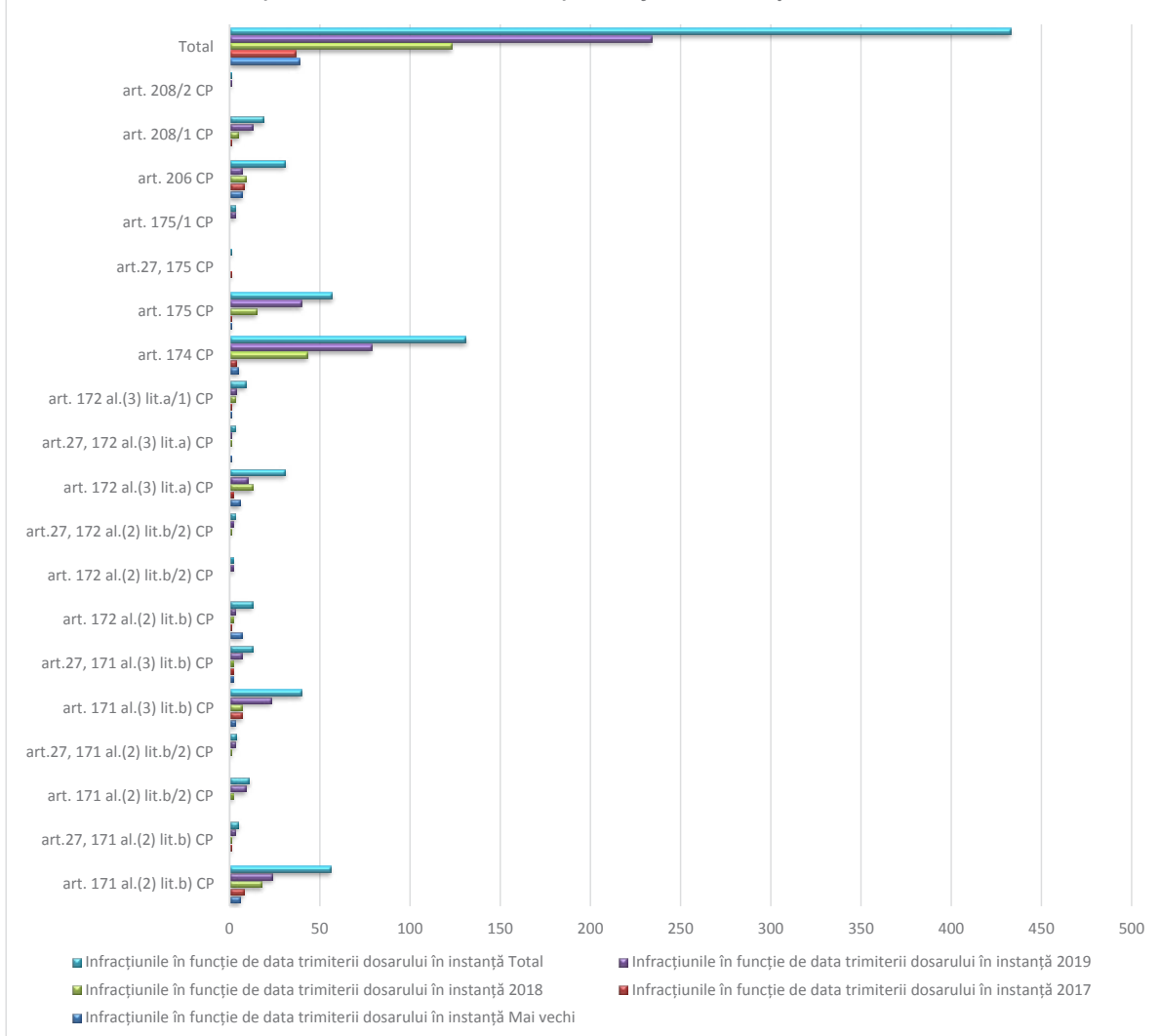

B. DATE PRIVIND URMĂRIREA PENALĂ PENTRU DOSARELE DIN PRIMA INSTANȚĂ ÎN ANUL 2019 (INCLUSIV DATELE PRIVIND ANUL DE DEPUNERE LA INSTANȚĂ)

Un dosar poate acoperi mai multe infracțiuni și deseori, atunci când este înregistrat în scop statistic, doar una dintre infracțiuni este indicată, și astfel celelalte infracțiuni nu vor fi înregistrate în aceste date. Astfel, analiza statisticii cazurilor nu indică neapărat numărul de cazuri efectiv analizate. În scopul abordării acestei probleme, consultanții au întocmit o selecție de infracțiuni incluse în dosarele menționate în tabelul și diagrama de la punctul A. de mai sus (numărul de infracțiuni investigate este mai mare decât numărul de cazuri). Acest lucru este indicat în tabelul și în diagrama de mai jos.

Infracțiuni investigate de prima instanță în anul 2019	Infracțiuni clasificate în funcție de data trimerii în instanță				Total
	Anterioare	2017	2018	2019	
Art. 171 al. (2) lit. b) CP	6	8	18	24	56
Art. 27, 171 al. (2) lit. b) CP		1	1	3	5
Art. 171 al. (2) lit. b/2) CP			2	9	11
Art. 27, 171 al. (2) lit. b/2) CP			1	3	4
Art. 171 al. (3) lit. b) CP	3	7	7	23	40
Art. 27, 171 al. (3) lit. b) CP	2	2	2	7	13
Art. 172 al. (2) lit. b) CP	7	1	2	3	13
Art. 172 al. (2) lit. b/2) CP				2	2
Art. 27, 172 al. (2) lit. b/2) CP			1	2	3
Art. 172 al. (3) lit. a) CP	6	2	13	10	31
Art. 27, 172 al. (3) lit. b) CP	1		1	1	3
Art. 172 al. (3) lit. a/1) CP	1	1	3	4	9
Art. 174 CP	5	4	43	79	131
Art. 175 CP	1	1	15	40	57
Art. 27, 175 CP		1			1
Art. 175/1 CP				3	3
Art. 206 CP	7	8	9	7	31
Art. 208/1 CP		1	5	13	19
Art. 208/2 CP				1	1
Total	39	37	123	234	433

Infracțiunile examinate de instanțele de judecată de prim nivel în 2019

Anexa III:

Lista recomandărilor

Pentru facilitarea referințelor, recomandările sunt prezentate mai jos, iar detaliile pot fi găsite în capitolele relevante.

CAP. 3 – RECOMANDĂRI

- ▶ Legislația trebuie revizuită pentru a asigura că:
  - ademenirea online a copiilor în scopul producerii materialelor care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor este incriminată în mod eficient,
  - producerea materialelor online care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor sunt incriminate, iar persoanele juridice condamnate pentru infracțiunea de pornografie infantilă să poată fi lichidate,
  - toate materialele care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor sunt confiscate și nu pot fi mai departe circulate.
- ▶ Republica Moldova trebuie să aibă în vedere alocarea obiectelor și sumelor de bani confiscate către un fond special pentru finanțarea prevenției ESASC și/sau pentru sprijinirea victimelor.
- ▶ Legislația (și procesele) trebuie revizuite pentru a se asigura că sunt luate măsuri pentru limitarea riscului de recidivă a infractorilor ESASC inclusiv prin utilizarea hotărârilor judecătorești pentru împiedicarea infractorilor condamnați să exercite activități profesionale sau voluntare care implică contactul cu copiii.
- ▶ Utilizarea procedurii de confruntare trebuie interzisă pentru victimele minore, sau cel puțin limitată la circumstanțele în care aceasta este strict necesară în scopul investigației (de ex. atunci când dovezile critice nu pot fi obținute altfel).
- ▶ Trebuie să se analizeze dacă indisponibilitatea activităților speciale de investigație pentru pornografie infantilă (Art. 208) împiedică urmărirea penală eficientă a persoanelor implicate în cazurile de pornografie online.
- ▶ Informațiile privind procesele justiției penale și drepturile victimei, măsurile de protecție și asistența disponibile trebuie comunicate direct victimelor minore într-o manieră ușor de înțeles pentru acestea inclusiv utilizarea mijloacelor video și a altor mijloace (inclusiv în cazurile în care minorul are vârsta sub 16 ani).
- ▶ Prevederile legale și procedurile interne trebuie să asigure siguranța și viața privată a copilului victimă pe întreaga perioadă a procedurilor penale (inclusiv la domiciliu, în cadrul comunității, în locațiile organelor de urmărire penală și în clădirea instanțelor de judecată) precum și în privința păstrării datelor personale ale copilului și accesului la acestea, începând de la momentul raportării unei infracțiuni. Aceasta include obligația de investigare și de solicitare a măsurilor de protecție începând cu fazele incipiente și derularea unor proceduri adecvate și prompte pentru a permite copiilor să își exprime îngrijorările legate de protecția lor. Toate persoanele implicate în procesul de justiție penală ar trebui să fie instruite cu privire la necesitatea securității, a vieții private și a protecției copiilor victime ale ESASC. În cazul în care copiii victime sau membrii familiilor acestora renunță să coopereze în cadrul procedurilor penale, ar trebui să se investigheze dacă au nevoie de protecție sau de sprijin.
- ▶ Reprezentarea legală a copiilor victime ale ESASC ar trebui monitorizată având în vedere modificările recente aduse asistenței juridice garantate de stat, inclusiv dacă sunt necesare amendamente legislative pentru a se asigura că avocații copiilor victime pot reprezenta în mod eficient clienții lor.
- ▶ Perioada de prescripție trebuie revizuită luând în considerare că aceasta începe să curgă doar după ce victima minoră împlinește vârsta de 18 ani.
- ▶ Legislația va fi amendată în funcție de necesități pentru a asigura că probele administrate de psihologii experți au o pondere adecvată.

Vor fi necesare instruirii pentru numeroasele amendamente introduse deja în legislație în anul 2020 (de exemplu, poliția, judecătorii și procurorii trebuie informați cu privire la modificările aduse asistenței juridice pentru copiii victime ale ESASC), și pentru amendamentele propuse în cazul adoptării lor. De asemenea trebuie să se aibă în vedere o pregătire suplimentară pentru condamnarea cazurilor de ESASC și, în ceea ce privește intimitatea, pentru aspectele legate de protecție și securitate, de asemenea pentru personalul de securitate și asistență din cadrul sistemului justiției penale.

CAP. 4 – RECOMANDĂRI

- ▶ Trebuie acordată atenție motivelor creșterii numărului de dosare suspendate și trebuie luate măsuri pentru a opri această tendință.
- ▶ Trebuie acordată atenție proporției reduse a dosarelor ESASC trimise în instanță comparativ cu alte infracțiuni (inclusiv prin analiza infracțiunilor din Art. 175/1 CP).
- ▶ Trebuie luate măsuri pentru urgentarea dosarelor ESASC care se află în instanță de dinaintea de 2017 și pentru a se asigura că dosarele ESASC sunt soluționate prompt în instanță (de exemplu, din acest punct de vedere, instanțele pot stabili un obiectiv de performanță).
- ▶ Trebuie identificate și abordate motivele pentru tendința descendentă a trimiterii unor anumite cazuri în instanță (Art. 206, 208/2 și 172(2)(b) CP).
- ▶ Trebuie acordată atenție numărului foarte mic de cazuri pentru infracțiuni sub incidența Art. 208/2 CP, și trebuie luate măsuri corespunzătoare.
- ▶ Sistemul curent de colectare și stocare a datelor legate de dosarele ESASC în contextul sistemului justiției penale trebuie revizuit în scopul elaborării unui sistem electronic unic care să includă date separate în funcție de sex.

CAP. 5 RECOMANDĂRI

- ▶ Aplicarea noilor prevederi legale care solicită ca victimele ESASC să beneficieze de asistența unui avocat (consultanță juridică) încă din stadiile preliminare ale procedurilor penale trebuie monitorizată pentru a stabili dacă aceasta conduce la o reprezentare juridică eficientă pentru victimele minore; pot fi necesare sesiuni de pregătire pentru a se asigura că forțele de poliție, procurorii și judecătorii sunt informați cu privire la prevederile legale și că vor acționa în scopul reprezentării victimelor minore.
- ▶ Trebuie rezolvate amânările legate de audierile în baza Art. 110/1, în special amânările în solicitarea audierilor; procedurile existente trebuie revizuite pentru a asigura că solicitările sunt depuse și că audierile sunt realizate cu promptitudine.
- ▶ Interogarea repetată a victimelor minore trebuie limitată (acest lucru poate fi afectat de extinderea propusă a utilizării obligatorii a procedurii din Art. 110/1 CPP pentru toate victimele copii cu vârste sub 18 ani) și procedura de confruntare (și alte proceduri traumatizante) trebuie eliminată.
- ▶ Atât în scopul unei abordări protective față de victimele minore cât și în scopul unei investigații eficiente, trebuie asigurată asistență victimelor în scopul examinării medico-legale și al audierilor în sala de judecată.
- ▶ Impactul noii Hotărâri de Guvern asupra asistenței psihologice și sprijinului acordat victimelor minore trebuie monitorizat inclusiv din punct de vedere al numărului, vârstei și sexului victimelor minore și al impactului provocat.
- ▶ Trebuie luate măsuri pentru a se asigura intimitatea și siguranța copiilor pe întreaga perioadă și după procedurile penale, acest lucru include asigurarea că atunci când copiii sunt prezenți în tribunal ei beneficiază de spații de așteptare protejate, că sunt protejați împotriva accesului public și că hotărârile judecătorești sunt anonimizate. În contextul constatării că măsurile de protecție au fost folosite pe scară largă pentru protejarea victimelor minore, se recomandă să se identifice cum și dacă mecanismele și procedurile de protecție satisfac în mod corespunzător necesitățile victimelor minore.
- ▶ În contextul constatării că în prezent majoritatea victimelor minore trebuie să se prezinte la instanța de judecată pentru audieri, pot fi necesare instruirii privind aplicarea Art. 110/1 CPP pentru poliție, procurori și judecători. S-ar putea lua în considerare posibilitatea ca avocatul copilului victimă să solicite audierea în baza Art. 110/1 CPP. Dacă se adoptă amendamentul legislativ propus pentru extinderea utilizării obligatorii a procedurii pentru toate victimele minore, trebuie să se aibă în vedere măsura în care sunt necesare proceduri interne și sesiuni de pregătire pentru a asigura funcționarea eficientă a sistemului.
- ▶ Pot fi realizate studii și/sau discuții suplimentare pentru identificarea explicației ratei ridicate a condamnărilor.
- ▶ Hotărârile ar trebui publicate și redactate în mod corespunzător pentru a asigura confidențialitatea copiilor victime ale ESASC.
- ▶ În contextul utilizării frecvente a sentințelor cu suspendare în cazurile ESASC și al textului Art. 90 CP, trebuie să se analizeze utilitatea unor norme de condamnare luând în calcul de asemenea reabilitarea infractorilor și a unor ordine care interzic lucrul infractorilor cu copii.

www.coe.int

Consiliul Europei este organizația lider în domeniul drepturilor omului pe continentul european. Aceasta include 47 de state membre, dintre care 28 sunt membre ale Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat conceput să protejeze drepturile omului, democrația și preeminența dreptului. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează implementarea Convenției în statele membre.